İSLAM FELSEFESİNDE EVREN VE İNSAN

Mehmet İnanç Turan

Mehmet İnanç Turan

İsveç Yazarlar Birliği üyesidir. Yayımlanmış kitapları şunlardır:

Nâzım'ı Anlamak (Pêrî, 1998),
Hayat Aşk ve Kadın (birinci basım Etki, 2000, ikinci basım Etki, 2008),
Yıkıntının Tarihi ve Teorisi (Etki, 2001 – ikinci basım Özgür Üniversite Kitaplığı, 2011),
İnsan Olması Engellenmiş İnsan (birinci basım Bulut-Etki, 2001, ikinci basım Etki, 2005),
Edebiyatla Örülmüş Aşk Mektupları (Etki, 2003),
Nâzım'ı Nâzımca Anlamak (ikinci basım Etki, 2004, üçüncü basım İzan Yayıncılık, 2020),
Shakespeare ile Tanışmak İster misiniz? (Etki, 2006),
Shakespeare ile Tarihe Yolculuk (Etki, 2006),
Küreselleşme (Etki, 2006),
Aykırıhayat (Etki, 2007),
Düşünmenin Felsefi Yolu (Etki, 2007),
Siz de Filozofsunuz (Etki, 2007),
Bin Bir Aforizma (Etki, 2008),
Yaşanmamış Sosyalizm (Yordam, 2009),
Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar (birinci basım Etki, 2009, üçüncü basım Etki, 2018),
Felsefenin Ateşi (Kalkedon, 2009),
Marksizmin Doğuşu (Kalkedon, 2010),
Tarihin Silinmez Mürekkepli Aşkları (Kalkedon, 2010),
On İki Eylül Karanlığında Ölüme Ateş Yakanlar (Kalkedon, 2010),
Felsefi Aşk (Etki, 2011),
Felsefeyi Aşmış Marksizm (Kalkedon, 2011),
Aşkın ve Sevginin Felsefesi (Etki, 2012),
Ütopik Sosyalizmi Aşmış Marksizm (Ütopya, 2012),
Mustafa Suphi'nin Partisi (Etki, 2013),
Büyümüş Marksizm (Ütopya, 2013),
Lenin'e Dönüş (Ütopya, 2014),
Türkiye Komünist Partisi ve Marksizm (Etki, 2014),
Marx'ın Grundrisse'si (Ütopya, 2015),
Asi Ruhlu Kasabalı (Etki, 2015),
Marx'ın Şifresi (Ütopya, 2016),
Lenin'den Sonra (Ütopya, 2016),
Marx'ın Sosyalizm Teorisi ve Karikatürü (Ütopya, 2017),
Marksizm'in El Kitabı (Ütopya, 2017),
Sosyalizm ve Anti-Sosyalizm (Ütopya, 2018),
Mustafa Suphi'nin Partisi'nde Sosyalizm ve Enternasyonalizm (Etki, 2018),
Dimitrov'un Günlükleri (Ütopya, 2019),
Eleştirel Gözle Troçki (Ütopya, 2019),
Aleviliğin Bilimsel Kimliği (Ütopya, 2020),
Aleviliğin Doğuş Kaynakları (Ütopya, 2021),
Alevilikten Sapmalar (Ütopya, 2022),
Aleviliğin Özü (Ütopya, 2023),
Müslümanlık Felsefesinin Doğuş Tarihi (Ütopya, 2024),
İslam Felsefesinde Kadın ve Eşitlik (Apec, 2026),
İslam Felsefesinin Görünmez Dünyası (Arşiv, 2026),
İslam Felsefesinin Mucizeleri (Arşiv, 2026),

İslam Felsefesinde Yanıtsız Sorular (Arşiv, 2026),
İdealist Felsefenin Son Peygamberi (Arşiv, 2026).

inancmehmet@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

Felsefe nedir?
Materyalizm ve İdealizm
Öznel İdealizm nedir?
Nesnel İdealizm nedir?
Eski İdealizm – Yeni İdealizm
Evren nedir?
Evrenin Temeli nedir?
Yaratılışçılık mı Evrimcilik mi?

EVRENİN OLUŞUMU

Dünya
Arabî (Hicri = Kamerî) Takvim
Gök (Gökyüzü)
Yıldızlar
Dağlar
Denizler
Gece ve Gündüz
Bitkiler ve Hayvanlar

İNSANIN OLUŞUMU

Yaşamın Oluşumu
İlk İnsan
Adem ve Eşinden Sonra Üreme
Meni Sorunu
Büyük Tahrifat
Bütün Canlılar Sudan mı Yaratıldı?
Kadının Bedeninde Bebeğin Oluşumu
Gebelik Süresi
Ana Karnındaki Bebeğin Cinsiyeti
İnsanın Doğası
Tek Ümmet Sorunu

İNSANIN KADERİ

Levh-i Mahfûz
Amel Defteri
Belâ

Allahın Dilemesi
Kalbin Mühürlenmesi

SONSÖZ

KAYNAKÇA

ÖNSÖZ

Hem evrenin, hem de insanın bir doğuş tarihi vardır. Evrenin tarihi milyonlarca yıl süren bir değişim tarihidir. Bilim, evrenin ve insanın tarihini evrimci değişimle açıklar.

Nesnel idealist felsefeler yaratılış efsanelerine dayanırlar. Üç büyük tektanrılı dinin (İslam, Hıristiyanlık, Yahudilik) hepsi aynı yaratılış efsanesini paylaşır. Bu efsanenin özü şudur: bir doğaüstü güç, hiçlikten evreni yaratmıştır.

Bu çalışma nesnel idealist felsefenin evrene-insana bakışını incelemektedir. İslam felsefesinin temel bir kategorisi olan "kader" anlayışını ayrıca ele almaktadır.

Bilimsel felsefenin de, idealist felsefenin de kullandığı felsefi kategoriler (kavramlar) vardır. Bilimsel felsefe, madde, mekan, hareket, zaman, zorunluluk, rastlantı, öz, fenomen, nedensellik, vb. kategorilerini kullanır. İdealist felsefe; Tanrı, peygamber, şeytan, cin, melek, cennet, cehennem, kıyamet, kader, vb. kategorilerini kullanır.

Bilimsel felsefenin ve idealist felsefenin kategorileri farklı olduğu gibi, olayları açıklarken kullandığı yöntemler de farklıdır. Bilimsel felsefe, diyalektik yöntemi kullanır. İdealist felsefe metafizik yöntemi!

Bu çalışma, nesnel idealist felsefenin evrene ve insana bakışını incelerken diyalektik yöntemi kullanıyor. Olguları diyalektik bağıntıları, hareketleri içinde; nedensellikleri içinde araştırıyor.

Nesnel idealist felsefeyi özellikle İslam felsefesinde somutladık. İslam felsefesi tümüyle nesnel idealist felsefenin sınırları içine girer.

İslam felsefesinin ana kitabı olan Kur'an'ı temel kaynak olarak kullandık. İslam felsefesinin ikinci önemli kaynağı olan hadislere (Hz.Muhammed'in sözlerine) başvurmadık. Bunun nedeni, hadislerin güvenirliğinden veya hangi hadisin güvenilir olduğundan tam emin olmadığımız içindir.

Kur'an meali (çevirisi) olarak da Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an mealini ve beş ciltlik Kur'an tefsirlerini tercih ettik. Çeviriler üzerindeki tartışmalardan kendimizi uzak kılabilmek için bunu yaptık. Ayrıca kullandığımız ayetleri, birkaç farklı çeviri kaynağından kontrol ettik. Anlamları tartışmalı ayetleri kullanmamayı ilke edindik. Gerektiğinde bir ayeti, farklı çevirileriyle aynı yerde aktardık.

Nesnel idealist felsefenin önemli bir örneği olan İslam felsefesinin evrene ve insana bakışını merak edenlere yararlı olması umuduyla…

GİRİŞ

Bütün dinsel görüşler bir felsefedir. İslam dini de bir felsefedir. Ama nasıl bir felsefedir? Bunu anlamak için önce felsefenin ne olduğuna bakmak gerekir.

Felsefe Nedir?

İnsanlar doğaya, topluma, toplumdaki düşüncelere farklı gözlerle bakarlar ve değerlendirirler. Bu, onların dünya görüşünü oluşturur. Bir de insanlar farkında olsalar da, olmasalar da dünya görüşlerini oluştururken değişik yöntemler kullanırlar. Olayları ele alış biçimleri ve irdeleyişleri bu yönteme göre olur. Aslında dış dünyaya bakışla, sonuçlara varmak için kullandıkları yöntem birbirinden ayrılmaz ve birbirini olumlu veya olumsuz biçimde etkiler; insanları dış dünyadaki gerçekliğe uygun olan, ya da olmayan görüşlere ulaştırır.

Felsefe; insanın, doğayı-toplumu nasıl görüp değerlendirdiğinin bir açıklamasını verir. Felsefe hem varolan şeyin açıklamasıdır, hem de varolan şeye bakış yöntemidir.

Sözgelimi bir insan, dünyanın doğaüstü bir güç tarafından yaratıldığını düşünür; olaylara yaklaşırken kadercilik yöntemini kullanır; her şeyi kader yönünden açıklar. Başka bir insan buna inanmaz; doğanın her zaman var olduğunu kabul ederek, olayların nedenlerini ve bağıntılarını inceler, farklı sonuçlara ulaşır. Demek ki, bir tane ”dünya görüşü” yok, değişik dünya görüşleri vardır. Yani tek bir felsefe yok, felsefeler vardır.

Her insanın dünyaya farklı biçimde baktığını, farklı dünya görüşünün olduğunu belirtmiştik. Bu değişik dünya anlayışları kabaca iki temel bölümde toplanabilir:

a) İdealizm.
b) Materyalizm.

Materyalizm ve İdealizm

Bütün felsefelerin önüne çıkan sorun, madde ile bilinç arasındaki ilişki sorunudur.

Madde (varlık, doğa, dış dünya) ile bilinç (ruh, zihin, tin, düşünce) arasındaki ilişkide hangisi önceliklidir?

Evrende önce madde mi vardı, yoksa düşünce mi?

Madde mi düşünceyi doğurdu, yoksa düşünce mi maddeyi?

Bu sorulara başka bir soru daha eklenebilir: Evrende madde her zaman var mıydı, yoksa maddeyi (dünyayı) doğaüstü bir güç (Tanrı) mı yarattı?

Materyalizm, maddeyi birincil olarak kabul eder; bilinci (yani insanı) onun ürünü olarak görür. Bilime göre: Maddeyi hiç kimse yaratmamıştır, o hep ezeli ve ebedi olarak vardı ve var olacaktır.

Materyalizmin bu görüşüne karşı idealizm tersini savunur; bilinci birincil olarak ele alır, maddeyi ya kabul etmez, ya da ettiği durumlarda ona ikincil rolü verir. Maddenin her zaman var olduğunu inkâr eder, dünyayı doğaüstü bir gücün yaratımı olarak görür. Friedrich Engels bu iki karşıt görüşü şöyle formüle eder:

”Her felsefenin ve özellikle modern felsefenin büyük temel sorunu, düşüncenin, varlık ile ilişkisi sorunudur. (…) Dünya Tanrı tarafından mı yaratılmıştır, yoksa bütün öncesizlik boyunca var mı idi?

Bu soruyu yanıtlayışlarına göre filozoflar iki büyük kampa ayrılıyorlardı. Tinin, doğaya göre önce gelme özelliğini ileri sürenler (…) idealizm kampını oluşturuyorlardı. Ötekiler, doğayı esas öğe sayanlar ise materyalizmin değişik okullarında yer alıyorlardı.”[1]

Demek ki felsefede; varlık, doğa, dış dünya, madde öncedir diyenler materyalist dünya görüşüne sahiptir. Tersini söyleyenler ise idealist dünya görüşüne! Dünyanın yaratıldığını savunanlar idealisttir.

İdealizmin de iki temel çeşiti vardır:

- Öznel idealizm
- Nesnel idealizm

Öznel İdealizm Nedir?

Öznel idealizme göre maddî olan her şey insanın (öznenin) beyninde vardır. Bu bakış açısının doğal sonucu, eğer insan bilinci ortada yoksa dünya da ortada yoktur. Dünyanın varlığını insan bilincinin varlığına eşitler öznel idealizm. Demek ki, öznel idealistler, dünyayı kendi bilinçlerine yarattırırlar. Onlara göre, bilinci kapalı bir insan için dünya ortadan yok olur. Dünyanın bir bilinç tarafından algılandığı zaman ancak var olduğunu, algılanmadığı zaman yok olduğunu iddia ederler. Öznel idealizmin temel formülü şudur:

İnsanın (öznenin) bilinci = dünyanın varlığı.

Dikkat edilirse burada düşünce ile madde (varlık) eşitlenir. Düşünce ortadan kalkınca, madde de ortadan kalkar. Oysa materyalizm, maddenin (dünyanın) varlığının insan düşüncesine bağlı olmadığını, ortada düşünecek bir tane insan olmasa bile, dünyanın varlığını sürdürdüğünü kabul eder. Madde ile düşüncenin özdeş olmadığını söyler. Madde düşünceye bağlı değildir; ama düşünce maddenin ürünüdür, maddeye bağlıdır. Yani materyalizme göre eğer ortada madde yoksa, düşünce de olamaz. Öznel idealizme göre tersi!

Nesnel İdealizm Nedir?

[1] Karl Marx – Friedrich Engels, *Seçme Yapıtlar 3*, çev. Mihri Belli, Sevim Belli, Seyhan Erdoğdu, Vahap Erdoğdu, Arif Gelen, M.Kabagil, Ünsal Oskay, Kenan Somer ve Öner Ünalan, Sol Yayınları, 1979, s.421, 422.

Öznel idealizm, dünyayı insanın kendi bilincine (düşüncesine) yarattırırken, nesnel idealizm bu işi ”Mutlak Fikire” yaptırır. Nedir ”Mutlak Düşünce”? Evrensel bir ruhtur, mutlak bir İdea’dır (Tin, Fikirdir). Bütün düşüncelerin babası olan bu ”Mutlak Fikir” aslında Tanrı’dır. Tanrı isim değiştirerek ”Mutlak Fikir” adını alır. Dünyayı (maddeyi, varlığı) bu düşünce yaratmıştır. Friedrich Engels nesnel idealizmin görüşünü özetler:

”Mutlak Fikrin ilerleyici bir gerçekleşmesi dünyayı yapar; o mutlak Fikir ki, bütün öncesizlik boyunca, dünyadan bağımsız olarak ve dünyadan önce bilinmeyen bir yerde var olmuştur.”[2]

Burada nesnel idealizmin formülü şöyle ortaya çıkar:

Mutlak Fikir = Tanrı -> Tanrı’nın yarattığı varlık (madde, dünya).

Nesnel idealizme göre, bütün maddî nesneler Mutlak Düşünce’nin eseridir; düşüncenin görüntüleridir, onun yalın kopyalarıdır. Nesnel idealist için maddî bir masa, düşünceden (ama Mutlak Fikir’den) ortaya çıkmıştır.

Nesnel idealizm, kılık değiştirmiş dinsel bir görüştür.

”*Tanrıbabacılıktır idealizm!*”[3]

Sözgelimi İslam, nesnel idealist bir felsefedir. Evreni ve insanı doğaüstü bir gücün (Tanrı’nın) yaratımı olarak görür. İnsanın geleceğini Tanrı’nın çizdiğine inanır. İslam felsefesinin “kader” anlayışı bununla bağlantılıdır.

İdealist bir beyin, hayatın sorunlarını hayatın içinde aramaz; ya kendi soyut düşüncelerinin arasında kaybolur, ya da inandığı doğaüstü güçten imdat bekler. Yazgıcılığa inanır; hayatın olaylarını doğru yorumlayamaz. Kendi iradesini inandığı yaratıcı gücün emrine verir. Kendi hayatını hayali bir dünyanın köleliği altına sokar. Kadercilik ile idealizm ikiz kardeştir.

Eski İdealizm – Yeni İdealizm

Nesnel idealizmi kendi içinde eski idealizm ve yeni idealizm olarak ikiye ayırabiliriz.

Eski idealizm, kutsal kitaplara kelimesi kelimesine bağlıdır. Eski idealizme göre kutsal kitaplar (Tevrat, İncil, Kur’an) Tanrı emirlerini ifade eder. Tanrı emirleri değiştirilemez.

Eski idealizm radikaldır, köktencidir. Kutsal kitapları çağın koşullarına uydurmaya çalışmaz. Sözgelimi kutsal kitap “hırsızın elini kesin” diyorsa, hırsızın eli mutlaka kesilecektir.

Yeni idealizm, sözde kutsal kitaplara bağlıdır. Ama kutsal kitapları çağa uygun yorumlamaya çalışır. Tanrı emirlerini çağa uygun yumuşatmaya çalışır. Bir bakıma kutsal kitapları modernize etmeye çalışır. Kutsal kitapların günümüze uymayan bölümlerine mantıksal açıklamalar getirmeye çalışır. Kutsal kitapların içindeki çelişkileri akılcı biçimde çözmeye çalışır.

---

[2] Karl Marx – Friedrich Engels, *Seçme Yapıtlar 3*, çev. Mihri Belli, Sevim Belli, Seyhan Erdoğdu, Vahap Erdoğdu, Arif Gelen, M.Kabagil, Ünsal Oskay, Kenan Somer ve Öner Ünalan, Sol Yayınları, 1979, s.422-423.
[3] Vladimir İlich Lenin, *Felsefe Defterleri*, çev. Attila Tokatlı, Sosyal Yayınlar, 1976, s.306.

Eski idealizm geçmişe, yeni idealizm geleceğe bağlı olarak dinsel teoriler üretir. Her ikisinin de vazgeçemeyeceği nokta, evrenin ve evrendeki her şeyin doğaüstü bir güç (Tanrı) tarafından yaratıldığıdır.

Evren Nedir?

Pozitif bilimlere göre evren, uzayda bulunan tüm maddi varlıkları içeren bir terimdir. Daha anlaşılır bir ifadeyle evren; dünya, güneş, ay, yıldızlar, güneş sistemleri, galaksiler (yıldız toplulukları = gökadalar), vb. uzayda yer alan maddi varlıkların hepsini kapsar. Üzerinde yaşadığımız dünyamız, evrenin çok küçük bir parçasıdır. Evrende dünyamızdan çok daha büyük 400 milyardan fazla galaksi olduğu kabul edilmektedir.

Evrenbilimcileri, evrenin oluşumu hakkında farklı teoriler geliştirmişlerdir. (Nebular teorisi, Fizyon teorisi, Gezegensel çarpışma teorisi, Plazma evren teorisi, Büyük patlama teorisi, vb.)

Evrenbilimcilerinin genel kabul gören bilimsel anlayışına göre, evrenimiz **13,7 milyar yıl önce** oluşmuştur. Yani evrenimizin doğum tarihi yaklaşık olarak 13,7 milyar yıl öncedir. Uzayda var olan maddenin geçirdiği değişimler sonucu güneş sistemleri, galaksiler gibi gök cisimleri ortaya çıkmıştır. Evrendeki güneş, dünya, yıldızlar, vb. bir anda oluşmamış, milyarlarca yıl süren maddi değişim sonucu süreç içinde evrimsel olarak oluşmuştur. İçinde yaşadığımız güneş sistemine bağlı olan dünyamızın **4,5 milyar yıl önce** ortaya çıktığını bilim insanları onaylamaktadır.

"Dünyanın kendisi yaklaşık 4,5 milyar (yani 4500 milyon) yaşındadır."[4]

Demek ki, dünya da hemen bir çırpıda oluşmamış, milyarlarca yıl süren evrimsel bir süreçte ortaya çıkmıştır. Dünya üzerindeki dağlar, denizler, ovalar, nehirler, vb. oluşumlar da milyonlarca yıl süren evrimsel gelişimin ürünüdür.

Anlayış kolaylığı açısından kabaca diyebiliriz ki, önce evren ortaya çıkmıştır; evren içinde güneş sistemleri oluşmuştur. Sonra dünya ortaya çıkmıştır. Daha sonra dünya üzerindeki maddi varlıklar kendini evrim içinde var etmiştir. Örneğin suyun ortaya çıkması, evrenin oluşumundan yüz milyonlarca yıl sonradır. (Kimi bilimcilere göre 500 milyon yıl sonra.)

Güneşin etrafında elips şeklinde yörünge çizerek dönen gökcisimlerine gezegen dendiğini bugün biliyoruz. En başta dünyamız olmak üzere, güneşin etrafında dönen 9 gezegen var. Güneş ve bu 9 gezegenin oluşturduğu sisteme, güneş sistemi diyoruz. Doğal olarak güneş sisteminin merkezi güneştir.

Evrenin Temeli Nedir?

Üç bin yıl önce Thales, Anaximandros, Anaximenes, Herakleitos gibi filozofları meşgul eden bir sorun vardı: Dünyanın ana maddesi bir güç tarafından yaratılmış mıdır? Yoksa o hep mi vardı? Eğer hep var ise bu ana madde nedir ve dünyanın ana maddesinden dünya, canlılar hangi evrelerden geçerek oluşmuştur?

[4] Ardea Skybreak, *Evrim Bilimi ve Yaratılış Efsanesi*, Yordam Kitap, 2010, s.30.

Bu filozoflar soruya yanıt bulmak amacıyla şu ilkeden yola çıktılar: "Hiç'ten hiçbir şey meydana gelmez." O halde dünyanın ana maddesini hiçbir güç hiçlikten yaratamaz. O hep vardı. Dünyanın ana maddesi yaratılmadığına göre ana madde nedir? Thales'e göre dünya, canlılar sudan; Anaximandros'a göre, insan balığa benzeyen ilk canlıdan; Anaximenes'e göre, havadan; Herakleitos'a göre ateşten türemiştir.

Doğa filozofları ana maddenin ne olduğu konusunda farklı düşünseler de ortak oldukları nokta, dünyanın bir çeşit maddeden oluştuğu; hiçbir güç tarafından yaratılmadığı, ana maddenin hep var olduğu, var olacağı (yani maddenin başlangıcının ve sonunun olmadığı) noktasıdır. Herakleitos diyordu ki:

"Maddenin ne başı vardır, ne de sonu. O, ritmik olarak meydana gelen hareketin ayrılmaz bir parçasıdır. Bütün varlıklar için aynı olan bu düzen, ne Tanrı'lar ne de insanlarca yaratıldı. Başı ve sonu olmayan bu ateş yandıkça bu düzen her zaman varolmuştur ve sonsuzca varolacaktır." [5]

Herakleitos'tan yaklaşık olarak 2200 yıl sonra Fransız kimyacı Lavoisier, bilimin bugünde kabul ettiği "Maddenin Korunumu Yasasını" buldu. Neydi bu yasa?

"Doğada hiçbir şey kendiliğinden yok olmaz, hiçbir şey de kendiliğinden varoluş kazanamaz."

Lavoisier bilime yaptığı büyük katkıları karşılığında 1794'te başı giyotinle kesilerek öldürüldü. Onun yasası yaşıyor. Onun bulduğu "maddenin korunumu yasası" ne anlama geliyor? Bu yasanın özü şudur: Madde yoktan (hiçten) varolamaz. Varolan madde yok olamaz.

Amerikalı fizikçi Erik J. Lerner şöyle derken haklıdır:

"Hiçbir yerde hiçlikten bir şeylerin ortaya çıktığını görmediğimize göre, uzak bir geçmişte bunun gerçekleşmiş olduğunu düşünmek için de bir nedenimiz yoktur."

"Evren bir başlangıcı, ya da sonu olmaksızın evrimleşmektedir."

Erik J. Lerner'in bu sözlerini bilim her gün doğruluyor. Madde üzerine söylediklerimizin genel sonucu şudur: Evrenin temeli maddedir ve hiçbir doğaüstü güç tarafından yaratılmamıştır.

Yaratılışçılık mı, Evrimcilik mi?

Bilime göre organik doğa (canlı doğa), inorganik doğanın (cansız-ölü doğanın) çocuğudur. Canlı doğa, düşünmeye yetenekli bir canlı üretti. İşte bu insandı! Önce düşünme yeteneği olmayan doğa (madde) vardı. İnsan, evrimsel süreçle doğadan ortaya çıktı.

İlkel insan, bilmediği, açıklayamadığı doğasal korkularına cevap olarak dini yarattı. Din, insanın dış doğaya ilişkin en ilkel yanılgılarından doğmuştur.

Din, Tanrı'yla ilgili inançların ve bu inanca bağlı ibadetlerin toplamıdır. Din; insanlara egemen doğal ve sosyal güçlerin, onların zihninde hayali bir biçime bürünmesidir.

[5] Herakleitos, aktaran Doğanay Saygılı-M.İnanç Turan, *Siz de Filozofsunuz*, Etki Yayınları, 2007, s.30.

Dinin ortaya çıkma nedeni, insanın doğa güçleri karşısındaki güçsüzlüğüdür. Bu güçsüzlüğü yenmek isteyen insan, doğaüstü güçlere (Tanrılara) sığınmıştır.

İdealist felsefenin karşıtı olan materyalist felsefe dinin işlevini şöyle tanımlar:

- Din, kendini henüz bulamamış insanın bilincidir.
- İnsani özün, hayali biçimde gerçekleşmesidir.
- Dinsel acı, gerçek acıya karşı protestodur.
- Baskı altındaki insanın umutsuz soluğudur.
- Kalpsiz bir dünyanın kalbidir.
- Ruhsuz koşulların ruhudur.
- Çaresiz insanın acı dindirici ilacıdır.
- İnsanın aldatıcı mutluluk ihtiyacıdır.
- Din, halkın afyonudur.

İlkel insan toplulukları önce çoktanrılı dinleri yarattılar; bu tanrılar, belirli sınırları olan ulusal toprakların ulusal tanrılarıydı. Ekonomik koşulların gelişmesiyle çoktanrılı dinler, tektanrılı dinlere dönüştüler.

Gerek çoktanrılı dinleri, gerekse tektanrılı dinleri insan yarattı. Din insanı doğurmadı, insan dini doğurdu. Tektanrılı dinlerin, evren ve insanı yaratma efsaneleri vardır. Bu efsaneler bilimsel gerçeklere ters düşmektedir.

* * *

Evrenin, evrendeki canlı-cansız her şeyin doğaüstü bir güç tarafından yaratıldığını savunanlara Yaratılışçılar deniyor. Yaratılışçılık bir dindir. Yaratılışçılık, bilime karşıttır ve sadece imana dayalı inançların toplamıdır.

Yaratılışçıların dayandığı farklı efsaneler vardır: Kızılderili, Maya, Aztek, İnka, Antik Mısır, Antik Yunan, Hıristiyan, Yahudi, İslam yaratılış efsaneleri örnek olarak verilebilir.

Bilim, yaratılış efsanelerinden yola çıkmaz. Bilim evrenin ve insanın evrimsel süreçle ortaya çıktığını savunur. Dünyadaki yaşam, milyonlarca yıl süren evrimsel gelişimin ürünüdür.

Dünyadaki bütün bitkiler, hayvanlar evrimsel gelişimle ortaya çıkmıştır; evrimsel gelişim bugün de sürdürmektedir.

Evrim, bilimle doğrulanmıştır:

"Her şey yaklaşık **3,5 milyar yıl** önce basit tek hücreli, bakteriye benzer yaratıklarla başladı. Fakat o noktadan itibaren yaşam birçok farklı evrimsel yolu izleyerek tekrar tekrar evrimleşti ve çeşitlendi."[6]

Yaratılışçılar, evrenin evrendeki her şeyin birkaç günde yaratıldığını savunurlar. Evrenin yaşını birkaç bin yıl olarak kabul ederler. Bilim tersini söyler; evrenin yaşını 13,7 milyar yıl ile ölçer.

[6] Ardea Skybreak, *Evrim Bilimi ve Yaratılış Efsanesi*, Yordam Kitap, 2010, s.221.

Gezegenimizin yaşını 4,5 milyar yıl olarak görür. İlk yaşam formları 3,5 milyar yıl önce yeşermiştir.

EVRENİN OLUŞUMU

İslam felsefesine göre başlangıçta sadece Tanrı vardı. Tanrı'nın Arş'ı (tahtı, sarayı) sular üzerinde yüzmekteydi. Henüz evren yoktu. (İslam felsefesi evren terimini yer ve gök olarak ifade eder.) Tanrı 6 gün içinde evreni (yer ve gökü) yarattı.

Bu açıklamayı Hûd Suresi'nin 7. ayetinde buluyoruz:

"*Arşı su üzerinde iken hanginizin daha güzel davranacağını denemek için gökleri ve yeri altı gününde yaratan O'dur.*"[7]

Görüldüğü üzere önce Tanrı ve su vardı. Daha sonra Tanrı 6 günde evreni (yeri ve gökü) yarattı. İslam yorumcularına göre, Tanrı önce kendi Arş'ını (tahtını) ve suyu yaratmıştır. Sonra da evreni.

Kur'an'ın bu ayetinin kökeni Tevrat'tır. Tevrat'ın ilk bölümü Tekvin'de, "Allah'ın ruhu, suların üzerinde hareket ediyordu," diye yazar.

Evrimbilimciler, evren oluşmadan, suyun oluşmuş olabileceğini kabul etmezler.

Kimya bilimi açısından gerçekten bu imkânsızdır. Bilindiği üzere su, hidrojen ve oksijen atomlarından oluşur. Hidrojen ilk oluşan elementtir. Ama oksijen yüz milyonlarca yıl sonra oluşmuştur. Ancak ondan sonra, hidrojen ve oksijen atomları birleşerek suyu meydana getirmiştir. Bu gelişim 13,7 milyar yıl önce oluşmuş evrenin ortaya çıkmasından çok sonra gerçekleşmiştir. Bunu geçip daha önemli konuya gelelim. Evrenin 6 günde yaratılmasına!

***

Evrenin (yerin ve gökün) 6 günde yaratıldığı kutsal kitabın birçok ayetinde tekrarlanır. Birkaç örnek verelim:

"*Kuşkusuz rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra da (yarattığı) arşa hâkim olan, her işi yöneten Allah'tır.*"[8]

"*Gökleri, yeri ve bu ikisi arasında bulunanları altı günde yaratan, sonra arşa istivâ eden O'dur.*"[9]

"*Gökleri ve yeri altı günde yarattık da en küçük bir yorgunluk çekmedik.*"[10]

"*Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istivâ eden O'dur.*"[11]

[7] Hûd Sûresi, 7. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.145.
[8] Yûnus Sûresi, 3. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.82.
[9] Furkan Sûresi, 59. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.132.
[10] Kâf Sûresi, 38. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.112.
[11] Hadîd Sûresi, 4. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.235.

Evren bilimi ile İslam felsefesi arasındaki çelişki hemen gözükmektedir. Evrenbilimcileri evrenin 13,7 milyar boyunca evrimsel süreçte oluştuğunu söylerken, İslam felsefesi 6 günde yaratıldığını söylemektedir.

Ayrıca dünya oluşmadan **gün** kavramından bahsedilemez. Bu konuya ileride değineceğiz.

Peki, Tanrı bu 6 gün içinde dünyayı (yeri) ve gökü (uzaydaki diğer gökcisimlerini) nasıl yaratmıştır? Önce ona bakalım.

Fussilet Sûresi'nin 9-10-11-12. ayetlerine göre:

Tanrı önce 2 günde dünyayı (yer küreyi) yarattı. Daha sonraki 2 günde dünya üzerindeki dağları, bitkileri, yiyecekleri (azıkları) yarattı. Sonra geri kalan iki günde de gökyüzünü (uzayı ve içindeki gökcisimlerini) yarattı. Şimdi söz konusu ayeti aktarabiliriz. Bu sefer Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an çevirisini kullanmıyoruz. Nedenini açıklayacağız.

"*De ki: 'Siz **yerküreyi iki günde** yaratana nankörlük edip O'na ortaklar koşuyorsunuz? Âlemlerin Rabbi'dir O.'*

O, yeryüzüne, denge ve dayanıklık sağlayan dağları üstünden yerleştirdi. Onda bereketlere vücut verdi. Ve onda, azıklarını dört günde takdir edip düzenledi. İsteyip duranlar için eşit miktarda olmak üzere.

Sonra buhar/duman halindeki göğe yöneldi de ona ve yerküreye şöyle seslendi: 'İsteyerek veya istemeyerek gelin.' Onlar şöyle dediler: 'İsteyerek geldik.'

*Böylece onları, **iki günde yedi gök** halinde takdir edip her göğe kendi iş ve oluşunu vahyetti.*"[12]

Demek ki, Tanrı dünya ve üzerindeki canlı ve cansız varlıklar için 4 gün, gökyüzü (aslında dünya dışında uzayda bulunan gökcisimleri için demek lazım) için 2 gün harcayarak evreni yaratmış oluyor. Yani Tanrı'nın dünyayı ve üzerindekileri yaratmak için harcadığı gün sayısı, uzayı ve içindeki güneş sistemlerini, galaksileri, güneşi, yıldızları, ayı, vb. yaratmasından daha fazla. Oysa tersi olmalıydı. Çünkü dünya, evrenin hesaba katılmayacak derecede küçük bir parçasıdır. Ayrıca İslam felsefesi gökyüzündeki gökcisimleri denince yalnızca gözle görülen güneşi, ayı, yıldızları anlamaktadır. Gerçekte ise evren uzayda bulunan tüm maddi varlıkları kapsar. Evreni, dünya ve gökyüzü diye iki parçaya bölmek bilimsel değildir.

***

Asıl konumuza gelelim. Bilim açısından **gün** kavramı 24 saatlik zaman diliminin adıdır. Günün oluşması, dünyanın (yerkürenin) kendi ekseni çevresinde bir kez dönmesini gerektirir. **Dünya oluşmadan, gün kavramından bahsetmek bilimsel anlayışa uygun düşmez.** Evrenin 6 günde yaratıldığını söylemek, bilimsel **gün** kavramına uymaz. Zamanımızın İslam felsefecileri bu bilimsel gerçeği bilmektedir. O zaman ne yapmak lazım? Entelektüel dürüstlüğü çiğneyerek yanlış bir çeviri yapmak lazım. Diyanet İşleri Başkanlığı, yukarıda aktardığımız ayeti (Fussilet Sûresi'nin 9-12. ayetlerini) çevirirken **gün** kelimesinin yerine **devir** kelimesini koyar. Böylece

[12] Fussilet Sûresi, 9-12. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.436.

evren 6 günde değil, 6 devirde yaratılmış olur. En azından bilime doğrudan karşı çıkılmamış olur. Gün kelimesinin Arapça karşılığının "**yevm**" olduğunu dil bilimcileri açıklamaktadır. Kaldı ki, Diyanet İşleri Başkanlığı başka ayetleri çevirirken "yevm" kelimesini "**gün**" olarak çevirmektedir. Niçin bu ayette bundan kaçınılmıştır? Yanıtı Diyanetin kendi açıklamasından vermek daha açıklayıcı olacaktır. Önce söz konusu ayeti aktaralım.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Fussilet Sûresi'nin ilgili ayetini şöyle çevirmiş:

"*De ki: 'Arzı **iki devirde** yaratanı inkâr edip O'na başkalarını ortak mı koşuyorsunuz?* (...)
Arz üzerinde sarsılmaz dağlar oturttu, orayı bereketli hale getirdi. (...)
*(Bütün bunlar) **dört devirde** oldu. Dahası O, duman halinde olan semaya iradesini yöneltti; ardından ona ve arza, 'İsteyerek veya istemeyerek (varlık sahnesine) gelin!' buyurdu. 'Boyun eğerek geldik' dediler. Böylece onları **iki evrede** yedi gök olarak yarattı.*"[13]

Çevirinin niçin böyle yapıldığının (Gün yerine Devir yazıldığının) açıklaması şöyle:

"'İki devir' olarak çevirdiğimiz âyet metnindeki yevmeyn kelimesinin sözlük anlamı 'iki gün'dür. Ancak, **henüz dünyanın yaratılmadığı bir dönemde, bildiğimiz anlamda gün ve geceden de söz edilemeyeceği** açıktır."[14]

Çeviriyi yapanlar suçlarını kabul ediyorlar. Ne var ki, Tanrı'nın hiçbir sözünün değiştirilemeyeceğinin kutsal kitapta yazılı olduğunu unutuyorlar.

Bu sadece Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait bir tutum değil. Birçok İslam yorumcusu bu yola başvurmakta, "Dünya 6 günde yaratılmıştır" diyen Tanrı sözünü, " Dünya 6 devrede yaratılmıştır," şeklinde sunmaktadırlar. Ne var ki, bilimin elinden kaçmak olanaklı değildir.

***

Dünyamız güneş sisteminin bir parçasıdır. Güneş, güneş sisteminin merkezinde yer alan bir yıldızdır. Güneş tek başına güneş sistemi kitlesinin %99,8'ni oluşturmaktadır. Geriye kalan kitlenin ancak bir kısmı gezegenlerdir. Güneş sistemi oluşmamış olsaydı, dünyada hayat olmazdı.

İslam felsefesi güneşi merkeze koymaz, dünyayı merkeze koyar. Kur'an'ın dünyaya verdiği öncelik Bakara Sûresi'nin 29. ayetinde bir kez daha onaylanır. **Tanrı önce yeryüzünü (dünyayı) yaratmıştır. Sonra gökyüzünü (güneşi, yıldızları, vb.) yaratmıştır.** Ayet şöyle:

"*O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, **sonra** göğe yönelip onları yedi gök hâlinde düzenleyendir.*"[15]

Fussilet Sûresi'ne göre önce dünya 2 günde yaratılmıştır. Sonraki 2 günde dünya üzerindeki bitki örtüsü, yiyecekler, vb. yaratılmıştır. Son iki günde de gökyüzü (güneşte de içinde)

[13] Fussilet Sûresi, 9, 10. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.691.
[14] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.691.
[15] Bakara Sûresi, 29. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.4.

yaratılmıştır. Burada bilim açısından sorun şudur: Güneş olmadan dünyadaki yiyeceklerin oluşumu imkânsızdır. Güneş dünyadaki yaşamın kaynağıdır. Güneş olmasaydı, dünyada hiçbir yiyecek bulamazdık. Bu nedenle bilim, güneş sistemi içinde yer alan dünyanın milyonlarca yıl evrim geçirdikten sonra, güneş sayesinde yaşanabilir hale geldiğini söyler. Böylece İslam felsefesi bilimle uyuşmayan bir iddiada bulunmuş olur. İslam felsefesi güneş olmadan; dünyadaki bitkilerin, yiyeceklerin yaratıldığını iddia etmektedir. Böylece bilime ters düşmektedir.

***

İslam felsefesi evrenin 6 günde yaratılmasına mantıklı çözümler bulmak için Kur'an'da bahsedilen bu 6 günün insanlığın bildiği 24 saatlik gün olmadığını iddia eder. Kanıt olarak da Kur'an'ın Secde Sûresi'nin 5. ayeti ile Hacc Sûresi'nin 47. ayetini gösterir. Bu ayetlerde Tanrı katında bir günün, insanlık için 1000 yıla eşit olduğu söylenmektedir.

"*Gökten yere kadar bütün işleri Allah yürütür. Sonra bu işler, süresi sizin hesabınızla **bin yıl** olan bir günde O'na yükselir.*"[16]

"*Şüphesiz Rabbinin nezdinde bir gün, sizin saydığınız **bin yıl** gibidir.*"[17]

Bu hesaba göre Tanrı'nın 6 günü, insanlık için = 1000 x 6 = 6000 yıl olmaktadır. Yani evrenin yaratılma yaşı 6000 yıl olmaktadır.

İslam felsefesinin bu açıklaması yine sorunu çözmemektedir. Bilime göre evren'in yaşı 13,7 milyar yıldır. 6 bin yılda evrenin yaratıldığını söylemek yine bilim karşısında anlaşılmaz duruma düşmektir.

***

Yine kimi İslam felsefecileri bu kadar çok anlaşılmaz duruma düşmemek için, daha az anlaşılmaz duruma düşecekleri başka bir yol seçerler. Meâric Sûresi'nin 1- 4. ayetlerini kendilerine dayanak yaparlar. Bu ayetlere göre melekler ve ruh (Cebrail), insanlar için 50 bin yıl olan uzaklığa bir günde erişebilmektedir. Yani Tanrı katındaki 1 günün uzunluğu, insanların katındaki 50000 yıla eşittir. Ayetleri aktaralım:

"*Birisi, huzuruna yükselmenin birçok yolu bulunan Allah katından inkârcılar için gelecek olan ve hiç kimsenin savamayacağı azabın gelmesini istedi. Melekler ve rûh O'na, miktarı **elli bin yıl** olan bir günde yükselip çıkar.*"[18]

Demek ki, insanlar için 50 bin yıl, Tanrı için 1 gündür. Ama daha önce aktardığımız ayetlerde insanlar için 1000 yıl, Tanrı katında 1 güne eşitti.

Hacc Sûresi'nin 47. ayetine ve Secde Sûresi'nin 5. ayetine göre → Tanrı için 1 gün = İnsanlar için 1000 yıldır.

[16] Secde Sûresi, 5. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.414.
[17] Hac Sûresi, 47. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.337.
[18] Meâric Sûresi, 1-3, 4. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.453.

Meâric Sûresi'nin 1-4. ayetine göre → Tanrı için 1 gün = İnsanlar için 50000 yıldır.

Bu çelişkiyi çözmeyi İslam felsefecilerine bırakalım.

Bu yeni hesaba göre evrenin yaratılış süresi 6 x50000 = 300000 yıl oluyor. Yani evrenin yaşı 300 bin yıl oluyor. Bilimin evrene biçtiği oluşma süresi 13,7 milyar yıl olduğunu biliyoruz. 300 bin yıl da gerçek dışı bir rakam olarak kalmaktadır.

Bütün bu zorlama yorumlar, İslam felsefecilerini zor durumdan kurtaramamaktadır. Evrenin yaşı ister 6000 yıl, ister 300000 yıl olarak kabul edilsin gerçeği yansıtmamaktadır.

Kaldı ki, Kur'an'da bahsedilen 6 gün, insanların bildiği 6 gündür. Tevrat bunu kabul eder; İslam felsefecileri bu gerçekten kaçmaya çalışır. Tevrat'ın bahsettiği 6 gün de bizim bildiğimiz haftanın günleridir. Bununla ilgili güvenilir hadisçi Müslimin'in aktardığı Hz.Muhammed'in sözleri vardır. Yerin Cumartesi, dağların Pazartesi yaratıldığını söyleyen bu hadisi- daha önce belirttiğimiz nedenle- kullanmıyoruz.

***

İslam felsefesine göre evrenin yaratılışı ister 6 günde, ister 6 bin yılda, isterse 300 bin yılda tamamlanmış olsun, ortaya büyük bir felsefi sorun çıkar. Sonuçta Tanrı, evreni yaratmak için bir zaman harcamıştır; emek sarf etmiştir. İslamda Tanrı'nın bir şeyi yaratması için "**ol**" demesi geçerli kabul edilmiştir. Kur'an ayetleriyle bu görüş onaylanmıştır.

"*Allah dilediğini yaratır. O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece **'ol'** der, o da hemen oluverir' dedi.*"[19]

"*Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, **'ol'** dememizdir. O da hemen oluverir.*"[20]

"*Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak **'ol!'** demektir. O da hemen oluverir.*"[21]

Eğer Tanrı bir şeye "**ol**" deyince hemen oluyorsa, evreni yaratmak için niçin 6 gün uğraşmıştır? Evrene "**ol**" demesi yeterli olmaz mıydı?

***

İslam felsefesine göre Tanrı, evreni yoktan yaratmıştır. Evrenin yaratılışını anlatan Kur'an ayetlerinin hiçbirinde Tanrı'nın evreni yaratırken bir madde kullandığından söz edilmez. İslam felsefesi de bunu onaylar.

"*Göklerin, yerin **yoktan**, Yaradan'ı, bir emri murad etti mi ona yalnız 'Ol!' der, oluverir.*"[22]

[19] Âl-İ İmrân Sûresi, 47. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.55.
[20] Nahl Sûresi, 40. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.270.
[21] Yâsin Sûresi, 82. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.444.
[22] Bakara Sûresi, 117. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sentez Yayınevi, s.27.

Bu ayetin açıklamasını yapan Diyanet işleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nde evrenin **yoktan** yaratıldığı kabul edilmektedir:

"Allah'ın (...) bütün evreni ve evrendekileri (...) ***yoktan var ettiği*** *(...) ifade edilmektedir."*[23]

Demek ki, Tanrı evreni ve içindekileri hiçbir madde kullanmadan **yoktan** var etmiştir.

Burada İslam felsefesinin karşısına bilim çıkar. Bilim, "**maddenin sakınımı yasasını**" kabul eder. Bu yasanın özü şudur:

"Hiçbir şey **yoktan** var olmaz. Vardan da yok olmaz"

Bu yasaya göre Evren'in bir maddesi olması gerekir. Ve bu madde olmadan evren oluşamaz. İlk madde değişim geçirerek yeni bir madde yaratılabilir. Ama bunun önşartı, ana maddenin var olmasıdır.

Evrenin oluşum teorilerinin bilimsel olması için, maddenin sakınımı yasasına uyması gerekir. Bu nedenle bilim, maddenin fiziksel-kimyasal süreçlerden geçerek 13,7 milyar yılda evreni oluşturduğunu savunur.

İslam felsefesinin "evreni yoktan var eden" anlayışı ile bilimin "maddenin sakınımı yasası" çelişir.

Ara Sonuç

İslam felesefesi evreni iki parçaya ayırmaktadır:

a)Yer (dünya) b) Gökler

Çıplak gözle yapılmış bir ayrımdır bu. Bilimsel değildir. Tanrı hiçbir maddeye dayanmadan evreni **yoktan** var etmiştir. Bunun için 6 gün uğraşmıştır.

-2 günde dünyayı yaratmıştır.

-2 günde dünya üzerindeki dağları ve bitkileri, yiyecekleri yaratmıştır.

-2 günde dünyanın dışında kalan evreni (Gökleri) yaratmıştır.

Buna göre dünyanın yaratılışı, evrenin en büyük parçasının yaratılışından **öncedir**. Bilime göre ise Evren'in yaşı 13,7 milyar yıl, dünyanın yaşı 4,5 milyar yıldır. Yani Evren **önce** oluşmuştur. Sonra evrenin ufacık bir parçası olarak dünya oluşmuştur.

İslam felsefesinin bilimle çelişen iddiası şurdadır ki; dünyayı (evrenin ufacık bir parçasını), evrenin büyük parçasından daha yaşlı göstermektedir. Basit bir deyimle söylersek, İslam felsefesine göre: çocuk, anasından daha yaşlıdır.

[23] Kur'an Tefsir I, Diyanet İşleri Başkanlığı, s.196.

İslam felsefesinin evrenin yaratılış teorisi **dünya** merkezlidir. Bilimin evrenin oluşum teorisi **evren** merkezlidir. Bilim, dünya merkezli yaratılış teorisini kabul edemez; bu nedenle İslam felsefesiyle karşı karşıya gelir.

Şimdi İslam felsefesinin; evreni, dünya ve gökler olarak bölen anlayışına daha ayrıntılı bakalım.

Dünya

Dünyayı iki günde yaratan İslam felsefesi, dünyayı bilimsel içeriğiyle tanımlayamaz.

Dünyayı (arzı, yeri) **düz** bir oluşum olarak düşünür. Bu nedenle yerin yayılmasından bahseder. Yeryüzünü enine boyuna uzatan Tanrı'dır.

"*Yeryüzünü de **yaydık** ve orada sabit dağlar yerleştirdik.*"[24]

"*Yeryüzünü **enine boyuna uzatan** (...) O'dur."*[25]

"*Yeri de **yaydık**, ona sabit dağlar yerleştirdik.*"[26]

"*Bundan sonra da yeryüzünü döşeyip **yaydı**.*"[27]

Bilime göre dünya ne enine boyuna uzatılabilir, ne de halı gibi yayılabilir. Dünya düz değil, yuvarlaktır; elipsoid yapıdadır. Dünyanın yuvarlak olduğundan kutsal kitap hiçbir yerde bahsetmez. İslam felsefesinin doğduğu çağda dünyanın yuvarlak olduğu Müslümanlarca bilinmiyordu.

***

İslam felsefesine göre dünya sabittir, hareket etmez. Çünkü olağan insan gözü dünyayı hareketsiz olarak görür. Dünyanın dönmesi fikri, bilimden uzak insan için saçma bir fikirdir. İslam felsefesinin doğuş yıllarında Araplar da öyle düşünüyordu. Bu nedenle Kur'an, dünyanın döndüğünden, hareket ettiğinden hiçbir ayetinde bahsetmez. Ama buna karşılık güneşin hareketinden ve ayın hareketinden bahseder.

"*Güneşi ve Ay'ı da koyduğu kanunlara boyun eğdirmiştir. Her biri belirli bir vakte kadar akıp gitmektedir.*"[28]

"*Güneşi ve ayı da koyduğu kanunlara boyun eğdirmiştir. Bunların her biri belli bir zamana kadar akıp gitmektedir.*"[29]

"*O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her biri bir yörüngede yüzmektedirler.*"[30]

---

[24] Kâf Sûresi, 7. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.517.
[25] Rad Sûresi 3.ayet, Kur'an Diyanet, sy. 270.
[26] Hicr Sûresi, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.262.
[27] Nâzi'ât Sûresi, 30. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.545.
[28] Fâtır Sûresi, 13. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.435.
[29] Zümer Sûresi, 5. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.457.
[30] Enbiyâ Sûresi, 33. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.323.

"*Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir.*
(...)
Ayın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik."[31]

Burada kullanılan "yörünge" sözcüğü yapılmış bir çeviri kurnazlığıdır. Ama konumuzu dağıtmamak için üzerinde durmuyoruz.

Bu ayetlere göre güneş ve ay, sabit olan dünyanın çevresinde (alanında) hareket etmektedir.

Peki, eski İslam felsefesi, ayın ve güneşin hareket ettiğini nasıl bilmiştir? Çünkü insan algısı, güneşin batışı ve doğuşundan, ayın farklı zamanlarda farklı yerlerde görünmesinden bunu çıkarır. Bilimden geri kalmış bir bireyinin gözleriyle gördüğüne inanarak, ayın ve güneşin hareket ettiğini söylemesi mucize sayılmaz. İslamın doğuşundaki Arap toplumu da insan algısına dayanarak ayı ve güneşi hareketli, dünyayı hareketsiz saymıştır. Bu nedenle eski İslam felsefesi ayın ve güneşin hareket ettiğini söylerken, dünyanın kendisinin de hareket ettiğini söyleyememiştir.

Kur'an'a göre dünya hareket etmez, sabittir. Oysa bilimin ispatladığı gibi dünyamız hem kendi etrafında, hem de güneşin etrafında dönmektedir. Dünyamızın hareketi (dönüşü) çıplak gözle görülemediği için Kur'an hiçbir ayetinde dünyanın hem kendi etrafında, hem de güneşin etrafında döndüğünden söz etmez.

Güneş hareket eder, döner; ama dünyanın çevresinde dönmez. Kendi çevresinde döner. Kur'an'a göre güneş, dünya çevresinde hareket etmektedir. Halbuki bilime göre; dünya, güneşin çevresinde döner. Kur'an güneşin, batışından, doğuşundan bahseder.

"Oysa, gerçek Güneş, ne doğar ne de batar. Aksine Dünya'ya göre sabit bir merkezde, kendi etrafında dönmekle yetinir. Dünyamız onun etrafındaki yörüngesinde hareket ederken aynı zamanda, her yirmi dört saatte kendi etrafında da döndüğünden –ve biz bu dönüşleri duyumlarımızla algılayamadığımızdan– sanki, Güneş'in kendisi doğup batıyormuş gibi bir yanılsama içine düşeriz."[32]

Sonuç olarak diyebiliriz ki, eski İslam felsefesine göre dünya düz, sabit, hareket etmez. Bilime göre dünya yuvarlak (elipsoid), hareketlidir. Hem kendi çevresinde, hem de güneş etrafında döner.Kur'an'a göre güneş, dünya çevresinde hareket eder. Oysa güneş kendi etrafında döner. Bilimle, İslam felsefesi bu konuda bir kez daha çatışır.

Arabî (Hicri = Kamerî) Takvim

Kur'an'ın evrenin merkezi olarak dünyayı gördüğünü belirtmiştik. Ay, dünyanın etrafında dönen tek doğal uydusudur. Araplar, ayın dünya etrafındaki hareketine bağlı olan hicri (kamerî) takvimi kullanıyorlardı. Ayın seyrine göre ayarlanmış bu takvimi Kur'an tek doğru takvim olarak kabul eder. Dünyanın güneş etrafındaki dönmesinin, eski İslam felsefesi tarafından

[31] Yâsîn Sûresi, 38-39. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.441.
[32] Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınları, 2008, s.158.

bilinmediğini bu takvim bir belge olarak doğrular. Kur'an'ın ayın, dünya etrafında dolaşımını temel aldığını şu ayetler gösterir.

"*Ayın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik. Nihayet o, eğrilmiş kuru hurma dalı gibi olur.*"[33]

"*Sana hilâlleri soruyorlar. De ki: 'Onlar insanlar ve hac için vakit ölçüleridir.*"[34]

Ayın göründüğü birinci ve ikinci gecedeki (veya ilk üç gecedeki) haline hilal dendiğini biliyoruz. Demek ki, Kur'an'a göre ayın görünüşü (hareketi) zaman için temel alınmaktadır. Kur'an o dönemde kullanılan Arabî takvimi doğru kabul edip, onaylamaktadır.

Ne var ki, ayın dünya etrafındaki dolaşımına bağlı olan bu takvim bilime uygun bir takvim değildir.

Kamerî (ay) sistemine göre ayarlanmış takvimde yıl kısa (eksik) kalır. Bu takvime göre 1 yıl = 354 gündür. Veya 355 gündür. Bu nedenle önemli olayların tarihleri değişir. Sözgelimi Ramazan bayramı her yıl değişik tarihlere rastlar. Ramazan bayramı kış mevsimine denk düşebilir, yaz mevsimine de.

Bilimin bugün kullandığı takvim Miladi (Gregoryen) takvimdir. Bu takvim dünyanın güneş etrafında dönüşünü temel alır. 365 gün 6 saatlik zamanı bir yıl olarak kabul eder. Eski İslam felsefesinin bu takvimi bilmemesi, dünyanın güneş etrafında döndüğünü bilmemesine eşittir.

Gök (Gökyüzü)

İslam felsefesinin evren anlayışında "dünya + gökler= Evren" olarak karşımıza çıkar.

Peki, gökyüzü nedir? Kabaca kişinin açık alanda yukarı baktığında gördüğü boşluktur. Veya atmosferin gözle görünen kısmıdır.

Bilindiği üzere atmosfer, dünyayı saran gaz tabakasıdır. Atmosferden sonra uzay boşluğu başlar.

Bilime göre uzay, bütün gökcisimlerinin (güneşin, ayın, dünyanın, galaksilerin, yıldızların, vb.) bulunduğu alandır. Dünyamız uzay içinde ufacık bir gökcismidir. Uzay o denli sonsuzdur ki, bir yıldızdan çıkan ışığın dünyaya gelmesi yılları alır. Kaba göz bunu algılayamaz.

İslam felsefesinin gök dediği aslında atmosferin gözle görünen parçasıdır. Bilim gökten değil, uzaydan bahseder. Uzaydaki gökcisimlerinden bahseder. Uzay, dünyamız ve diğer gökcisimlerini barındıran bir kimyasal zemindir. Hannes Alfyen gibi ünlü bir fizikçiye göre, uzayın önemli bir kısmı plazmayla dolu bir alandır. Gökcisimlerinin arasını uzay doldurur. Sonsuz boyuttadır, göz mesafesiyle uzayı inceleyemeyiz.

Kısacası dünya, güneş, ay, yıldızlar, galaksiler (bütün gökcisimlerini) barındıran (tümünü içine alan) sonsuz alana uzay diyoruz.

[33] Yâsîn Sûresi, 39. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.441.
[34] Bakara Sûresi, 189. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.290.

Uzay; dünyamız ve ondan milyonlarca kat büyüklükteki gökcisimlerini kapsayan sonsuz alandır.

Bilimsel anlamıyla dünyamız, gökyüzü altında değil, uzayın içindedir. Dünyamızı saran gaz kitlesi olan atmosfer aslında saydam ve renksizdir. Fakat güneş ve yıldızlardan gelen mavi renkli ışınları tutup dağıtarak mavi gibi görünür. Atmosfer dünyamızın üzerindeki bir gaz kitlesi değil, dünyayı çepeçevre saran bir gaz kitlesidir.

Atmosferin 5 katmanı vardır ve ilk katmanı ortalama olarak 12 km'dir. Dünyayı etkileyen iklim olayları bu katmanda meydana gelir. En son tabaka olan ekzosfer, atmosferin en dış sınırıdır. Sonra uzay boşluğu başlar. Uçsuz bucaksız, diğer gökcisimlerinin yer aldığı soğuk bir boşluk!

Kimi İslam felsefecileri 'Atmosfer' ile 'Gök' kavramını eşitlerler. Atmosfer'in katmanlarını, 7 Gök olarak ifade ederler.

"Atmosferin 7 katmanı olduğu iddiası tamamen iradi bir tasniftir. Atmosfer katmanlarının belirlenmesinde havanın yoğunluğu, nem oranı, gazların çeşitliliği ve oranları, güneş ışınlarının kırılması-dağılması ve havanın sıcaklığı gibi kriterler birer ayrım unsuru olarak kabul edilir; bunlara göre bir sınıflandırma-ayrım yapma yoluna gidilir. Bu sınıflandırmalar da farklı her parametrik tespite göre farklılıklar gösterecektir. Örneğin Ana Brittanica Ansiklopedisi, "atmosfer" maddesini ele aldığı bölümde onu şu bölümlere ayırır:

1. Troposfer, 2. Tropopoz, 3. Stratosfer, 4. Stratopoz, 5. Mezosfer, 6. Mezopoz, 7. Termosfer, 8. İyonosfer, 9. Homosfer, 10. Heterosfer, 11. Egzosfer

Gene nefes almamız için gereken katmanları ayıracak olursak atmosfer şu bölümlerden meydana gelir:

1 – Troposfer, 2 – Stratosfer, 3 – Mesosfer, 4 – Thermosfer, 5 – Exospfer, 6 – Tropopause, 7 – Stratopause, 8 – Mesopause, 9 – Exobase, 10 – Ionospfer, 11 – Exosfer, 12 – Magnetosfer, 13 – Ozon tabakası, 14 – Üst Atmosfer, 15 – Van Allen radyasyon kemeri

Günümüz bilim dünyasında genellikle 5 katman modeli kabul edilir. Örneğin Amerikan NASA (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi Kuruluşu) atmosferi 5 katmana ayırır.

Batı üniversiteleri de genellikle 5 katmanı kabul eder."[35]

Bunları anlatmamızın nedeni, İslam felsefesinin "gök" anlayışının basitliğini daha iyi anlamamız içindir.

***

Daha önce aktarmıştık. İslam felsefesine göre gök 2 günde yoktan yaratılmıştır. Ayrıca bu gök, 7 gök olarak yaratılmıştır. Başka deyişle gök 7 kattır.

[35] Mucize Yalanları, Hazırlayanlar: Mucize Yalanları Sitesi Çalışma Grubu (TuranDursun.com), PDF olarak düzenleyen: Arap Şükrü, s.71-72.

"*Allah, bunun üzerine, 'iki gün içinde', 'yedi gök' var etti. Ve her göğün işini kendisine bildirdi.*"[36]

"*Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik.*"[37]

"*Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tespih ederler.*"[38]

Görüldüğü üzere 7 gök vardır ve 2 günde Tanrı tarafından yaratılmıştır. Her göğün bir görevi vardır (Kur'an bu görevlerin ne olduğunu bildirmez) ve her gök, Allah'ı tespih eder, yani över.

Brahmanizm dinine bağlı olanlar da yerin üzerinde gök olduğuna inanıyorlardı. Biruni (973-1051) bu bilgiyi aktarır. Biruni'nin aktardığı bilgi şöyle:

"Yerin üzerinde yedi kat gök vardır ki, Güneş, Ay, yıldızlar ve gezegenler, bunun içindedir."[39]

Ayrıca Tevrat, 7 kat gökten bahseder. Her bir göğe de bir isim takar (Vilon, Rakia, Şekakim, Zebul, Maon, Makon, Arabot). Büyük bir ihtimal olarak eski İslam felsefesi 7 gök fikrini Tevrat'tan almıştır.

Modern bilim "7 gök" anlayışını mitolojik ve yanlış bulur. Bilim için 7 kat gök yoktur; atmosfer ve uzay vardır. "7 gök" anlayışının bilime tersliğini anlamamız için İslam felsefesinde gök için söylenenlere bakmamız gerekir.

İslam felsefesine göre gök bir tavan olarak düşünülmektedir. Düz kabul edilen dünyanın tavanı olarak düşünülmektedir.

"*Gökyüzünü de korunmuş bir tavan yaptık.*"[40]

Bu "7 gök", düz yeryüzünün tavanıdır; ama bu tavanı tutacak direkleri yoktur. Bu da Tanrı'nın mucizesidir.

"*Allah, gökleri görebileceğiniz direkler olmaksızın yarattı.*"[41]

"*Allah, gökleri gördüğünüz herhangi bir direk olmadan yükselten, sonra Arş'a kurulan, güneşi ve ayı buyruğu altına alandır.*"[42]

Demek ki, Tanrı gökleri direksiz yapmış, sonra Arş'a (yani Tahtına) oturmuştur.

Peki, bu "7 gök" direksiz olduğuna göre, yeryüzünün üzerinde nasıl bir tavan olarak durmaktadır? Gök tavanının yere düşmesini engelleyen nedir? Şüphesiz ki, Tanrı!

---

[36] Fussilet Sûresi, 11-12. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 5, Kaynak Yayınları, 1998, s.159.
[37] Nebe' Sûresi, 12. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.581.
[38] İsrâ Sûresi, 44. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.285.
[39] Biruni, aktaran Turan Dursun, *Kutsal Kitapların Kaynakları*, Kaynak Yayınları, 2010, s.112.
[40] Enbiyâ Sûresi, 32. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.323.
[41] Lokmân Sûresi, 10. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.410.
[42] Ra'd Sûresi, 2. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.248.

"*İzni olmaksızın yerin üzerine düşmesin diye göğü O tutuyor.*"[43]

"*Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri, yok olup gitmesinler diye (kurduğu düzende) tutuyor.*"[44]

"7 gök" anlayışı, düz yerin üzerinde tabaka tabaka dizilmiş gökleri ifade etmektedir. Yer düz taban, gökler tavan olarak bir bina gibi düşünülmektedir. Taban ile tavan arasındaki olması gereken direk görevini de Tanrı yerine getirmektedir. Göğün yeryüzü üzerinde tabakalar halinde dizildiği şu ayetlerle görünür hale gelir.

"*O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır.*"[45]

"*Görmediniz mi, Allah yedi göğü tabaka tabaka nasıl yaratmıştır?*"[46]

En iyi yorumla "7 gök" denilen şeyi, atmosfer olarak kabul etsek bile, yine bilime ters düşmektedir. Çünkü atmosfer denilen gaz tabakasını (veya gökyüzü denilen görünen kısmını) bir arada tutan güç, yerçekimidir.

Yerçekimi ortadan kalkarsa atmosfer veya Kur'an'ın deyişiyle gökyüzü diye bir şey ortada kalmaz.

İslam felsefesi gözün görüş mesafesi içinde olan "7 gök" anlayışına sahiptir. Bu "7 gök" gözümüzle gördüğümüz gökyüzüdür. Bunu nasıl anlıyoruz? Şu ayetten:

"*Yedi göğü birbiriyle tam bir uygunluk içinde yaratan O'dur.*
(...)
***Gözünü çevir de bir bak**, bir bozukluk görebiliyor musun? Sonra **gözünü tekrar tekrar çevir** de bak; (kusur arayan) göz aradığını bulamadan bitkin olarak sana dönecektir.*"[47]

Demek ki, bu "7 gök" gözle görülebilir bir uzaklıktadır. Oysa gerçekte uzay, dünyamız ve diğer gökcisimlerinin yer aldığı uçsuz bucaksız bir alandır. Çıplak gözle uzayı ve içindekileri göremeyiz.

İslam felsefesi "7 gök" tabakasının gözle görülebilir olduğunu söyledikten sonra, birinci tabakasını (ilk göğü) yıldızlarla (kandillerle) süslediğini belirtir. Dolayısıyla yıldızlar da göz mesafesi içindedir.

"*Andolsun biz, en yakın göğü kandillerle donattık.*"[48]

Geceleyin "gökyüzüne" bakınca yıldızları gördüğümüzü sanırız. Göz mesafesi içinde olduğunu sandığımız yıldızlar (güneş de bir yıldızdır) bizden aslında çok uzaktadır. Biz yıldızların çok önceden gönderilmiş ışığını görürüz. Işığın yıldızlardan gelme süresi yıllar alır. Sözgelimi

[43] Hac Sûresi, 65. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.339.
[44] Fâtır Sûresi, 41. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.438.
[45] Mülk Sûresi, 3. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.561.
[46] Nûh Sûresi, 15. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.570.
[47] Mülk Sûresi, 3, 4. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.416.
[48] Mülk Sûresi, 5. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.561.

dünyaya en yakın yıldızlardan biri olan Proxima Centauri'den çıkan ışığın bizim güneş sistemine erişmesi 4 yıldan fazla zaman alır.

Bir örnek aktaralım:

"1978 yılında Arcturus yıldızına bakıyoruz, gördüğümüz Şimdi'ki Arcturus yıldızı değil 1940 yılındaki Arcturus yıldızıdır. Çünkü Arcturus yıldızı dünyamıza otuz sekiz ışık yılı uzaklıktadır (Bir ışık yılı, eşdeyişle ışığın bir yılda yolaldığı uzaklık 9,6 trilyon kilometredir. Radyo dalgaları da aynı hızdadır). Şimdi Arcturus yıldızını bize gösteren ışınlar, otuz sekiz yıl önce Arcturus yıldızından ayrılan ışınlardır."[49]

Eski İslam felsefesi çıplak göze dayanan bir gök bilgisine sahiptir. Astronomi biliminin uzay anlayışından çok uzaktadır. Kur'an için gökyüzü (aslında uzay) dünyanın üstünde tabaka tabaka dizilmiş kubbe biçimindeki bir çatıdır. Gözün ufku ile sınırlı bir uzaklıktadır.

Yeryüzü (dünya) düz bir döşek, gökyüzü (uzay) bir çatı olarak hayal edilmektedir. Dünyanın göğün altında olduğu sanılmaktadır; oysa dünya uzay içindedir.

İslam felsefesine göre dünya ve gökyüzü (uzay) birbirinden ayrılmıştır. Yani dünya bir tarafta, uzay (gökyüzü) bir taraftadır.

Enbiyâ Suresi'nin 30. ayetinde denir ki:

"*İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı (...) görmediler mi?*"[50]

Oysa bilime göre yer (dünya), uzayla (gökyüzüyle) her zaman bitişik durumdadır; daha doğrusu uzayın içinde yer almaktadır. Dünya ile gökyüzünün birbirinden ayrılması olanaksızdır. Dünya uzayın içinde yer almasaydı; bugünkü dünya da olmazdı.

İslam felsefesi, "yer ile gök **arasındakileri**" yaratmaktan bahseder.

"*Biz yeri, göğü ve arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık.*"[51]

"Yer ile gök arasındakiler" deyimi, dünya ile uzayın ilişkisini yanlış anlatan bir kavramdır. Ay, yıldızlar, güneş, galaksiler, gezegenler, yer ile gök arasında bulunmaz. Dünyanın olduğu gibi onların da yeri uzaydır.

Eski İslam felsefesi olağan insanın bildiği, ışıklarını gördüğü ay, güneş, yıldızlardan söz açar. Ama ancak bilimin saptayabildiği gezegenlerden (Merkur, Venüs, Mars, Jüpiter, vb.) hiç söz etmez. Gökyüzüyle ilgili olağan insanın ampirik (deneysel) gözlemlerinden başka bir deney aktaramaz.

Gündüz ve Gece

Bilimin bize öğrettiği şudur: Dünyanın iki türlü hareketi vardır. Birincisi kendi ekseni etrafında dönmesidir. Bu hareket batıdan doğuya doğrudur. Bu dönmeyi yaklaşık olarak 24 saatte

[49] Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, 1993, s.388.
[50] Enbiyâ Suresi, 30. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.323.
[51] Enbiyâ Sûresi, 16. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.322.

tamamlar.(Buna gün denir.) Dünyanın kendi ekseni etrafında dönmesi ile gece ve gündüz oluşur.

Dünyanın ikinci hareket biçimi güneş etrafında elips şeklinde bir yörünge çizerek dönmesidir. Bu dönüş hareketini 365 gün 6 saatte tamamlar. (Buna yıl diyoruz.) Dünyanın güneş etrafında 23 derece 27 dakika eğiklikle dönmesi mevsimleri oluşturur.

Dünyanın eksen eğikliği olmasaydı, mevsimler oluşmazdı. Gece ve gündüz eşit olurdu. Oysa gece ve gündüz eşit değildir. Sadece Ekvator'da sıfır enlemde gece ve gündüz 12 saat olarak eşittir. Enleme göre gündüz ve gecenin uzunluğu değişir.

Dünyanın küresel oluşu ve kendi ekseni etrafında dönmesi nedeniyle, güneş dünyanın bir tarafını aydınlatırken, diğer tarafını karanlıkta bırakır. Aydınlık taraf gündüz kısmını, karanlık taraf gece kısmını belirler. Dünyanın güneş karşısında dönmesi (konumu) değiştikçe, karanlık ve aydınlık kısımlar yer değiştirir. Gece ve gündüz yer değiştirmiş olur.

Bir günlük süre içinde bir kez gündüz, bir kez gece olur. Ne var ki, dünyanın Kuzey Kutbu'nda güneş yılda sadece bir kez tüm boylam hatlarında doğup, batar. Kuzey Kutbu'nda Grönland bölgesinde 6 ay gece, 6 ay gündüz olur. 23 Eylül – 21 Mart arası güneş hiç görünmez. (sürekli gece olur.) Yılın geri kalanında ise güneş hiç batmaz. (21 Mart-23 Eylül arası 6 ay gündüz olur.)

Dünyanın Güney Kutup noktasında tersi olur.

Dünyanın eksen eğikliği nedeniyle gece ve gündüzün uzunluğu değişir. Güneşten ışık alan yerlerin değişimidir bu.

***

İslam felsefesi gece ve gündüzün oluşumunu bilime uygun açıklayamaz.

Geceyi ve gündüzü Tanrı'ya yarattırır:

"O geceyi, gündüzü (...) yaratandır."[52]

Görüldüğü üzere gece ve gündüz, dünyanın kendi ekseni etrafında dönüşünün ve güneş karşısında aldığı konumun bir oluşumu değildir bu anlayışa göre. Gece ve gündüz Tanrı'nın eseridir: Dünyanın dönmesinin bir önemi yoktur.

Peki, Tanrı niçin, gece ve gündüzü yaratmıştır?

"*O, geceyi size bir örtü, uykuyu istirahat zamanı ve gündüzü de hareket ve çalışma vakti yapandır.*"[53]

"*Allah, rahmetinden ötürü geceyi içinde dinlenesiniz; gündüzü de, lütfundan isteyesiniz ve şükredesiniz diye sizin için yarattı.*"[54]

[52] Enbiyâ Suresi, 33. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.323.
[53] Furkân Sûresi, 47. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.363.
[54] Kasas Sûresi, 73. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.393.

Demek ki, Tanrı geceyi "uyuma zamanı", gündüzü "çalışma zamanı" olsun diye yaratmıştır. Eski İslam felsefesi döneminde Arabistan'da elektrik yoktu. İnsanların geceleri evlerinde oturmaktan başka yapacak hiçbir şeyleri yoktu. Onları eğlendirecek, oyalayacak televizyonları yoktu. Bilgi öğrenebilecekleri bilgisayarları yoktu. İlkel koşullarda yaşayan bir Arap insanının miskin miskin oturmasından veya cinsellik yaşamasından başka işi yoktu.

Ne var ki; bilimin gelişmesi, bugün insanlık için geceyi ve gündüzü böyle bölmeyi ortadan kaldırmıştır. Gece de ekonomik üretiminin, bilgi üretiminin, eğlence zamanının bir parçası durumuna geldi. İslam felsefesi "gece ve gündüzü" ve oluşumunu bilimsel olarak açıklayamaz.

***

İslam felsefesinin "gece ve gündüz anlayışında" bilime en çok ters düşen noktası şudur:

*"Şüphesiz, (...) gece ile gündüzün **birbiri ardınca** gelişinde (...) düşünen bir topluluk için deliller vardır."*[55]

"*Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün **birbiri ardınca** gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.*"[56]

*"Şüphesiz sizin Rabbiniz (...) geceyi, kendisini **durmadan takip eden** gündüze katan, (...) Allah'tır."*[57]

*"Şüphesiz gece ve gündüzün **ard arda** gelmesinde (...) pek çok deliller vardır."*[58]

*"Geceyle gündüzün **birbirleri ardınca** gelişinde (...) aklını kullanan bir toplum için deliller vardır."*[59]

Arabistan'da gerçekten gecenin ardından gündüz geliyordu. Arabistan'ın dünya üzerinde bulunduğu yerden dolayı böyleydi. Ama bu durum dünyanın her yanı için geçerli değildi. Gece ve gündüzün eşit olmadığı ve birbiri ardına gelmediği yerler vardı. Kutuplarda gece, gündüzü izlemiyordu. 6 ay gece, 6 ay gündüz oluyordu. Araştırmacı-yazar Erdoğan Aydın şöyle diyor:

"Çağdaş bilimsel eğitim sırasında artık ilkokul çocuklarına bile gece ve gündüzün Kur'an'daki gibi eşit olmadığı öğretilmektedir. Daha doğrusu sıfır enlemde (Ekvator) 12'şer saatlik bir sistematiğe sahip olan gece ve gündüz, Güney ve Kuzey Kutbu'na gidildikçe farklılaşma gösterir. Örneğin Kuzey Yarıküre'de 66 derece 33 dakika enleminde, yazın en uzun gününde bir tam gün Güneş batmaz ve kuzeye doğru gidildikçe bir yıl içinde Güneş'in batmadığı gün sayısı artar. Örneğin 75 derece kuzey enlemde tam 101 gün üst üste gece yaşanmazken 99 gün de gündüz yaşanmaz, 90 derece kuzey enlemde ise 182 gün boyunca gündüz yaşanırken 183 gün boyunca süren gece yaşanır."[60]

[55] Bakara Suresi, 164. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.24.
[56] Âl-İ İmrân Sûresi, 190. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.74.
[57] Arâf Suresi, 54. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.156.
[58] Yunus Suresi, 6. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.207.
[59] Casiye Suresi, 5. ayet, Kur'an, Diyanet, sy.498.
[60] Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınları, 2008, s.165.

Sonuç olarak diyoruz ki, İslam felsefesinin savunduğu gibi her zaman gece ve gündüz birbirinin ardından gelmez.

Yıldızlar

Kur'an'a göre "yakın gök" yıldızlarla (kandillerle) donatılmıştır. Sâffât Suresi'nin 6. ayetinde ve Mülk Suresi'nin 5. ayetinde bu bildirilmişti.

Peki, Tanrı yıldızları niçin yaratmıştır?

Birincisi, süs için! İnsanlar "gökyüzüne" baktıklarında bu yıldızlardan zevk alsınlar diye! Yani yıldızlar, gökyüzünün süsüdür.

"*Üstlerindeki göğe bakmıyorlar mı? Hiçbir kusuru olmaksızın onu nasıl kurduk, nasıl süsledik!*"[61]

İkincisi gece vakti yolunu kaybeden insanlar yol bulsun diye.

"*O, sayelerinde, kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır.*"[62]

"*İnsanlar yıldızlarla da yollarını bulurlar.*"[63]

Bütün yıldızlar yol bulmaya yaramaz. Daha önemlisi o zamanki İslam felsefesi bir gün insanlığın pusulayı bulacağını ve yönünü onunla tayin edeceğini bilememiştir.

Yıldızların yaratılmasının üçüncü gerekçesi, en ilginç gerekçedir. Yıldızlar, şeytanları taşlamak için kullanılacaktır. Göklerdeki melekler konuşurken, şeytan onları dinleyebilir. Bunu yapan şeytanlara karşı ateşli silah olarak yıldızlar kullanılacaktır.

"*Gerçek şu ki biz yakın göğü kandillerle süsledik. Ayrıca bunlarla* ***şeytanların taşlanmasını*** *sağladık ve onlara alevli ateş azabını hazırladık.*"[64]

Bu önemli ayetin Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları tarafından yapılan yorumunu da aktarmamız gerekiyor.

"Yıldızlarla şeytanların taşlanmasından maksat ise göklerdeki meleklerin konuşmalarını dinleyip onlardan bilgi sızdırmak için kulak hırsızlığı yapmak isteyen şeytanların bu yıldızlardan çıkan parlak ışıklarla, bir tür ateş toplarıyla engellenmesidir."[65]

Demek ki; yıldızlar, şeytanlara karşı Tanrı'nın savunma araçlarıdır. Şimdilik kısa bir açıklama olarak ekleyelim. Her şeye gücü yeten Tanrı'nın, yıldızları ateş topu olarak kullanmadan "şeytanların kulak hırsızlığını" engelleme gücü vardır. Şeytanların yapacağı işleri Tanrı'nın

[61] Kâf Sûresi, 6. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.105.
[62] En'âm Sûresi, 97. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.139.
[63] Nahl Sûresi, 15, 16. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.268.
[64] Mülk Sûresi, 5. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.416.
[65] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.417.

önceden bilme olanağı yok mu? Bilip de engelleme olanağı yok mu? Şeytanlar, Tanrı'nın izni olmadan "kulak hırsızlığı" yapabilirler mi?

***

Yıldızlarla ilgili bir de bilimin söylediklerini hatırlayalım. Yıldızlar tıpkı güneş gibi kendiliğinden ışık, ısı, elektromanyetik radyasyon yayar. Güneş de bir yıldızdır. "Gökyüzünde" değil, uzayda yer alırlar. Milyonlarca yıldızın bir araya toplanmasıyla galaksiler meydana gelir. Sadece bizim galaksimizde yaklaşık olarak 200 milyar yıldız vardır. Bizim galaksimiz dışında ise 100 milyar galaksi vardır.

Bizim gözümüze güneş en parlak gökcismi olarak gözükür. Oysa bazı yıldızlar güneşten bir milyon kez daha fazla parlaktır. Dünyadan uzaklıkları, güneşten fazla olduğu için biz güneşi daha parlak görürüz. Eski İslam felsefesi en parlak cisim olarak sadece güneşi bilir; böyle yıldızların var olduğunu bilmez.

Yıldızlar enerji kütleleridir; süs olarak ortaya çıkmamışlardır. Evrenin gelişim süreci içinde milyonlarca yıl boyunca oluşmuşlardır. İslam felsefesine göre ise yıldızlar 2 gün içinde yaratılmıştır. Çelişki bu kadar büyüktür. İslam felsefesi yalnızca insanın duyu organlarına dayanarak yıldızlar hakkında basit gözlemlerde bulunur. Bilim yıldızları araştırır.

Eski İslam felsefesi, yıldızları, gökyüzünde asılı kandiller (lambalar) olarak tarif eder. Bir yıldız olan güneş de gökyüzüne Tanrı tarafından asılmış büyük-parlak kandildir. Yıldızları (güneşi), dünya üzerine düşmekten alıkoyan Tanrı'dır. Tanrı göğü elleriyle tutmasa, yıldızlar (güneş) dünya üzerine düşecektir. Bu anlayış, bize İslam felsefesinin genel (evrensel) çekim kanununu bilmediğini gösterir.

Evrende bulunan bütün gökcisimleri (güneş, ay, yıldızlar, dünya, vb.) birbirlerine çekim kuvveti uygularlar. Bu evrensel çekim kanunudur. Dünyanın ve gezegenlerin, güneşin etrafında belli bir yörüngede kalabilmelerinin nedeni bu çekim kuvvetidir.

Yıldızlarla dünya arasında da çekim kuvveti vardır. Yıldızları şimdilik yerlerinde tutan bu evrensel çekim kanunudur.

Buradan başka bir sonuca varıyoruz: Eski İslam felsefesinin evrensel çekim kanunundan haberi yoktur. Yerçekimi kanunundan haberi olmadığı gibi!

Dağlar

Daha önce görmüştük. Kur'an'ın Fussilet Suresi'nin 10. ayetinde dağlar 2 gün içinde, yeryüzünün gıdaları (yiyecekleri) ile birlikte Tanrı tarafından yaratılmıştı. Bilime göre evrendeki dağlar milyonlarca yıl süren bir evrimin ürünüdür. Bunu geçelim: Peki, dağları, Tanrı niçin yaratmıştır?

"*Yeryüzüne de, sizi sarsmasın diye sabit dağlar yerleştirdi ve orada her türlü canlıyı yaydı.*"[66]

[66] Lokmân Sûresi, 10. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.410.

"Sizi sarsmaması için yeryüzünde sağlam dağlar (...) meydana getirdi."[67]

"*Onları sarsmasın diye yere de sabit dağlar yerleştirdik.*"[68]

"*Yeri de yaydık, ona sabit dağlar yerleştirdik.*"[69]

Bu ayetlere göre dağlar, yerin sarsılmaması için bir kazık gibi düz kabul edilen dünya üzerine çakılmıştır. Başka bir deyişle, depremleri engellemek için yaratılmıştır. Dağlar, depremlere karşı bir çeşit paratoner işlevi görsün diye yaratılmıştır.

Ayetlerde söylenen bir diğer fikir, bu dağların **sabit** olduğudur; yani hareket etmezler.

Üçüncü fikir de dünyanın düz olarak düşünülmesidir. (Bu konuyu daha önce ele aldığımızdan dolayı üzerinde durmayacağız.)

***

Dağların, yerkürenin sallantılarını önlemek için Tanrı tarafından insanlara hediye edildiğini söylemek, İslam felsefesinin iman inancına uygundur. Peki, bilime uygun mudur?

Bir kez dağlar yaratılmamıştır; oluşmuştur. Bazı dağlar yerin sıkışmasıyla oluşur. Bazı dağlar yanardağlardan çıkan lavların yeryüzünde donmasıyla oluşur. Katı lavlar üst üste birikir, volkanik dağları meydana getirir. (Ağrı ve Erciyes dağları gibi.)

Depremler (yer sarsıntıları) tektonik hareketler sonucu, levhaların çarpışmasıyla oluşur. Kayalık yerlerde depreme direnç fazladır; ama sözgelimi heyelan sonucu oluşmuş dağlarda deprem daha şiddetli olur. Yine **kırıklı dağlar** depremin en şiddetli olduğu yerlerdir.

Bu nedenle genel geçer bir saptama olarak dağların depremleri engelleyeceğini söylemek bilimle bağdaşmaz. Dağların çok olduğu Japonya, Şili gibi ülkelerde depremler daha sıktır. Buradaki dağlar depremi önleyemez.

Dağların sabit olduğu fikri de yanlış bir fikirdir. Dünyadaki her şey hareket halindedir. Dağlar da hareket halindedir. Bir kere dünya dönmektedir; bu açıdan dağlar hareket halindedir.

Sonra, levhaların birbirine yaklaşması, uzaklaşması dağları hareketli kılar. Depremler, dağların sabit olamayacağının en büyük kanıtıdır.

Genel olarak dağlar ne depremi önler, ne de sabittir.

Denizler

Hatırlayalım. Kur'an'a göre Tanrı, kendi tahtı (arş'ı) su üzerinde iken evreni 6 günde yaratmıştır. Hûd Suresi'nin 7. ayeti bunu bildiriyordu:

[67] Nahl Suresi, 15. ayet, Kur'an Diyanet, sy. 268.
[68] Enbiyâ Sûresi, 31. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.323.
[69] Hicr Sûresi, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.262.

"O, henüz Arş'ı su üstünde iken, gökleri ve yeri 6 gün içinde (...) yaratandır."[70]

Yani Tanrı **önce suyu** yaratmıştı, **sonra** evreni.

Denizler de sudan ibaret olduğuna göre, denizlerin, evrenden önce yaratılmış olduğu söylenmektedir. Bunun bilim açısından imkânsız olduğu açıktır. Bilime göre denizlerin oluşumu, evrenin oluşumundan milyonlarca yıl sonradır. İnsanların ortaya çıkmasından da milyonlarca yıl öncedir.

Kur'an, denizlerin (suyun) nasıl yaratıldığını, kimyasal içeriğinin ne olduğunu bildirmez. Ne var ki, denizlerin insana yararını bir Tanrı lütfu olarak sunar. Denizlerin varlığını, Tanrı'nın varlığına kanıt olarak gösterir. Gemilerin denizde yüzmesini, Tanrı'nın gücüne bağlar. Denizler, insanların taze et (balık) yemesi, süsler edinmesi için yaratılmıştır. Denize, gemilere boyun eğdiren Tanrı'dır.

"*O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. (Bütün bunlar) O'nun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.*"[71]

"*Görmedin mi ki, gemiler Allah'ın nimetiyle denizde akıp gitmektedir.*"[72]

"*Görmüyor musun ki, Allah bütün yerdekileri ve emri uyarınca denizde akıp gitmekte olan gemileri sizin hizmetinize vermiştir.*"[73]

Ayrıca denizde yüzen gemiler de Tanrı'nındır.

"*Denizde akıp giden dağlar gibi yüksek gemiler de O'nundur.*"[74]

Gemileri su yüzünde tutan Tanrı olduğu gibi, gemilerin hareket etmesi için rüzgârları gönderen de odur. Tanrı kendi varlığını bununla kanıtlar.

"*Denizde dağlar gibi yüzen gemiler, O'nun varlığının delillerindendir.*"

"*O, dilerse rüzgârı durdurur da onlar denizin üstünde durakalırlar. Elbette bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.*"[75]

Bilim açısından denizlerin insanların et, süt ihtiyacını karşılamak için yaratılmayıp, evrimsel süreçte kendiliğinden oluştuğu açıktır. Balık tutmayı, gemi yapmayı insanlar kendi deneyimleriyle öğrenmişlerdir.

Gemilerin denizde batmadan yüzmesini sağlayan **suyun kaldırma gücüdür**. Üstelik suyun kaldırma gücünü bulan, İslam'ın ortaya çıkmasından çok önce yaşamış Arşimed'dir. (M.Ö. 3. yüzyılda.)

---

[70] Hûd Suresi/ 7.ayet, Kur'an Diyanet, sy. 221.
[71] Nahl Sûresi, 14. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.267.
[72] Lokmân Sûresi, 31. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.413.
[73] Hac Sûresi, 65. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.339.
[74] Rahmân Sûresi, 24. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.531.
[75] Şûrâ Sûresi, 32, 33. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.486.

Gemiler, "suyun kaldırma yasasına" boyun eğdikleri sürece batmadan su üzerinde kalabilirler.

Geminin batıp batmaması, geminin yoğunluğuna bağlıdır. Eğer geminin yoğunluğu, denizin yoğunluğundan **küçükse** gemi batmaz. Eğer **büyükse** o geminin batmasını kimse engelleyemez.

Bilindiği üzere bir cismin (geminin) yoğunluğu, kütlesinin, hacmine bölünmesine eşittir. Bu nedenle içi boş 2 kilogramlık bir teneke kutusu batmaz; ama 2 kilogramlık ağırlığı bir noktada toplanmış demir denize atılır atılmaz batar.

Suya giren her cisme, yerçekimine zıt yönde bir kaldırma kuvveti su tarafından uygulanır. Ne kadar geniş hacim suyun altında kalıyorsa, o cisme uygulanan suyun kaldırma kuvveti o kadar fazladır. Bu nedenle gemiler, toplam yoğunlukları, denizin yoğunluğundan az (küçük olacak) biçimde yapılırlar. Denizin yoğunluğundan fazla bir yoğunluğa sahip bir gemiyi hiçbir doğaüstü güç yüzdüremez.

***

Rüzgâra gelelim. Rüzgâr, yüksek basınçlı bir alandan alçak basınç alanına doğru oluşan bir hava hareketidir. Rüzgârın oluşmasının temel nedeni birbirine yakın olan iki yer arasındaki basınç farkıdır. Eğer iki bitişik alanın arasında basınç farkı yoksa hiçbir güç rüzgâr oluşturamaz. Bu nedenle yüksek hava basıncıyla, alçak hava basıncı dengelendiğinde rüzgâr durur.

Bu bilimsel gerçekler, gemilerin denizde yüzmesinin bir olağanüstü gücün varlığına kanıt olamayacağını gösterir. Bir daha aktaralım:

"*Denizde dağlar gibi **yüzen gemiler**, O'nun varlığının delillerindendir.*"

"*O, dilerse rüzgârı durdurur da onlar denizin üstünde durakalırlar. Elbette bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.*"[76]

Doğaüstü bir gücün isterse rüzgârı durdurabileceğini, dilerse rüzgârı başlatabileceğini söylemek bilimin içine sığmaz. İki alan arasındaki basınç farkı eşit olduğu zaman ancak rüzgâr durur.

Eski İslam felsefesi deniz ve gemiyle ilgili bütün iddialarında sadece rüzgârla hareket eden **yelkenli gemileri** örnek gösterir. Ama geminin motoru varsa, rüzgâr dursa bile hareket edebilir. İnsanlığın motorlu gemileri bulması eski İslam felsefesini çürütmüştür. Çünkü o dönemde henüz motorlu gemiler keşfedilmemiştir. Eski İslam felsefesi bir gün motorlu gemilerin olabileceğini düşünememiştir. Ayrıca artık rüzgârın yönü bilinebilmektedir. Rüzgârın hızı anemometre ile ölçülebilmektedir. Bilim, eski İslam felsefesini yenmiştir.

***

[76] Şûrâ Sûresi, 32, 33. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.486.

İslam felsefesi sadece rüzgârın Tanrı tarafından yaratıldığını söylemez; bütün doğa olaylarının Tanrı emriyle olduğunu iddia eder. Sözgelimi yağmuru yağdıran Tanrı'dır. Bunu şu ayetlerden anlıyoruz:

"Allah, (...) gökten yağmuru indiren, (...) nehirleri de hizmetinize sunandır."[77]

"*İçtiğiniz suya ne dersiniz?!*

Siz mi onu buluttan indirdiniz, yoksa indiren biz miyiz?"[78]

Yeryüzündeki sular, güneş ısısıyla buharlaşır. Havaya yükselerek bulut kümeleri halinde toplanır. Su zerrecikleri donma çekirdekleri yapar. Bulut daha sıcak hava tabakalarına ulaştığında, donmuş su zerrecikleri sıvılaşır. Yerçekiminin etkisiyle yağmur olarak yağar. Su-buhar-yağmur çevrimi, doğanın yarattığı bir çevrimdir; uygun koşullarda hep devam eder. Koşullardan birisi eksik olursa yağmur yağmaz.

Birincisi insanlık bugün teknik olanaklarla yağmuru yağdırabilmektedir. Bulutları kimyasal olarak tohumlayarak yağmuru yeryüzüne indirebilmektedir.

İkincisi bilim meteoroloji raporlarına dayanarak havanın yağmurlu olup olamayacağını bilmektedir.

Bilim doğa olaylarının nedenlerini bularak, doğaüstü gücün iznine bağlı olduğu düşünülen birçok olayı önceden ortaya koyar. İslam felsefesi bilime yanıt oluşturamaz.

Eski İslam felsefesi sadece normal bir gözün görebildiği doğa olaylarını dile getirir. Bu doğa olaylarının yaratımını da Tanrı'ya havale eder. Böylece olayın nedenini açıklamaktan kurtulur. Çok ilginçtir; eski İslam felsefesi bir kez olsun "karın yağışından" bahsetmez. Çünkü Mekke ve Medine çöl iklimine sahiptir. İslam felsefesi gözle görmediği şeyi bilemez.

Bitkiler ve Hayvanlar

İslam felsefesine göre ilk bitkileri ve hayvanları da Tanrı yaratmıştır. Peki, ne zaman? Tanrı'nın yeri (dünyayı) 2 günde, gökleri 2 günde yarattığını söyleyen ayetlere bakarsak, geriye kalan 2 günde de ilk bitkileri ve hayvanları yaratmış olması gerekir. Çünkü bu ayetlere göre Tanrı, yeri, göğü ve "yer ile gök arasında olanları" toplam 6 günde yaratmıştır. Bu hesaba göre, ilk bitkiler ve hayvanların 2 günde yaratıldığı açıktır. Yunus Suresi'nin 3. ayeti, Furkan Suresi'nin 59. ayeti, Kaf Suresi'nin 38. ayeti, Hadid Suresi'nin 4. ayeti, Fussilet Sure'sinin 9-12. ayeti bu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

"*Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratan, sonra da Arş'a kurulup işleri yerli yerince düzene koyan Allah'tır.*"[79]

[77] İbrahim Suresi, 32. ayet, Kur'an, Diyanet, sy. 258.
[78] Vâkı'a Sûresi, 68, 69. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.535.
[79] Yûnus Sûresi, 3. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013, s.207.

"*De ki: 'Siz mi yeri iki günde (iki evrede) yaratanı inkâr ediyor ve O'na ortaklar koşuyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir.'*

O, dört gün içinde (dört evrede), yeryüzünde yükselen sabit dağlar yarattı, orada bolluk ve bereket meydana getirdi ve orada ***rızık*** *arayanların ihtiyaçlarına uygun olarak* ***rızıklar*** *takdir etti.*"[80]

Bilim farklı düşünür. Dünyanın ilk bitkileri olan deniz yosunları yüzbinlerce yıl önce oluşmuştur. 400-450 milyon yıl önce cooksonia adı verilen bitkiler bataklıklarda gelişmiştir. 390 milyon yıl öncesini gösteren fosiller, 40-50 cm boyunda ilk kara bitkilerinin ortaya çıktığını belgelemektedir. Eğrelti otlarının yaşının da 360 milyon yıl olduğu tahmin edilmektedir.

Kısacası bitkiler dünyamızın eski canlı gruplarından biridir. Evrimsel süreç geçirerek, farklı biçimlerde üreyerek, çeşitlenerek oluşmuşlardır ve bu süreç devam etmektedir. Bilim açısından bitkilerin 2 günde oluşmasına imkân yoktur.

Aynı şey hayvanlar için de geçerlidir. Yine ilk hayvanlar, yüz milyonlarca yıl önce sularda (denizlerde) hayat buldular. İlk belkemiği olan hayvanlar denizde gelişti. Karada ilk hayvanın oluşması için önce deniz bitkilerinin karaya geçmesi gerekiyordu. Ot yiyen hayvan türü önce gelişti. Sonra et yiyen hayvan türü ortaya çıktı.

Özcesi, hayvanların çeşitlenmesi bir evrimsel süreç sonunda oldu. Ve bu evrimsel süreç milyonlarca yılları aldı. Örnek olması için söyleyelim. Çene ve dişleri olan balık türünün ortaya çıkması 400 milyon yıl öncesine rastlar. İlk kıkırdaklı balık türleri (köpek balığı, tırpana, vatoz, vb.) 420 milyon yıl önce ortaya çıkabildi. 150 milyon yıl önce kuşların ilk ataları oluşabildi. Dev sürüngenler olan dinazorlar 230 milyon yıl önce yaşamaya başladılar.

Demek ki, hayvanların da, bitkiler gibi 2 günde yaratılmasına olanak yoktur. Genel evrensel değişim bitkilerden hayvanlara, hayvanlardan insanlara doğru olmuştur. Milyonlarca yılı kapsayan evrimsel bir süreç söz konusudur. Araştırmacı Erdoğan Aydın'ın sözleriyle şöyle:

"Dolayısıyla; insanlık açısından bugün, ilk bitkinin denizden geldiği ve basitten karmaşığa farklılaştığı ve temelde kendiliğinden, nesnel koşullarda oluştuğu, yani Tanrı tarafından yaratılmadığı ispatlanmış bulunmaktadır. Üstelik hayvanlar âlemi bir yana, bitkilerin on binlerce çeşidi olduğu düşünülecek olursa, hepsini ayrı ayrı düşünüp sadece 'ol' demek için bile, değil 2-4 gün, yılları kapsayan bir zamana gereksinim vardır."[81]

***

Peki, Tanrı, bitkileri ve hayvanları niçin yaratmıştır?

"*'Rabbim, yeryüzünü size beşik yapan, orada size yollar açan ve size gökten yağmur indirendir.' Böylece onunla sizin için yerden türlü türlü bitkileri çift çift çıkardık.*

[80] Fussilet Sûresi, 9-10. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013, s.476.
[81] Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınları, 2008, s.219.

Yiyin, hayvanlarınızı yayın."[82]

"*Hayvanları da yarattı. Onlarda sizin için bir ısınma ve birçok faydalar vardır. Hem de onlardan yersiniz.*

Onları akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken de sizin için bir güzellik (ve zevk) vardır.

Hem binesiniz diye, hem de süs olarak atları, katırları ve merkepleri de yarattı."[83]

Demek ki, bitkiler, hayvanlar, insanların yararı için yaratılmıştır. İnsanlar Tanrı'nın nimetlerini görsünler, bunların Tanrı'nın birer mucizesi olduğunu anlasınlar diye yaratılmıştır. Felsefi mantığı zorlayan bir soru vardır. Gerektiğinde insanlara zarar veren, öldüren vahşi hayvanlar niçin yaratılmıştır?

***

Kur'an insanlara en faydalı hayvan olarak "deveyi" sürekli anar. Niçin? Çünkü Arabistan'da en gerekli hayvan budur. Tanrı'nın varlığına kanıt olarak devenin gösterilmesi, insanların yararına olarak sürekli devenin anılması ilginçtir. Tanrı'nın 8 çift hayvan yarattığı En'am Sure'sinin 143-144. ayetinde özellikle bildirilir. Zumer Suresi'nin 6. ayetinde de bu tekrar edilir.

"*Sizin için hayvanlardan (erkek ve dişi olarak) sekiz eş yarattı.*"[84]

"*O, (hayvanlardan) sekiz eşi de yaratandır: (Erkek ve dişi olarak) koyundan iki, keçiden de iki.*

Yine (erkek ve dişi olarak) deveden iki, sığırdan da iki."[85]

Bu 8 çift hayvan şunlardır: İki çift koyun, İki çift keçi, İki çift deve, iki çift sığır. Yani 4 hayvan insanlar için özellikle yaratılmıştır: Koyun, keçi, deve ve sığır.

Arabistan'da insanların ihtiyaçlarını karşılayan bu hayvan cinsleri 2 ayetle bildirilmiştir. Özellikle 4 cins hayvan üzerine özel bir ayeti gerektiren durum Arabistan'ın koşullarıydı.

Hayvanların, bitkilerin, insanlar için yaratıldığı fikri bilime terstir. Hayvanlar, bitkiler, doğanın ürünleridir; doğanın diyalektik gelişimi içinde kendiliğinden oluşmuştur. Doğanın bilinçli bir amacı yoktur; doğasal gelişim, karşılıklı etki-tepki ve evrensel bağıntılık çerçevesinde olur.

***

İslam felsefesinin bitkilerin, hayvanların insanın yararına yaratıldığının söylenmesinin arkasında duran amaç, Tanrı'nın varlığının bunlarla ispat edilmek istenmesidir. İnsanlar bunları bir mucize olarak kabul etmeli, ibret almalı ve Tanrı'ya inanmalıdır.

Şu ayetlere bakalım:

[82] Tâ Hâ Sûresi, 53, 54. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.314.
[83] Nahl Sûresi, 5, 6, 8. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.266-267.
[84] Zümer Sûresi, 6. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.458.
[85] En'âm Sûresi, 143, 144. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.146.

"*Şüphesiz (sağmal) hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların **karınlarındaki** fışkı ile kan arasından (süzülen) içenlere halis ve içimi kolay süt içiriyoruz.*

Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden hem içki, hem de güzel bir rızık edinirsiniz. Elbette bunda aklını kullanan bir toplum için bir ibret vardır."[86]

Demek ki, sütü insanlara sunan Tanrı'dır. İnsanlar hurma yediklerinde, süt içtiklerinde Tanrı'nın büyüklüğünü görmelidir. Süt, hurma Tanrı'nın varlık kanıtlarıdır. Bilimsel bakış açısıyla süt, hayvanın ürünüdür. Hurma, hurma ağacının. Her ikisi de doğanın ürünüdür.

İslam felsefesine göre hayvanların sütü **karında** oluşmaktadır. Oradan hayvanın memelerine gelmektedir. Hayvanların sütünün **karında** oluştuğunu sanan İslam felsefesi bunu Mü'minûn Suresi'nin 21. ayetinde tekrar eder. Aktaralım:

"*Sizin için hayvanlarda da alınacak ders vardır. Size onların **karınlarında** oluşandan içiriyoruz.*"[87]

Bilim, hayvanların sütünün **karında** oluştuğunu söyleyen görüşe inanmaz. Bilime göre süt, **meme bezlerinde** oluşur. Meme bezlerine taşınan besinler, burada dönüşüme uğrar, süt haline gelir. Sütün kaynağı meme bezleridir; karın değil!

***

İslam felsefesi hayvanların varlığını Tanrı'nın varlığına kanıt olarak göstermek için kuşları örnek verir. Kuşlar nasıl uçmaktadır? Kuşları havada tutan güç nedir? Kur'an'a göre kuşların havada düşmeden uçmasını sağlayan güç Tanrı'dır. İnsanlar kuşun uçmasına bakarak Tanrı'nın varlığını onaylamalıdır:

"*Gökyüzünde Allah'ın emrine boyun eğerek uçan kuşları görmüyorlar mı? Onları gökte ancak Allah tutar. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır.*"[88]

Kuşun uçuşunda söz konusu olan kuvvetler, kaldırma ve sürüklenmedir. Kuşun kanatlarının altından ve üstünden geçen hava akımı farkı, bir **kaldırma etkisi** yaratır. Havadaki bir kuş, kanatlarını belirli bir açıyla tutar. Kanatların üstünden geçen hava, kanatların altından geçen havadan daha hızlı akar. Kanatlar aynı zamanda havayı aşağı doğru yönlendirir. Kanatlar üzerindeki basınç azalır; kuş yükseklere doğru uçmaya başlar.

Kuşlar her kanat çırptıklarında kanatların altındaki havayı aşağıya ve geriye iterler. Bu hareket, kuşların "etki-tepki prensibi" sayesinde havada yükselmelerini sağlar. Kuşların kanatları havada hareket ederken, aynı zamanda bir taşıma kuvveti oluşturur. Bu taşıma kuvveti kuşları havada tutar.

Bilim, kuşların uçmasını doğaüstü bir güce değil, bilimsel nedenlere bağlar. Eğer bilim kuşların uçma dinamiğini çözmemiş olsaydı, şu an insanlık kuş gibi uçan uçaklara sahip olamazdı.

---

[86] Nahl Sûresi, 66, 67. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.273.
[87] Mü'minûn Sûresi, 21. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.16.
[88] Nahl Sûresi, 79. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.274.

***

Bitkilerin, hayvanların Tanrı tarafından ilk yaratımı sağlandıktan sonra üremeleri (kendi nesillerini devam ettirmeleri) nasıl olur? İslam felsefesi bu soruya nasıl yanıt vermiştir? Şimdi buna bakalım.

Bitkiler, hayvanlar birer canlıdır. İslam felsefesine göre Tanrı bütün canlıları bir erkek, bir dişi yaratmıştır. Erkek üremeyi sağlayan temel güçtür; dişinin döllenmesiyle üreme sağlanır. Yani İslam felsefesine göre **tek bir üreme biçimi** vardır: **eşeyli üreme**.

"*Düşünüp ibret alasınız diye her şeyden (erkekli dişili) iki eş yarattık.*"[89]

Demek ki, bütün canlılar erkek ve dişi olarak eşeyli biçimde yaratılmıştır. Bunun doğru olmadığını aşağıda anlatacağız.

Bütün canlıların eşeyli üreme biçimini erkeğin suyuna (menisine) indirgeyen İslam felsefesi, bütün canlıların **sudan** yaratıldığını söyler. Buradaki su, döllenmeyi sağlayan erkeğin özel suyudur. (İnsan için menidir, hayvan için hayvanın özel suyudur, vs.)

Hayvanların üreme biçimiyle ilgili olarak İslam felsefesi der ki:

"*Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür. Allah, dilediğini yaratır.*"[90]

İslam felsefesi hayvanların, bitkilerin (onlarda bir canlı olduğuna göre) üremesini insanların üremesi gibi eşeyli (erkek ve dişili) olarak düşünmektedir. Erkeğin özel suyundan (dişiyi bu suyla döllemesinden) dolayı bütün **canlıların sudan yaratıldığını** söylemektedir. Bu anlayış şu ayetlerle daha belirgin hale gelir:

"*O, sudan bir insan yaratıp ondan soy sop ve hısımlık meydana getirendir.*"[91]

"*Şüphesiz O, iki eşi, erkeği ve dişiyi, (rahme) atıldığında az bir sudan (meniden) yaratmıştır.*"[92]

"*İnkâr edenler (...) her canlıyı sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?*"[93]

O halde Kur'an'a göre bütün canlılar dişi ve erkek olarak çift yaratılmıştır. Üreme, eşeyli biçimde bu yolla olur. Bitkiler ve hayvanlar da erkek ve dişi olarak yaratılmıştır. Erkeğin dişiyi döllemesiyle üreme olur.

***

Hayvanların ve bitkilerin sadece eşeyli olarak (erkeğin dişiyi döllenmesiyle) ürediğini sanan İslam felsefesi çok yanılmaktadır. İnsanların üreme biçimini, hayvan ve bitki gibi canlıların üreme dünyasına uygulamak İslam felsefesini bilimin karşısına diker.

---

[89] Zâriyât Sûresi, 49. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.521.
[90] Nûr Sûresi, 45. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.355.
[91] Furkân Sûresi, 54. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.363.
[92] Necm Sûresi, 45, 46. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.527.
[93] Enbiyâ Sûresi, 30. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.674.

Bilim **eşeysiz üreme** biçiminin varlığını kabul eder. Bilindiği üzere, eşeysiz üreme= bir canlının tek başına neslini devam ettirmesidir. Yani erkek ve dişinin birlikte olmasına gerek duymayan bir üreme biçimdir. Eşeyli üreme= iki canlı arasında genetik malzemelerin birleşmesiyle oluşan ve iki canlıyı zorunlu olarak gerektiren bir üreme biçimidir. Eşeysiz üreme tek bir canlı üzerinden olur.

Söz gelimi bakteriler, ayrık otu, yeşil algler, amipler, öglena, terliksi hayvan, vb. eşeysiz ürer.

Karahindiba çiçekli bir bitkidir. Bazı karahindiba türleri döllenme olmadan tohum oluşturabilir. Eşeyli üremezler, kendilerini kopyalarlar.

Cnemdophorus ve bazı Rock Lizzerds kertenkele türünde erkek yoktur. Dişiler döllenme olmadan eşeysiz ürer.

Ramphotyphlop braminus bir yılan türüdür. Erkek cinsi yoktur. Döllenme olmadan (erkeğe ihtiyaç duymadan) ürer.

Mycocepurus smithii bir karınca türüdür. Sadece dişi cinsleri vardır, erkek cinsi yoktur. Döllenme olmadan kendini kopyalayarak ürer.

Bu örnekler bize birer canlı olarak bitkiler ve hayvanlar dünyasında eşeysiz üremenin olduğunu gösterir. Eski İslam felsefesi ise sadece eşeyli üremeyi bilir.

İNSANIN OLUŞUMU

Bütün dinlerin ortak noktası insanın oluşumunu, özü aynı olan farklı yaratılış efsaneleriyle açıklamalarıdır. Büyük bir doğaüstü gücün, insanı yarattığına inanmalarıdır. Temeli oluşturan fikir, "insanın oluşumu" değil, yaratılışıdır. Oluşum evrimsel bir süreçtir; yaratılış ise keyfi bir isteğe dayanır.

Bilim önce evrenin oluştuğunu, sonra insanın ortaya çıktığını defalarca ispatlamıştır. Arada geçen süre milyonlarca yıllarla ifade edilir.

Organik doğa (canlı doğa), inorganik doğadan (cansız doğadan) çıkıp gelişmiştir. Canlı doğa evrimsel – sıçramalı süreçle, düşünme yeteneği olan insanı üretmiştir. Cansız doğa ve canlı doğa felsefi düzlemde "madde" olarak adlandırılır. Dolayısıyla insanın kökeni maddi bir forma dayanır. Düşünen insan beyni (akıl), maddenin bir biçimidir, çocuğudur.

Madde, beynin (yani insanın) anasıdır. Madde (doğa, dünya) öncedir; onun yaratımı olan insan sonradır. Doğa insandan bağımsız olarak vardır; insan oluşmamış olsaydı bile varlığını koruyacaktı; bugün insanla birlikte var olmaktadır. İnsan ve onun beyni, maddenin evriminin erişebildiği en üst noktadır.

Bilim insanları, gezegenimizdeki bütün canlıların aynı temel genetik kodu kullandığı noktasında hemfikirdir. Gezegenimizdeki canlı organizmalar, üreyip çoğalmak için bu temel alt yapıyı kullanır. Dünyadaki canlı organizmaların "genetik kopyalama" yöntemini kullanmaları bize önemli bir gerçeğe götürür: Dünyadaki canlıların ortak bir atası (anası) vardır. Ortak atasal yaşam formu, milyarlarca yıl boyunca evrimle çeşitlenmiş, dallara ayrılmıştır. İnsan da bu evrimin sonucunda ortaya çıkmıştır. Fosil kayıtları bunu kanıtlamaktadır.

İnsanın ortaya çıkışını anlatan evrimin özü değişimdir; bireysel çeşitlilik içinde değişim devam etmiştir; değişerek türeme olmuştur. Evrimsel değişim bir anda ortaya çıkmaz; nesilleri yenileyerek, hatta öldürerek sürer. Şüphesiz ki, insan da bir "ol emriyle" ortaya çıkmamıştır; milyonlarca yıldır süren evrimsel değişimin bir ürünü olmuştur.

İnsanlık, Charles Darwin'e "doğal seçim yoluyla evrimi" keşfettiği için çok şey borçludur. Yaratılış efsanelerine ilk bilimsel darbeyi evrim teorisiyle vurmuştur. Bugünkü genetik bilimi, evrimsel gelişimi tümüyle doğrulamaktadır.

Yaratılış efsaneleri, doğaüstü bir güç tarafından bir anda milyonlarca türün (insan dahil) hiç değişmeden kaldığına dayanır. Oysa biyolojik evrim, türlerin milyonlarca yıl süren gelişim boyunca ortaya çıktığını, sürekli değiştiğini, yeni türler doğurduğunu göstermiştir. Doğadaki evrim, doğal seleksiyona dayanır; yani doğa, çevresine en iyi uyum sağlama yeteneğinde olan organizmaların yaşamasına olarak verir. İnsanın oluşumu bu ilkeye uygundur.

"Çevresel etkiler, canlı organizmalarda değişmeler meydana getirir. Bu değişimlerin yararlı olanları bulunduğu gibi zararlı olanları da vardır. Zararlı olan değişimler, canlı organizmayı yok ederler. Yararlı olan değişimler ise canlı organizmayı geliştirirler. Bu demektir ki, çevresel

koşullara uyamayanlar ise ölüp giderler. İşte bu, bir seçme, Darwin'in deyimiyle doğal ayıklamadır. Bu ayıklamada yararlı olan değişmeler, canlı organizmalardaki nükleer nükleik asitlerin moleküllerine yerleşirler ve cinsel hücrelerle yeni kuşaklara aktarılırlar. Soyaçekim ya da kalıtım, bu maddi iletkenlerle kuşaklardan kuşaklara aktarılan değişimsel özelliklerini dile getirir."[94]

Amacımız biyolojik evrimi ayrıntılarıyla aktarmak değildir; kısaca dünyadaki yaşamın ortaya çıkışına ve insanın oluşumuna değineceğiz. Sonra da İslam felsefesinin konuyla ilgili söylediklerine bakacağız.

Yaşamın Ortaya Çıkışı

3,5 milyar yıl önce yeryüzü sıcaklığı düşmüş, bazı kara parçaları suyla dolmuştu. Atmosfer asit ve zehir gazlarla doluydu. Yaşamın ortaya çıkışı, suyun ortaya çıkışıyla başladı.

Yeryüzünde ilk canlı organizmalar basit bir zarfla çevrelenmiş ilkel hücrelerden ibaretti. Protein molekülü aminoasitlerden oluşmuştu. İlk ilkel canlı organizmalar, prokaryot hücreler biçimindeydi. Çekirdeksizdi.

Prokaryot tek hücreli, çekirdeksiz yaratıklar eşeysiz biçimde (tomurcuklanma ve bölünme yöntemiyle) ürediler. Çekirdekli hücrenin (ökaryotların) ortaya çıkması, prokaryot kolonilerinin evrimleşmesiyle mümkün oldu.

Doğada fotosentezin ortaya çıkması, oksijenli solunumu olanaklı kıldı. Ökaryotlar (çekirdekli hücreler) oksijene uyum sağlayarak eşeyli üremeyi ortaya çıkardı.

Yaklaşık 700 – 680 milyon yıl önce metazoa ortaya çıktı. Metazoalar, oksijene ihtiyaç duyan çok hücreli organizmalardı. Tek hücreli, çekirdeksiz prokaryot oluşumlardan, çok hücreli – çekirdekli oluşumlara geçiş 2,5 milyar yıl aldı. Yani prokaryot tek hücreli dönem 2,5 milyar yıl sürdü. Evrimsel gelişim düz bir çizgi değildi; nitel sıçramalarla doluydu.

570 – 440 milyon yıl önce denizlerde yaşayan canlı türleri çeşitlendi, balık türü ortaya çıktı. İlk balıkların çeneleri yoktu. 410 milyon yıl önce çeneli balıklar kendini gösterdi.

Sonra karada yaşam şekillendi; ilk amfibiler ve kara bitkileri meydana geldi. Amfibilerden sürüngenler evrimleşti.

250 milyon yıl önce yaşam formlarında büyük bir tükeniş yaşandı. Amfibilerin %75'i, sürüngenler ailesinin yaklaşık %80'i yok oldu.

250 – 60 milyon yıl önce dinozorlar çağı yaşandı. Dinozorlar, omurgalıların etkin grubuydu. 65 milyon yıl önce yeni bir nitelik sıçraması oldu, kuş olmayan dinozorlar yeryüzünden silindiler.

"Yaklaşık 250 milyon yıl önce sürüngenler de oldukça çeşitlenmiş (ilk dinozorların meydana gelişi dâhil) ve ilkel memeliler ortaya çıkmıştır. Yaklaşık 200 milyon yıl önce küresel doğadaki bitki örtüsüne hâlâ palmiyegiller, eğreltiotları, çama benzer kozalaklı ağaçlar ve ginkgolar

[94] Orhan Hançerlioğlu, aktaran Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınları, 2008, s.304.

hâkimdi; fakat artık ilk çiçekli bitkiler de ortaya çıkmıştı. Bu aynı zamanda ilk kuşların da ortaya çıktığı zamandı. Son dinozorların yaklaşık 65 milyon yıl önce soylarının tükendiğini, ancak her türlü memelinin, kuşun, çiçekli bitkilerin ve polen yayan (dölleyen) böceklerin çeşitlenmeyi ve dünyanın her yerine yayılmayı sürdürdüğünü biliyoruz."[95]

40 milyon yıl önce filler, atlar, denizayıları, yunus balıkları, domuzlar, kemirgenler ve birçok bitki familyası ortaya çıktı.

Yaklaşık olarak 7 milyon yıl önce ilk hominoidlerin (insansı primatların) meydana geldiğini fosil kayıtları göstermektedir. İnsanlığın ilk kökeninin Afrika'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir. 5 milyon yıl önce Afrika'da yeni bir insansı maymun türü gelişti.

"Moleküler biyologlar bizim evrimsel soyumuzla şempanzelerin evrimsel soyunun ortak ataları olan büyük, kuyruksuz maymun türünden ayrıldığı yaklaşık zamanı hesaplamak için insan ve şempanze DNA'larını kıyaslayabilmektedir. Bu teknik yoluyla şimdi ilk ayrılma olayının 5 milyon yıldan biraz daha uzun bir süre önce gerçekleştiğini biliyoruz. Bir soy sonuçta günümüz şempanze türüne evrimleşecekti. Diğer soy ise sonuçta modern insan türünü oluşturacaktı."[96]

Bizim insan türümüz olan Homo Sapiens yaklaşık olarak 200 bin yıl önce Afrika'da ortaya çıktı. 50 bin yıl önce dünyaya yayıldı. 30 bin yıl önce ayakta kalan tek insan türü Homo sapiens oldu.

"Afrika'nın dışına göçünü yaklaşık 50.000 yıl önce başlatmış günümüz insanı Homo sapiens, gittiği her yerdeki diğer insan türlerinin yerini aldı. Yaklaşık 30.000 yıl önce tek ayakta kalan bizlerdik."[97]

İlk İnsan

İslam felsefesine göre Tanrı'nın yarattığı ilk insan Adem'dir. Tanrı bir gün meleklere bir insan yaratacağını söyler ve Adem'i yaratır. Bakara Suresi'nin 30. ayeti bunu ifade eder. Aynı Sure'nin 31. ayeti de Tanrı'nın Adem'i yarattıktan sonra ona bütün varlıkların adını öğrettiğini belirtir.

"*Hani, Rabbin meleklere, 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım' demişti.*
(...)
Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti."[98]

Kur'an, Adem'in ne zaman yaratıldığını belirtmez. Fakat İslam felsefesi evrenin 6 gün içinde yaratılışı döneminde Adem'in de yaratıldığına inanır.

Adem'den sonra eşi yaratılmıştır. İkinci yaratılan insan, Adem'in eşi olmaktadır. (Havva olarak Tevrat'ta geçer.)

[95] Ardea Skybreak, *Evrim Bilimi ve Yaratılış Efsanesi*, Yordam Kitap, 2010, s.32.
[96] Ardea Skybreak, *Evrim Bilimi ve Yaratılış Efsanesi*, Yordam Kitap, 2010, s.194.
[97] Ardea Skybreak, *Evrim Bilimi ve Yaratılış Efsanesi*, Yordam Kitap, 2010, s.196.
[98] Bakara Sûresi, 30, 31. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.5.

Sonra ne olmuştur? Tanrı, Adem'i ve eşini cennete koymuştur. Onlara gösterdiği bir ağaçtan meyve yememelerini söylemiştir. Ne var ki, şeytan onları kandırmıştır; Adem ve eşi o ağaçtan kopardıkları meyvenin tadına bakmıştır. Allah bunu görmüş ve ikisini cennetten atıp yeryüzüne göndermiştir. Ama nasıl? Birbirine düşman olarak!

"*Ey Âdem! Sen ve eşin cennette kalın. Dilediğiniz yerden yiyin. Fakat şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz.*"

"*Derken şeytan, kendilerinden gizlenmiş olan avret yerlerini onlara açmak için kendilerine vesvese verdi.*"

"*Bu sûretle onları kandırarak yasağa sürükledi. Ağaçtan tattıklarında kendilerine avret yerleri göründü.*"

"*Allah, dedi ki: '**Birbirinizin düşmanı olarak** inin (oradan). Size yeryüzünde bir zamana kadar yerleşme ve yararlanma vardır.*"[99]

Demek ki, Adem ile eşi birbirine düşman olarak yeryüzüne gönderilmiştir. Cennetten kovulma ve birbirine düşman olarak yeryüzüne gönderilme bir cezadır. Tanrı "günah" işledikleri için onları cezalandırmıştır.

Şimdi ortaya bir soru çıkıyor? Adem, peygamber olabilir mi? Olağan mantıkla Adem'in peygamber olarak kabul edilmemesi gerekiyor. Günah işlemiş ve Tanrı tarafından cezalandırılmış bir insanın (Adem'in) peygamber olmaması gerekir.

Adem Tanrı'nın gözünde bir suçludur. İslam düşünürleri bunu kabul eder.

"Şeytanın Âdem ve Havvâ'yı vesveseyle kandırması onun insanlığa ilk kötülüğü, onların yasak meyveyi yemeleri de insanlığın ilk günahı oldu."[100]

***

Tâ Hâ Suresi'nin 123. ayeti, Adem'in peygamberliğini inkâr eder. Birbirine düşman olarak yeryüzüne gönderilen Adem ve eşine, bir kitap ve yol gösterici (peygamber) gönderilirse onu kabul etmelerini ister.

"*Andolsun, bundan önce biz Âdem'e (cennetteki ağacın meyvesinden yeme, diye) emrettik. O ise bunu unutuverdi. Biz onda bir kararlılık bulmadık.*"

"*Allah, şöyle dedi: 'Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan inin. Eğer tarafımdan size bir **yol gösterici (kitap)** gelir de, kim benim yol göstericime uyarsa artık o, ne (dünyada) sapar ne de (ahirette) sıkıntı çeker.*"[101]

Eğer Adem peygamberse, yeni bir peygambere niçin gerek vardır? Yeni nesnel idealist felsefe buna benzer çelişkileri çözmek için inandırıcı olmayan yorumlara başvurur.

---

[99] A'râf Sûresi, 19, 20, 22, 24. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.151, 152.
[100] Açıklama, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.510.
[101] Tâ Hâ Sûresi, 115, 123. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.319.

Âl-i İmran Suresi'nin 33-34. ayetine göre Adem bir peygamber olarak kabul edilmektedir. İslam felsefesi yeni bir çelişkinin içine düşer.

"*Şüphesiz Allah, Âdem'i, Nûh'u, İbrahim ailesini (soyunu) ve İmran ailesini (soyunu) birbirinden gelmiş birer nesil olarak seçip âlemlere üstün kıldı.*"[102]

Bu ayete göre Adem; Nuh, İbrahim gibi birer peygamberdir.

Adem'in peygamber olarak kabul edilmesi başka bir soruya daha kapı açar. Peygamberlerin bir topluma yol gösterici olarak gönderildiği Kur'an'da yazılıdır. Adem "ilk insan", eşi de "ikinci insan" olduğuna göre ortada bir kavim, ümmet, toplum yoktur. Adem kime peygamber olarak gönderilmiştir? Ortada sadece karısı Havva olduğuna göre, Adem yalnızca karısına peygamberlik yapabilir. Üstelik Adem ve karısı, Tanrı tarafından birbirine düşman kılınmıştır. Anlaşılmaz bir durum!

***

Peki, ilk insanın (Adem'in) yaratıldığı madde nedir? Tanrı hangi maddeyi kullanarak Adem'i meydana getirmiştir?

Rum Suresi'nin 20. ayetine göre Adem topraktan yaratılmıştır:

"*Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra bir de gördünüz ki siz beşer olmuş (çoğalıp) yayılıyorsunuz.*"[103]

Fakat Kur'an başka ayetlerde Adem'in çamurdan (çamurun farklı çeşitlerinden) yaratıldığını söyler:

"*Andolsun, biz insanı, çamurdan (süzülmüş) bir özden yarattık.*"[104]

"*Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık.*"[105]

"*Şüphesiz biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık.*"[106]

Bilindiği gibi toprak ile çamur iki farklı maddedir. Çamurun içinde su vardır. Toprak hammaddesidir. İnsan topraktan mı, çamurdan mı yaratılmıştır?

Adem ve Eşinden Sonra Üreme

İslam felsefesi ilk insan olarak Âdem'in yaratıldığına kabul eder. İlk insandan (Adem'den sonra) Adem'in eşini (Havva'yı da) Tanrı'nın yarattığını onaylar. Adem'in eşinin nasıl yaratıldığı, hangi madde kullanıldığı Kur'an'da açık değildir. Burasını geçelim.

Peki Adem ve Havva'dan bütün insanlık nasıl üredi?

---

[102] Âl-İ İmrân Sûresi, 33, 34. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.53.
[103] Rûm Sûresi, 20. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.405.
[104] Mü'minûn Sûresi, 12. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.341.
[105] Hicr Sûresi, 26. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.262.
[106] Sâffât Sûresi, 11. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.445.

İslam felsefesine göre: Birbirine düşman olarak dünyaya gönderilmiş Âdem ve Havva'nın cinsel ilişkisinden çocukları olur. Ve insanlar buradan üredi. Secde Suresi'nin 7-8 ayetinde ilk insanın çamurdan yaratıldığı, ondan sonra gelen insanların Meni'den (Öz sudan = Nufte'den) yaratıldığı belirtilir; yani erkeğin, kadın ile cinsel ilişkisinden yeni nesillerin ürediği anlatılmak istenir.

"*O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı.*

Sonra onun neslini bir öz sudan, değersiz bir sudan yarattı."[107]

İlk insandan sonra gelen insanların Meni'den (Nufte'den = az bir sudan) yaratıldığı başka ayetlerde de tekrarlanır.

"*İnsan, bizim, kendisini az bir sudan (meniden) yarattığımızı görmedi mi ki, kalkmış apaçık bir düşman kesilmiştir.*"[108]

"*İnsanı nutfeden (bir damla sudan) yarattı.*"[109]

"*Kahrolası (inkârcı) insan! Ne nankördür o!*

Allah, onu hangi şeyden yarattı?

Az bir sudan (meniden)."[110]

"*Şüphesiz O, iki eşi, erkeği ve dişiyi, (rahme) atıldığında az bir sudan (meniden) yaratmıştır.*"[111]

"*Şüphesiz biz insanı, karışım hâlindeki az bir sudan (meniden yarattık).*"[112]

Şimdilik burada duralım. Önce İslam felsefesinin bir görüşünü aktaralım:

"Bütün insanlar bir erkekle (Âdem) bir kadından (Havvâ) yaratılmış, meydana getirilmiştir. Allah Âdem'i topraktan, eşini de Âdem'in aslından yaratmış, bunların karı-koca olmalarından sonra da **doğum yoluyla insanlık vücuda gelmiş, üremiş** ve çoğalmıştır."[113]

İslam felsefesinin cevap veremediği, daha doğrusu sorulmasını istemediği soruyu soralım: Yeryüzüne cennetten kovularak gönderilmiş iki insan vardır ortada. Birincisi Adem, ikincisi Havva. Doğum yoluyla üreme bunlar tarafından sağlanmak zorundadır. Adem ve Havva'nın erkek ve kız çocukları olmalıdır. Yeni insanların doğması için erkek ve kız kardeşler birbiriyle evlenmek zorundadır. Başka türlü üreme olanaklı değildir. Bunu kabul ettiğimiz zaman ise, insanlık soyunun kökünün Adem-Havva'dan sonra erkek kardeş-kız kardeş ilişkisine dayandığını onaylamış oluruz. İslam felsefesi Adem-Havva efsanesinin böyle bir sonuç

[107] Secde Sûresi, 7, 8. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.414.
[108] Yâsin Sûresi, 77. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.444.
[109] Nahl Sûresi, 4. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.266.
[110] Abese Sûresi, 17, 18, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.584.
[111] Necm Sûresi, 45-46. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.527.
[112] İnsân Sûresi, 2. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.577.
[113] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.98.

doğurduğunu bilir; ama bunu açıkça kabul etmez. "İnsanlık, Adem-Havva ilişkisinden nasıl ortaya çıkmıştır?" sorusu yanıtsız kalır.

Adem ve Havva'nın erkek ve kız çocuklarından insanlığı türetmek tek bir yolla mümkündür. Bu yolu değerli araştırmacı Server Tanilli'nin sözleriyle söyleyelim:

"Gerçekten, bu kaynaktan insanlığın türemesi için, söz konusu erkek kardeşlerin, kız kardeşleriyle yatması gerek; analarıyla yatmaları olasılığını bir kenara bırakırsanız, tek akla gelen budur. Böylece, Âdem'le Havva'yı, ilk atalarımız olarak kabul ederseniz, bütün insanlık, zina da değil, düpedüz fücür mahsulü olmuş olmuyor mu? Maymunlardan geliyor olmamızın bizi irkilten hiçbir yanı yok; ama Âdem'le Havva'nın soyundan türemiş olmak, böylesi ürküntü verici bir renge bürünmüyor mu?

Ne dersiniz?"[114]

Meni Sorunu

İslam felsefesinin çözemediği bir sorundur " meni sorunu". Bu sorun bilim ile İslam felsefesinin uyuşmadığını açık biçimde gösterir.

İnsanlığın doğum yoluyla üremesinin Meni (er suyu = Nufte) sayesinde olduğunu anlatan ayetleri yukarda anlatmıştık.

Peki, meni nedir? Kadının menisi olabilir mi? Meni nerede oluşur?

Tarık Suresi'nin 5-6-7. ayetlerine göre meni, erkeğin belinden (arka kemiğinden) ve kadının göğüs kemikleri arasından çıkar. Yani bu ayete göre kadının menisi vardır ve çıkış yeri göğüs arasındadır veya göğüs kemikleri arasından çıkan bir sudur. Bu ayete göre meninin kaynağı (geldiği yer) babanın bel kemiğidir. Annenin de göğsüdür.

Önce ayetin farklı çevirilerini aktaralım:

"*Artık insan neden yaratıldığını bir düşünsün.*

Atılgan bir sudan yaratılmıştır.

O, ***erkek ve kadının bel ve göğüsleri*** *arasından çıkan bir sudan.*"[115]

"*Şimdi, insan hangi şeyden yaratıldı? (İbretle) baksın.*

O, atılıp dökülen bir sudan yaratılmıştır,

ki ***(erkeğin) arka kemiği*** *ile* ***(kadının) göğüs kemikleri*** *arasından çıkıyor o.*"[116]

---

[114] Server Tanilli, *İslâm Çağımıza Yanıt Verebilir mi?*, Say Yayınları, 1991, s.71-72.
[115] Târık Sûresi, 5-7. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.543.
[116] Târık Sûresi, 5-7. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.591.

"*Öyleyse insan, neden (hangi şeyden) yaratıldığına bir baksın. O,* ***erkek ve kadının beli ile göğüsleri*** *arasından atılagelen bir sudan yaratılmıştır.*"[117]

Kur'an'ı aslına uygun olarak çeviren Turan Dursun bu ayetle ilgili şu açıklamayı yapar:

"Meninin Geldiği Yer

- Babanın 'bel'i,
- Annenin göğsü:

Ayette, iki şey özellikle açıklanıyor:

Birincisi: 'İnsan'ın, 'meni'den 'yaratılıp' meydana geldiği.

İkincisi: 'Meninin çıktığı yer'.

İkincisi açıklanırken, meninin iki yerden çıktığı açıklanıyor: Birinci yer için 'sulb', ikinci yer içinse 'terâib' deniyor. 'Sulb', 'bel' anlamında, 'teraib' de 'göğüs kemikleri' demektir. Demek ki, ayette, 'meni'nin, 'bel' ile 'göğüs kemikleri'nden, dahası 'bunların arasından' çıkıp geldiği açıklanmakta."[118]

Peki bilim meni için ne söylüyor? Kadının menisi olabilir mi?

Birincisi meni, erkeğe ait bir sıvıdır; erbezi suyu olarak da adlandırılır. Erkeğin ejekülasyonu (boşalması) sırasında penisten çıkan ve içerisinde erkek üreme hücresi olan spermleri barındıran bir sıvıdır. Sperm hücreleri gözle görülmez. Sperm hücreleri ise testis içinde kılcal borularda oluşur. Bu spermler Epididim adlı testisin hemen üzerinde olan organda depo edilir.

Sperm kanalının içine seminal vezikülleri, prostat bezi, ceowper salgı bezleri kendi salgılarını boşaltarak meniyi oluştururlar veya başka bir deyişle meniye son şeklini verirler.

"'Meni', herkesin bildiği gibi, kirli beyaz rekte, yapışkan bir sıvıdır. Erbezinden sidik deliğine değin, geçtiği yol boyunca çeşitli organların çıkardığı maddelerden oluşur: Bunların içinde 'erbezi salgısı', 'sperma kesecikleri sıvısı', 'prostat sıvısı', 'Ceowper ve Mery bezlerinin salgısı' ve 'Lettre bezleri mukusu' vardır."[119]

Demek ki meni; testikûller, sperma keseleri, prostat ve sidik yollarındaki ek salgı bezlerinin ürettiği sıvıların bir karışımıdır. İslam felsefesinin iddia ettiğinin tersine **meninin bel kemiğiyle ilişkisi yoktur**.

Bel kemiği (omurga), 33 adet omur adı verilen kısa kemiklerden oluşur. Bunlar boyunda 7 tane, sırtta 12 tane, kalçada 5 tane, kuyruk sokumunda 4 tane, belde 5 tane olarak dağılmıştır. Bu kemiklerin hiçbirinde erkek üreme hücresi (sperm) veya meni (spermin içinde bulunduğu sıvı) üretilmez.

---

[117] Târık Sûresi, 5-7. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 8, Kaynak Yayınları, 1998, s.153.
[118] Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 8, Kaynak Yayınları, 1998, s.153.
[119] Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 8, Kaynak Yayınları, 1998, s.153.

Spermlerin üretilme yeri testislerdir, ya da diğer adıyla er bezleridir. Ki testisler, omurga (bel) içinde değil, penisin her iki yanında yer alan yapılardır.

"Kadının menisi" üzerine söylenen şeyler daha çok inanılmazdır. **Bir kez kadının menisi olmaz; meni, erkeğe ait bir sıvıdır.** Kadının yumurtalıkları vardır. Erkeğin testis organının karşılığı gibidir. Rahmin iki yanında yer alır. İçinde döllenmemiş 400-500 bin yumurta vardır. Her ay, genellikle adet döneminin ortalarında olgunlaşan bir yumurta, yumurtalıklardan rahime ulaşmak üzere bırakılır. Eğer yumurta ile uygun sperm buluşabilirse döllenme olur, hamilelik ortaya çıkar. Bu buluşma olmazsa gebelik olmaz.

Yumurtalıklar, kadının iç üreme organlarına dahildir. Yeri de aşağıda rahim civarındadır. Göğüs kemikleriyle, ya da göğüs ile bir ilgisi yoktur. Bilindiği üzere kaburga kemikleri yukarıda 24 tanedir ve göğüs kemiği omurlarla birleşerek göğüs kafesini meydana getirir. Yumurtalıklar burada yer almaz. Dolayısıyla İslam felsefesi "kadının menisi sorununu" çözemez.

Büyük Tahrifat

İslam felsefecileri "meni sorununu" çözmek için söz konusu ayeti bir tahrifata (bozulmaya) sokarlar. İki örnek aktaracağız.

İslam felsefecileri arasında önemli yeri olan Ahmed Hulûsi, bu ayeti çevirirken kaburga kemiklerini, leğen kemiği diye çevirir. Tarık Suresi'nin 5-6-7 ayeti şöyle aktarılır:

"*İnsan neden yaratıldığına bir baksın!*

Atılan bir sudan (meni) yaratıldı.

Erkeğin beli ve (kadının) ***teraib'inin (leğen kemiklerinin)*** *arasından çıkar!*"[120]

Demek ki, bu çeviriye göre "kadının menisi" leğen kemiklerinin arasından çıkar. Teraib= göğüs kemikleri demektir. Ama İslam felsefecisi Ahmet Hulusi, Teraib=leğen kemikleri, der.

Bu bilinçli tahrifat niçin yapılmaktadır? Kadının üreme organının veya üreme hücresinin yukarıda göğüs kemiklerinde belirtilmesinden daha az saçma olacağı için! Hiç olmazsa leğen kemiği aşağıdadır; kuyruk sokumunun biraz üzerinde yer alır.

Gerçi böyle bir çeviri İslam felsefecisini yine kurtarmaz; çünkü kadının bir menisi olduğunu kabul etmektedir. Bilimle yine ters düşer.

İkinci büyük tahrifata gelelim. Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, Tarık Suresi'nin 5-6-7. ayetlerini şöyle çevirmiş:

"*Artık insan neden yaratıldığına bir baksın. O, atılan bir sudan yaratıldı. O su,* ***bel ve göğüs kafesi*** *arasından (****insan vucudundan*** *çıkar).*"[121]

[120] Târık Sûresi, 5, 6, 7. ayet, *Kur'ân-ı Kerîm Çözümü*, Çeviri: Ahmed Hulûsi, Kitsan, 2010, s.710.
[121] Târık Sûresi, 5, 6, 7. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.596.

Birincisi ayette kadın, erkek ayrımı yapmıyor. Kadının menisinin olmadığının üzerini kapıyor; böylece eski İslam felsefesinin bir sorununu çözüyor.

İkincisi meninin çıkış yeri olarak gösterilen "bel ile kaburga kemikleri arasından çıkar" sözlerini " bel ile göğüs kafesi arasından çıkar" diye çeviriyor. Yani kaburga kemiklerinin yerine göğüs kafesini geçiriyor. Oysa bilindiği üzere kaburga kemikleri ile göğüs kafesi aynı şey değil.

Göğüs kafesi, insan bedeninin boyun ile karın arasında yer alan üst bölümdür. 12 omur, 12 çift kaburga (24 kemik), göğüs kemiği ve bunlara bağlı kas ve kas kılıflarından oluşur. 24 tanelik kaburga kemiği sadece göğüs kafesinin bir parçasıdır. Parça ile bütün aynı şey olabilir mi?

Aslında nedeni çeviriden belli. Parantez içine yazılmış sözcüklere haklılık getirmek için! Bu sözcüklere göre, meni; **insan vücudundan** çıkar. Ayet bu hale getirildiği zaman "meni sorunu" çözülüyor. Gerçekten de meni, insan vücudundan çıkar. Oysa ayet gerçekte ne diyor? **"Erkeğin bel kemiği ile kadının göğüs kemikleri (göğsü) arasından çıkar".** Ayet, bedenin belli parçalarına işaret ediyor. Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, bunu "tüm bedene" yayıyor. Bu ayetin açıklaması daha ilginç. Onu okuyalım:

"Biz 7. âyetin ilgili kısmını 'bel ve göğüs kafesi' diye çevirmeyi uygun bulduk. Çünkü göğüs kafesi içinde akciğer ve kalp, bel kemiğinin (omurga) içinde ise omurilik vardır. Bu kemikler hem vücudun sınırlarını çizer gibidir hem de en hayatî organları içinde barındırmaktadır. Âyette bunlar zikredilerek **insan vücudunda oluştuğuna**, çocuğun da bunların birleşmesi sonucunda, var oluşunun ilk aşamasına girdiğine işaret edilmiştir."[122]

Okuyucu ayete bir daha baksın. Yukarda söylenen yorumun entelektüel dürüstlüğe sığmadığını görecektir. Ayette "göğüs kafesi" diye bir kelime yok! Tümüyle insan vücudunu anlatan bir kelime yok! Meni ve yumurtanın erkek ve kadın vücudunda oluştuğuna dair bir kelime yok!

İşte, nesnel idealizmin yeni idealist felsefecileri, eski idealizmin bilime açık ters düştüğü yerlerde kafalarından yorum yaparak anlatılan olayı, bilime uydurmaya çalışırlar.

Sözkonusu ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan farklı biçimde çeviren ve doğruya daha fazla yakın çeviriler var. Birkaç örnek aktaralım:

Süleyman Ateş çevirisi:

"*İnsan neden yaratıldığına bir baksın: Atılan bir sudan yaratıldı.* ***Bel ile kaburga kemikleri*** *arasından çıkan (bir sudan).*"[123]

Elmalılı M. Hamdi Yazır çevirisi:

"*Onun için insan bir düşünsün neden yaratıldığını!*

[122] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.598.
[123] Târık Sûresi, 5, 6, 7. ayet, *Kur'an- Kerîm ve Yüce Meâli*, Çeviri: Prof. Dr. Süleyman Ateş, Vatan Yayın, s.590.

Atılan bir sudan yaratıldı.

Ki, ***arka kemiği ile göğüs kemikleri*** *arasından çıkar.*"[124]

Yaşar Nuri Öztürk çevirisi:

"*İnsan, neden yaratılmış olduğuna bir baksın!*

Atılan bir suyun bir parçacığından yaratıldı o.

Bel ile kaburgalar arasından *çıkar o su.*"[125]

Bu çevirilerde meninin kaynağının bel ile kaburgalar arası olarak gösterilmesi ayete uygundur. Ne var ki, daha önce anlattığımız gibi bilimsel gerçekle çelişki halindedir.

Bütün Canlılar Sudan mı Yaratıldı?

Bütün canlıların sudan yaratıldığını savunmak ne anlama gelir? En başta en büyük canlı olan insanın, Tanrı tarafından sudan yaratıldığı anlamına gelir. Yani Tanrı, sadece su maddesini kullanarak insanları yaratmıştır. Bunu kabul ettiğimiz anda Adem efsanesini çöpe atmamız gerekir. Çünkü daha önce aktardığımız ayetlerde görüldüğü üzere Tanrı, Adem'i topraktan (veya çamurdan) yaratmıştır.

İslam felsefecileri kendileriyle çelişkiye düşerek, "bütün canlıların sudan yaratıldığını" da savunmaktadır. Kendilerine dayanak olarak da Enbiya Suresi'nin 30 ayetini gösterirler. Bu ayet şöyledir:

"*Ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?*"[126]

Bu ayetin açıklamasında Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin yorumunu da aktaralım:

"Suda yosunlaşma ile başlayan canlılar âlemi, ilâhî kanunlara göre gelişerek bugünkü halini almıştır. Bilimin verilerine göre canlıların birleşiminin yarıdan fazlasını su oluşturmaktadır. Başka bir âyette Allah Teâlâ'nın her canlıyı sudan yarattığı açık bir şekilde ifade edildikten sonra canlıların özelliklerine göre türlerine ayrıldığı belirtilir."[127]

Demek ki, Tanrı bir evrim süreciyle insanları, diğer canlıları yaratmıştır. Oysa Adem'in bir çırpıda, topraktan (veya çamurdan) yaratıldığını Kur'an açık olarak belirtmektedir. Ondan sonra üreme yoluyla (meniyle) insanların yaratıldığını da belirtmektedir.

İşte tam burada nesnel idealizmin yeni versiyonunun görevini görüyoruz: eski idealizmi çağa uydurma çabasını! Kutsal kitabı bilimsel çerçeveye sokma gayretini!

İslam felsefecileri niçin insan dahil bütün canlıların Su'dan yaratıldığını söylemektedir? Ya da Enbiya Suresi'nin 30. ayetini niçin böyle yorumlamaktadırlar? Bilimsel evrim teorisine

[124] Bakara Sûresi, 5-7. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sentez Yayınevi, s.503.
[125] Târık Sûresi, 5-7. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.557.
[126] Enbiyâ Sûresi, 30. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.674.
[127] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.676.

uydurabilmek için! Bilimsel evrim teorisine göre de canlıların yaşamı Su'dan başlamıştır. Ama milyonlarca yıllık bir evrim süreciyle bu gelişim insana varmıştır. İslam felsefesinin evrim teorisine kendini uydurması imkânsızdır. İslam felsefesi, evreni ve içindekileri 6 günde yaratılmış kabul eder. İlk insanın ortaya çıkması ise, Su'da yaşam başladıktan milyonlarca yıl sonradır. Yani Adem hikayesi ile uyuşmaz. Tanrı ilk insan Adem'i milyonlarca yıl uğraşarak yaratmamıştır. Bir "ol" emriyle yaratmıştır. Üstelik toprak veya çamurdan!

İslam felsefecileri iki çelişik düşünceyi aynı anda savunmaktadır. Bu iki çelişik düşünce şudur:

1. İlk insan olan Âdem çamurdan yaratılmıştır. Âdem ve eşinden insanlık üremiştir.
2. Bütün insanlar **Su**'dan evrim yoluyla gelişmiştir.

Bu iki düşünce birbirini inkâr eder. Kutsal kitap 1. düşünceyi savunur. 2. düşünce, yeni İslam felsefesinin kendini bilimsel gösterme çabasıdır.

***

Peki, yukarıdaki ayetin (enbiya Suresi'nin 30. ayetinin) gerçek açıklaması nedir? Burada bahsedilen **su**, aslında bir çeşit sıvı olan Meni'dir. Kur'an Meni'yi "öz su", "basit su" "değersiz su" olarak tarif eder. Birkaç örnek verelim:

*"İnsan (...) atılarak dökülen bir **sudan** yaratılmıştır."*[128]

"*O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı.*

*Sonra onun neslini bir öz **sudan**, değersiz bir **sudan** yarattı.*"[129]

"*O, **sudan** bir insan yaratıp ondan soy sop ve hısımlık meydana getirendir.*"[130]

"*Biz sizi bayağı bir **sudan (meniden)** yaratmadık mı?*"[131]

Söylediklerimizi kanıtlayacak olan Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin kendisi olacaktır. Nur Suresi'nin 45. ayetine bakalım.

"*Allah hareket eden her canlıyı bir **sudan** yarattı.*"[132]

Burada da her canlının (insan dahil) **sudan** yaratıldığı söylenmektedir. Peki, bu **su** nedir? Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri kendisiyle çelişkiye düşerek bu **suyun** bir "Meni" olduğunu kabul etmektedir. Açıklamayı okuyalım:

"Allah'ın yarattığı ve her şeye ondan hayat verdiği su ile (Enbiyâ 21/30) burada geçen ve kımıldayan canlıların yaratılmasına kaynak olan 'bir su' birbirinden farklıdır; bu ikinci suyun sperm ve aşılanmadaki erkek (eril) unsur olduğu anlaşılmaktadır."[133]

---

[128] Tarık Sûresi, 5. ayet, Çeviri, Turan Dursun Ansiklopedisi, Cilt. 6, s.119.
[129] Secde Sûresi, 7, 8. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.414.
[130] Furkân Sûresi, 54. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.363.
[131] Mürselât Sûresi, 20. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.580.
[132] Nûr Sûresi, 45. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.87.
[133] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.88.

Enbiya Suresi'nin 30. ayeti ile Nur Suresi'nin 45. ayeti aynıdır. Her ikisi de "canlıların **sudan** yaratıldığını" söylemektedir.

İslam felsefecileri kendileriyle ters düşmemek istiyorlarsa bu ayetlerin hepsinde kastedilen **suyun** meniyi anlattığını kabul etmeleri gerekir. Bilimden çalıp, dine katmak olmaz.

Kadının Bedeninde Bebeğin Oluşumu

Kur'an'a göre ilk insan (Adem) toprak veya çamurdan yaratılmıştır. Doğum yoluyla üremede ise meni (az bir su- nufte), kadın bedeninde bir karargâha (sağlam bir yere) yerleşir. Sonra meni bir Alaka (pıhtılaşmış kan) haline gelir. Sonra pıhtılaşmış kan (alaka) bir Mudga'ya (bir çiğnem ete) dönüştürülür. Daha sonra Mudga yani ufak et parçası kemiklere dönüştürülür ve en son olarak kemiklere et giydirilir. Böylece bebek doğuma hazır hale gelir.

Mu'Minun Suresi'nin 12-13-14. ayetinde anlatılan bu gelişmeyi önce Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin çevirisinden aktaralım:

"*Andolsun, biz insanı, çamurdan (süzülmüş) bir özden yarattık.*

Sonra onu az bir su (meni) hâlinde sağlam bir karargâha (ana rahmine) yerleştirdik.

Sonra bu az suyu 'alaka' hâline getirdik. Alakayı da 'mudga' yaptık. Bu 'mudga'yı da kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik. Nihayet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık."[134]

Şimdi bu ayetin gerçeğine uygun ve anlaşılır çevirisini Turan Dursun'dan aktaralım:

"*Andolsun ki biz insanı, bir çamur sülalesinden (süzme çamurdan) yarattık. Sonra onu, nutfe (meni) yapıp sağlam bir yere yerleştirdik. Sonra nutfeyi kan pıhtısı yaptık. Kan pıhtısını da bir çiğnem et kıldık. Bir çiğnem eti de kemik yaptık. Kemiklere et giydirdik. Sonra onu bir başka yaratık olarak yapıp ortaya koyduk.*"[135]

Geçerken belirtelim ki, Hasan Basri Çantay da Turan Dursun ile aynı çeviriyi yapmaktadır:

"*Andolsun biz insanı çamurdan (süzülmüş) bir hülâsadan, saf çamurdan yarattık.*

Sonra onu sarp ve metin bir karargâhta (rahimde) bir nutfe yaptık.

Sonra o nutfeyi bir kan pıhtısı haline getirdik, derken o kan pıhtısını bir çiğnem et yaptık, o bir çiğnem eti de kemik (ler) e kalb ettik (çevirdik) de o kemiklere de et giydirdik. Bilâhere onu başka yaratılışla inşa ettik."[136]

---

[134] Mü'minûn Sûresi, 12, 13, 14. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.341.
[135] Mü'minûn Sûresi, 12, 13, 14. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 6, Kaynak Yayınları, 1998, s.123.
[136] Mü'minûn Sûresi, 12, 13, 14. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.342.

Bu ayetin üç çevirisinde de öz olarak bir fark yoktur. Ama "Alaka, Mudga, Nufte" kelimelerine birçok çeviride yanlış anlamlar verilmektedir. Bunun nedeni de İslam felsefecilerinin bu ayeti bilime uydurma çabalarıdır.

Gerçekte Kur'an'da **meni, sperm, yumurtalık, embiryo, rahim** gibi bilimin bugün kabul ettiği hiçbir kavram geçmez.

Şimdilik bu konuda yapılan tahrifatlar üzerinde durmuyoruz. Kur'an'ı kullandığı kelimelere uygun anlamlarıyla aktarıyoruz.

Bebeğin bedende gelişimi Mü'min Suresi'nin 67. ayetinde de anlatılır. Bu ayet şöyle:

"*Sizi 'toprak'tan, sonra 'nutfe'den, sonra 'kan pıhtısı'ndan yaratan; sonra erginlik çağına ulaşmanız için sizi 'bebek' olarak dünyaya çıkaran O'dur.*"[137]

Son olarak Hac Suresi'nin ilgili 5. ayetini aktaralım:

"*Biz sizi 'topraktan, sonra nutfeden, sonra pıhtılaşmış kandan sonra da hilkati belli belirsiz bir çiğnem etten yaratmışızdır. Dilediğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde tutarız.*"[138]

Şimdiye kadar aktardığımız bütün bu ayetlerden bir toparlama yapalım ve bebeğin kadın bedeninde geçirdiği aşamaları sırasıyla yazalım:

1) Nufte (Bir parça su= Bugünkü anlamıyla meni).
2) Nufte'nin (Meni'nin) bir karargâha yerleşmesi= Bugünkü anlamıyla rahime.
3) Nufte'nin (Meni'nin) Alaka (pıhtılaşmış kan) haline getirilmesi.
4) Alaka'nın (pıhtılaşmış kanın), Mudga (bir çiğnem et) haline getirilmesi.
5) Mudga'nın (bir çiğnem etin), kemiklere dönüştürülmesi.
6) Kemiklere et giydirilmesi.
7) Bebeğin doğuma hazır hale gelmesi.

Bu safhaları kısaca formülle gösterirsek:

Meni→ Meni'nin rahme yerleşmesi→ Pıhtılaşmış kan→ Bir çiğnem et→ Kemikler→ Kemiklere et giydirilmesi→ Bebek.

Peki, bilim ne diyor?

Erkeğin menisinin içindeki milyonlarca spermden sadece 1 tanesi, kadının yumurtalıklarından atılan bir yumurtayı döller. Döllenen yumurta Zigot ismini alır. Yaklaşık 2 hafta sonra ana rahmine ulaşır. Önce endoderm ve ektoderm, sonra mezoderm tabakaları oluşur. Endoderm tabakasından solunum ve sindirim sistemi gelişecektir. Ektoderm tabakasından beyin, sinir sistemi, beş duyu gelişecektir. Mezoderm tabakasından boşaltım, iskelet sistemi, damar ve kaslar gelişecektir. Zigot döneminden sonra Embiryo dönemi başlar. 8. haftanın sonuna kadar sürer. Bu embiryo döneminde dördüncü haftanın sonuna kadar, kol ve bacakların çıkacağı

[137] Mü'minûn Sûresi, 67. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 6, Kaynak Yayınları, 1998, s.123.
[138] Hac Sûresi, 5. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 6, Kaynak Yayınları, 1998, s.122.

yerler belirginleşir. 3. haftada kalp oluşur ve atmaya başlar. Dördüncü haftada ilkel dolaşım başlar. Embiryo döneminin sonunda (8. haftanın sonunda) bebeğin ilk ufak hali ortaya çıkar. Üç aylık olduğunda el ve ayak parmakları görülür duruma gelir.

Özcesi gebelik süresi boyunca önce bebeğin organları oluşur ve sonra fonksiyon kazanır.

Bilimin çizdiği bebeğin gelişim eğrisiyle, İslam felsefesinin anlattıkları arasında hiçbir benzerlik yoktur. Birkaç önemli noktaya değinelim.

Birincisi İslam felsefesi, meniden (onun deyişiyle Nufte'den) bebeğin ilk gelişimini başlatmaktadır. Oysa meninin **tümü** değil, içindeki milyonlarca spermden bir tanesi döllenmeyi yapar. Diğer spermler (veya meninin kalan kısmı) bir işe yaramaz. Eski İslam felsefesinin meninin içindeki spermlerden haberi yoktur. Ayrıca bu spermlerden sadece bir tanesinin işe yaradığını bilmez.

İkincisi, tek başına meniden (veya spermlerden) döllenme olmaz. Kadının yumurtalıklarından atılan yumurta olmadan, spermlerden yalnız başına döllenme olmaz.; dolayısıyla bebeğin ilk hali oluşmaz. Eski İslam felsefesinin kadının üreme hücresi olan yumurtadan (ovumdan) haberi yoktur. Doğal olarak yumurtayı taşıyan **yumurtalık** organını da bilmez. Sadece meniden, bebeğin oluşabileceğini düşünür. Kadının rolünü, meniden yaratılan canlıyı taşıyan bir karargâh (yer) olarak sınırlar.

Üçüncüsü, meniden "bir pıhtılaşmış kan safhası" yaratır. Oysa meninin, pıhtılaşmış kana dönüşmesi gibi saçma bir safha yoktur. Meni, pıhtılaşmış kana dönmez.

Dördüncüsü pıhtılaşmış kandan, bir et parçası yaratır. Sonra etten de bir kemik. Kemiklere et giydirir. Bebeğin gelişimini tamamlar. Oysa bilime göre kemik ve kas oluşumu, bebeğin embiryon döneminden başlayarak, doğuma ve doğumdan sonrasında da devam eder.

Beşincisi, eski İslam felsefesi bebeğin son halini "kemik ve et" olarak belirlemiştir. Oysa bebeğin beyni, sinir sistemi, dolaşım sistemi, iç organları, vb. vardır. Eski İslam felsefesi bunların gebelik döneminde oluştuğundan habersizdir. Bu nedenle bebeğin organlarının oluşumundan bahsetmez.

Sonuç olarak eski İslam felsefesinin kadının bedeninde bebeğin gelişimi ile söyledikleri sözler, bilimle çatışır

Bunun en önemli nedeni, İslam'ın doğduğu yıllarda Arap toplumu bu bilimsel bilgilerden yoksundur.

Gebelik Süresi

Kur'an gebelik süresinin normal bir doğum için ne kadar olacağını Tanrı'nın iznine bağlar. Normal doğumun zamanına karar veren Allah'tır. Hac Suresi'nin 5. ayetinde bu belirtilir.

"*Biz dilediğimizin rahimlerde **belirli bir vakte kadar** kalmasını sağlarız, sonra sizi bebek olarak çıkarırız.*"[139]

Doğumun olağan zamanını bilim saptamıştır. Bu süre 9 ay 10 gündür veya 280 gündür. Gebelik süresinin zamanını, gebelik koşulları tarafından belirlenir. Doğaüstü bir güç buna karar vermez.

Eski İslam felsefesi, bilimin saptadığı 9 ay 10 günlük gebelik süresini tam hesaplayamaz. Daha doğrusu bu süreyi hesaplarken bir yanlışlık yapar; **olağan gebelik süresini 6 aya indirir**. Bu hesaplamanın nasıl yapıldığına bakalım.

Lokman Suresi'nin 14. ayetinde bebek doğduktan sonra annenin 2 yıl bu bebeği emzirmesini ister. Yani bebeğin sütten kesilmesinin zamanı 2 yıldır. Ya da bebeğin emzirilme süresi 2 yıldır.

"*Annesi, onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur.*"[140]

Bebeğin emzirilme süresi olarak saptanan bu 2 yıl, Bakara Suresi'nin 233. ayetinde aynı biçimde tekrarlanır.

"*-Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için- anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler.*"[141]

Demek ki, bebeğin sütten kesilme süresi 2 yıldır.

Kur'an Ahkâf Suresi'nin 15 ayetinde bu iki yıllık emzirme süresini başka bir biçimde ifade eder. Yine emzirme süresi 2 yıldır; ama normal gebelik süresi 6 aydır.

Ayeti okuyalım:

"*İnsana, ana ve babasına iyi davranmasını emrettik. Anası onu zahmete katlanarak taşıdı ve zorluk çekerek doğurdu. **Karnında taşıması ve sütten kesmesinin süresi otuz aydır.***"[142]

2 yıl = 24 aydır. 30 aydan bu emzirme süresi çıkarılınca, bebeğin anne karnında taşınma süresi (gebelik süresi) bulunur. 30-24 = 6 aydır. Oysa bu süre 6 ay değil, 9 ay 10 gündür.

Yeni İslam felsefecileri bu hesaptaki yanlışı fark etmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Tefsiri'nde gebelik süresinin 6 ay olduğu bu ayet üzerinden kabul edilir:

"Bakara sûresinin 233. ayetinde, tam emzirme süresinin iki yıl olduğu ifade edilmişti. Burada ise rahimde taşıma müddeti ile emzirme süresi toplamının otuz ay olduğu zikredilmektedir. Otuz aydan iki yıl çıkarılınca geriye **altı ay** kalır."[143]

[139] Hac Sûresi, 5. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.710.
[140] Lokmân Sûresi, 14. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.411.
[141] Bakara Sûresi, 233. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.36.
[142] Ahkâf Sûresi, 15. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.33.
[143] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.34.

Bilim gebelik süresini 9 ay 10 gün olarak saptarken, eski İslam felsefesinin bu süreyi 6 aya indirmesi İslamcıları çelişkiye sokar. Bu çelişkiden çıkmak için bahaneler üretirler.

Konuyu uzatmamak için ileri sürülen bahaneleri tartışmayacağız. Sadece bir örnek aktaracağız:

"Hz. Osman halife iken, evlendikten altı ay sonra çocuk doğuran bir kadına zina cezası istenmiş, halife de bunu uygulamaya meyletmişti. Ancak Hz. Ali yukarıdaki hesap ve yoruma dayanarak, altı ay içinde çocuk doğurmanın mümkün olduğunu, kadına zina isnadının delilinin bulunmadığını savundu ve kadın berat etti."[144]

Gebeliğin 6 aya indirildiği ayetin açıklaması böyle işte! Yani konusuyla ilgili olmayan bir yanıt!

Bilimsel gerçeğin nasıl çarpıtıldığını anlamayı okuyucuya bırakıyoruz.

Ana Karnındaki Bebeğin Cinsiyeti

İslam felsefesi, döl yatağındaki bebeğin cinsiyetinin doğuma kadar sadece Tanrı tarafından bilinebileceğini ifade eder.

Bebeğin kız mı, erkek mi olacağını yalnızca Allah bilmektedir: kul bunu bilemez.

Lokman Suresi'nin 34 ayetinde rahimlerde olan bebeklerin cinsiyetinin Allah tarafından bilineceği şöyle belirtilir.

"*Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi şüphesiz yalnızca Allah katındadır. O, yağmuru indirir,* ***rahimlerdekini*** *bilir.*"[145]

"*Kuşkusuz kıyametin bilgisi yalnız Allah katındadır. Yağmuru o yağdırır.* ***Rahimlerde ne olduğunu*** *O bilir.*"[146]

Demek ki, bebeğin cinsiyetinin ne olacağı Tanrı bilgisi içindedir. Tanrı'nın bilgisini de kulun bilebileceği düşünülemez.

Ne var ki, artık bilim doğum olmadan önce bebeğin kız mı, erkek mi olacağını bilmektedir.

Ultrasyon aletinin bulunuşu, bebeğin cinsiyetini en erken 13-16. haftadan itibaren bilmemizi sağlamıştır. Gebeliğin 20. haftasından sonra net olarak bebeğin cinsiyeti tespit edilebilir. Bilim insanlara bu bilgiyi vererek, İslam felsefecilerinden üstün olduğunu göstermiştir.

İnsanın Doğası

İnsanın doğası (karakteri) nasıldır? İyi mi, kötü mü? Kur'an insan doğasının kötü olduğunu söyler. İnsanlar hakkında Tanrı'nın yargısının ne olduğunu aktaralım önce.

İnsan güçsüz yaratılmıştır.

---

[144] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.34.
[145] Lokmân Sûresi, 34. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.413.
[146] Lokmân Sûresi, 34. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.370.

"*...insan zayıf yaratılmıştır.*"[147]

İnsan hırslı ve sabırsızdır.

"*Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır.*"[148]

İnsan zalim ve nankördür.

"*Şüphesiz insan çok zalimdir, çok nankördür.*"[149]

"*Zaten insan çok nankördür.*"[150]

"*Şüphesiz insan apaçık bir nankördür.*"[151]

İnsan cimridir.

"*Zaten insan çok cimridir.*"[152]

Sonuç olarak insan kötü yaratılmıştır. Peki, insanı yaratan, bebeklikten ölünceye kadar onun kaderini tayin eden Tanrı değil midir? Tanrı, insanı niçin iyi yaratmamıştır? Hem insanı kötü karakterde yaratıp, hem de insandan şikâyet etmek, insanı suçlamak adaletli bir tutum mudur? ("Kader" bölümünde bu konuya döneceğiz.)

Şimdilik şuna değinelim: Bebek doğduğu anda bir karaktere sahip olur mu? Nankör, cimri, hırslı, zalim olur mu? Bilimsel bakış açısıyla, yeni doğan bir bebeğin böyle özellikleri olmaz. Bu özellikleri ileride içinde yaşayacağı toplumdan alacaktır.

Tek Ümmet Sorunu

Ümmet nedir? Aynı dini paylaşan, inançları aynı olan bir insan topluluğudur. Aynı dini inancı paylaşan insan toplumuna "ümmet" deniyor.

İslam felsefesine göre insanlar başlangıçta tek ümmet imiş.

"*İnsanlar tek ümmetti.*"[153]

"*İnsanlar inanç birliği olan bir topluluktan ibaretti, sonra aralarında inanç farklılığı oluştu.*"[154]

Bir kez insanlık tarihi bilimsel gözle okunursa, insanların hiçbir zaman tek ümmet olmadığı anlaşılır. İlk insanların din bilinci yoktu.

"Gerçekten, tarihin en eski dönemlerinde, insanlar hiçbir dini bilmiyorlardı. Din, ilkel toplumda ortaya çıkmıştır ve insanın, o yüzyıllarda üretici güçlerin düzeyinin düşük olması sonucu, doğa

[147] Nisâ Sûresi, 28. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.82.
[148] Me'âric Sûresi, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.568.
[149] İbrâhim Sûresi, 34. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.259.
[150] İsrâ Sûresi, 67. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.288.
[151] Zuhruf Sûresi, 15. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.489.
[152] İsrâ Sûresi, 100. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.291.
[153] Bakara Sûresi, 213. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.32.
[154] Yûnus Sûresi, 19. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.92.

güçleri karşısında güçsüzlüğünün sonucudur. Bu güçsüzlük, ilkel insanın çevresindeki dünyada, insanlara yardım eden ya da onlara felâketler getiren doğaüstü varlıklar olduğu düşüncesine götürmüştür."[155]

Başlangıçtan itibaren farklı kavimler (topluluklar) farklı doğaüstü güçlere taptılar. Tek Tanrılı dinlere insanların varması bile binlerce yıl aldı. Önce çok Tanrılı dinler ortaya çıktı. Değişik topluluklar farklı Tanrılara inandılar. Binlerce yıl sonra Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık kendine özgü ümmetler oluşturdu. Tek Tanrılı dinlerdi bunlar.

Peki ya öncesi? Çok Tanrılı çağlar dönemini ne yapacağız? İnsanlık tarihinin başlangıçtan itibaren "tek ümmet" üzerine kurulu olduğunu söylemek gerçeği yansıtmaz. Bunu geçelim.

İslam felsefesinin mantığıyla devam edelim. İnsanlar tek ümmet iken sonra çok ümmet haline geldiler. Niçin? Kur'an'a göre inançları üzerinde ayrılığa düştüler. Tanrı da peygamberleri onları doğru bir din üzerinde (ki bu İslam'dır) birleştirmek için yolladı:

"*İnsanlar bir tek ümmet idi. Sonra Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri gönderdi; onlar aracılığı ile anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hüküm vermek için gerçeği içeren kitabı indirdi.*"[156]

Bu ayete ve daha önce aktardığımız Yunus Suresi'nin 19. ayetine göre, insanlar inanç farklılıklarına düştükleri için farklı ümmetlere ayrılmıştır. Farklı ümmetlere bölünmeyi sağlayanlar **insanların kendileridir**.

Şimdi Maide Suresi'nin 48. ayetine bakalım. Bu ayette, insanları farklı ümmetlere ayıranın Tanrı olduğu belirtilir. Tanrı niçin insanları farklı inançlara (ümmetlere) ayırmıştır? Yanıt: İnsanları imtihan etmek için!

Önce ayeti okuyalım:

"*Eğer Allah dileseydi, elbette sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat verdiği şeylerde sizi imtihan etmek için ümmetlere ayırdı.*"[157]

Demek ki, insanların farklı inançlara (ümmetlere) ayrılmasını isteyen **Tanrı'nın kendisidir**. Bunu, insanları denemek için yapmaktadır.

Birinci soru şudur: Tanrı'nın bilgisinin gelecekte olacak olayları, insan davranışlarını kapsaması gerekir. Geleceği bilen bir güç için imtihan yaparak öğrenmek anlamsızdır.

İkinci soru şudur: İnsanlar başlangıçta tek ümmet (tek inançlı) iken, onları bölüp farklı inançlara ayıran Tanrı olduğuna göre, onları yeniden doğru yola getirmek (İslam temelinde tek ümmet yapmak) için peygamber göndermesi anlaşılmaz bir durumdur.

Üçüncü soru şudur: Tanrı isterse, farklı inanç topluluklarını (ümmetleri) tek bir ümmet haline (tek bir inanç topluluğu) haline getiremez mi? Ümmetlere ayıran Tanrı olduğuna göre,

[155] Server Tanilli, *İslâm Çağımıza Yanıt Verebilir mi?*, Say Yayınları, 1991, s.14.
[156] Bakara Sûresi, 213. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.329.
[157] Mâide Sûresi, 48. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.115.

birleştiren de Tanrı olacaktır. Nitekim Nahl Suresi'nin 93. ayetinde ve Şurâ Suresi'nin 8. ayetinde bu kabul edilir:

"*Allah dileseydi, onları (aynı dine mensup) bir tek ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini rahmetine sokar.*"[158]

"*Allah dileseydi, sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir.*"[159]

Ümmetleri doğru veya yanlış yola sokan Tanrı olduğuna göre, ümmetleri (insanları) suçlamak adaletli bir davranış mıdır?

***

Tanrı insanların tek ümmet olmasını istiyorsa, insanlar zaten başlangıçta tek ümmetti. O zaman niçin ayırdı?

Ümmet sorununda böylece en anlaşılmaz yanıta geldik. Çünkü Tanrı kendi kendine söz vermiştir: "Cehennemi insanlarla dolduracağım," demiştir. Tanrı'nın kendine verdiği yeminin tutulması için, yanlış yolda olan (İslama girmeyen- daha doğrusu Allah tarafından sokulmadığı için girmesi imkânsız olan) ümmetlerin olması gerekiyor. Hûd Suresinin 118-199 ayetinde şöyle deniyor:

"*Rabbin dileseydi insanları elbette tek bir ümmet yapardı. Fakat, rabbinin esirgedikleri müstesna, hep* ***ihtilâf*** *içinde olacaklardır.* ***Allah onları buna uygun yarattı.*** *Rabbinin, 'Andolsun ki* ***cehennemi*** *hem insanlar hem cinlerle* ***dolduracağım****' sözü yerini bulmuş oldu.*"[160]

Soru soruyu doğuruyor? Tanrı'nın "cehennemi insanlarla dolduracağım" diye yemin etmesi doğru mu? İyilikten, güzellikten yana olan Tanrı'nın "cenneti insanlarla dolduracağım" demesi gerekmez mi?

[158] Şûrâ Sûresi, 8. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.482.
[159] Nahl Sûresi, 93. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.276.
[160] Hûd Sûresi, 118-119. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.203.

KADER

İslam felsefesine göre her insan bir kadere (alınyazısına) sahiptir. Kader, insanın başına geleceklerin Allah eliyle çok önceden belirlenmiş olmasıdır. İslam'da "kadere inanma inancı" temel bir ilkedir; 6 inanç ilkesinden biridir.

İnsanın kaderinde ne yazılı olduğu, Tanrı katında var olduğuna inanılan "Lehv-i Mahfûz" isimli kitapta yazılıdır. Şimdi bu kitaba bakalım.

Levh-i Mahfûz

Dünya üzerindeki her şeyin, her olayın, her gelişmenin, her durumun içinde yazıldığı bir kitap olan Levh-i Mahfûz (Ana Kitap) bir levha biçimindeymiş. Geçmişte, şimdi, gelecekte ne olmuş ve olacaksa bu kitapta yazılıymış. Tanrı bu kitabı korumaya aldığından dolayı bu kitaba "Korunmuş Levha" denmektedir. Kur'an da bu kitapta yer almaktaymış. Tevrat da, İncil de! Bütün canlıların hayat hikayeleri de!

Demek ki, Levh-i Mahfûz'da birincisi Kur'an var:

"*Hayır, o (yalanlamakta oldukları kitap) şanı yüce bir Kur'an'dır.*

O, korunmuş bir levhada (Levh-i Mahfuz'da)dır."[161]

"*Apaçık Kitab'a andolsun ki, iyice anlayasanız diye biz, onu Arapça bir Kur'an yaptık.*

Şüphesiz o, katımızdaki ana kitapta (Levh-i Mahfuz'da) mevcuttur, çok yücedir, hikmetlerle doludur."[162]

Kur'an'ın Levh-i Mahfûz'da yer almasının önemi İslam felsefesi açısından ne? Kur'an'ın bozulma, değiştirilme olasılığı yok. Çünkü Tanrı bu kitabı Lehv-i Mahfûz'a yazarak korumaya almıştır.

Akla gelen ilk soru, Tevrat, İncil gibi kutsal kitaplar da bu ana kitapta yazılıydı. Peki, İslam felsefesi niçin Kur'an dışındaki kutsal kitapların bozulduğunu iddia edebiliyor? Tevrat ve İncil, bozulmaması için neden Tanrı tarafından korunmamıştır? Sonra Kur'an, Hz.Muhammed zamanında kitap haline getirilememiştir. Halife Ebubekir döneminde ilk kez bir kitap haline getirildi. Ama daha sonra Halife Osman döneminde Kur'an yeniden derlenip, yazıldı.

İki Kur'an arasındaki farkları bilmiyoruz. Ama eğer aynı ise niçin bir kez daha yazıldı? İnsan elinin değdiği bir kitabın "korunmuş" olduğunu nasıl söyleyebiliriz? Eksik veye fazlalık olmadığından nasıl emin olabiliriz?

Konumuza geri dönelim.

---

[161] Bürûc Sûresi, 21, 22. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.590.
[162] Zuhruf Sûresi, 2, 3, 4. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.488.

Levh-i Mahfûz'da ikinci olarak varlıkların kaderleri yazılı.

Yerde, gökte kim ne varsa, ne olacaksa, başlarına ne gelecekse her şey yazılı. Öz olarak Tanrı'nın bilgisi yazılı.

"*Ne yerde, ne de gökte, zerre ağırlığınca, (hatta) bu zerreden daha küçük veya daha büyük olsun, hiçbir şey Rabbinden uzak (ve gizli) olmaz; hepsi muhakkak apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı)dır.*"[163]

Sebe Suresi'nin 3. ayetinde aynı nokta belirtilir:

"*Ne göklerde ve ne de yerde zerre ağırlığında bir şey bile O'ndan gizli kalmaz.*"[164]

Demek ki, insanın çevresinde mevcut olan, olup biten, açık gizli bütün olaylar Allah'ın bilgisi dahilindedir ve bunlar Levh-i Mahfûz'da yazılıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri yukardaki ayeti yorumlarken böyle bir kitabın varlığını kabul eder.

"Allah'ın –insanın kendi imkânlarıyla bilgisine ulaşamayacağı bir alan olan– gaybı da bildiği, evrendeki bütün varlık ve olayların en küçük ayrıntısına kadar açık bir kitapta kayıtlı olduğu belirtilmektedir. Müfessirlerin çoğuna göre bu kitaptan maksat levh-i mahfûzdur."[165]

İslam felsefesi sadece geçmişin değil, geleceğin (gaybın) da bu kitapta yazılı olduğuna inanır. Karada, denizde, gökte olacak her olay Levh-i Mahfûz'da yazılıdır. Yarın (1 yıl sonra, 2 yıl sonra, vb.) bir ağaçtan bir yaprak düşecekse bile bu kitapta yazılıdır.

"*Gaybın anahtarları yalnızca O'nun katındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı da bilir. Hiçbir yaprak düşmez ki onu bilmesin. Yerin karanlıklarında da hiçbir tane, hiçbir yaş, hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (allah'ın bilgisi dâhilinde, Levh-i Mahfuz'da) olmasın.*"[166]

"*Bilmez misin ki, kuşkusuz Allah gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir. Kuşkusuz bunların hepsi bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da)dır.*"[167]

Levh-i Mahfûz'da insanlara alınyazısının (kaderinin) de yazılı olduğunu belirttik. Yani insanların ne kadar yaşayacağı, başlarına ne geleceği bu kitapta yazılıdır.

"*Ömrü uzun olan veya ömrü kısa olan hiçbir kimse yoktur ki, kitapta yazılı olmasın. Çünkü bu, Allah'a kolaydır.*"[168]

"*Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış olmasın.*"[169]

---

[163] Yûnus Sûresi, 61. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.214.
[164] Sebe' Sûresi, 3. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.427.
[165] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.412.
[166] En'âm Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.133.
[167] Hac Sûresi, 70. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.339.
[168] Fâtır Sûresi, 11. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.389.
[169] Hadîd Sûresi, 22. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.539.

"*Yeryüzünde vuku bulan veya başınıza gelen hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılı olmasın. Kuşkusuz bu Allah'a göre kolaydır.*"[170]

O halde insanın başına gelecek iyiliklerin, yaşayacağı olayların hepsi Levh-i Mahfûz'da yazılıdır. İnsanın kaderi (alınyazısı) daha insan başına gelecekleri yaşamadan önce bu kitaba kaydedilmiştir. İnsanın kaderi Tanrı tarafından çok önceden çizilmiştir.

"*De ki: 'Bizim başımıza ancak, Allah'ın bizim için yazdığı şeyler gelir.*"[171]

***

İsra Suresi'nin 58. ayetinde kıyametten **önce** bütün memleketlerin (şehirlerin) ya helâk edileceği (yok edileceği) ya da şiddetli biçimde cezalandırılacağı yazılıdır. Tanrı bu bilgiyi doğal olarak Levh-i Mahfûz'a da yazmıştır. Önce ayeti aktaralım:

"*Ne kadar memleket varsa hepsini **kıyamet gününden önce** ya helâk edeceğiz, ya da şiddetli bir azapla cezalandıracağız. İşte bu, Kitap'ta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış bulunuyor.*"[172]

"*Ne kadar ülke varsa hepsini **kıyamet gününden önce** ya helâk edecek veya onlara çetin bir şekilde azap vereceğiz. Bu, kitapta yazılıdır.*"[173]

Dikkat edilirse Tanrı, kıyametten önce bütün ülkeleri yok etmeye veya cezalandırmaya kesin karar vermiştir. Bunu Levh-i Mahfûz'a yazmıştır.

Birincisi Tanrı niçin bütün memleketleri kıyametten önce yok edecektir? Levh-i Mahfûz'a bunu niçin yazmıştır?

İkincisi Tanrı, ülkeleri helâk mı edeceğine, yoksa cezalandıracağına mı karar verememektedir? "Veya", "ya da" sözcükleri kararsızlığı anlatır.

Bu nedenle ayetin başka çevirilerini da aktaralım ki, okuyucunun kafasında soru kalmasın.

"*Kıyamet gününden önce yok etmeyeceğimiz **ya da** şiddetli bir şekilde cezalandırmayacağımız hiçbir kent yoktur.*"[174]

"*Hiç bir memleket de yoktur ki, Biz onu Kıyamet gününden önce helâk edecek **veya** şiddetli bir azap ile azap edecek olmalıyım. Bu, Kitapta yazılıdır.*"[175]

"*Hiçbir memleket hariç olmamak üzere biz onları kıyamet gününden evvel **ya** helâk edeceğiz, **yahut** şiddetli bir azap ile azaplandıracağız. Bu, o kitapta (böylece) yazılıdır.*"[176]

---

[170] Hadîd Sûresi, 22. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.249.
[171] Tevbe Sûresi, 51. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.194.
[172] İsrâ Sûresi, 58. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.286.
[173] İsrâ Sûresi, 58. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.495.
[174] İsrâ Sûresi, 58. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.253.
[175] İsrâ Sûresi, 58. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sentez Yayınevi, s.235.
[176] İsra Sûresi, 58. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.287.

"*Hiçbir kent/medeniyet dışta kalmamak üzere, kıyamet gününden önce hepsini **ya** helak edeceğiz **yahut** da şiddetli bir azapla azaplandıracağız. İşte bu, Kitap'ta satır satır yazılmış bulunuyor.*"[177]

Tanrı bu ayette helâk edilecek memleketler arasında bir ayrım yapmamaktadır. Bütün memleketleri helâk edeceğini (cezalandıracağını) söylemektedir. Peki, halkları Tanrı'ya inanmış hiçbir memleket yok mudur ki, hepsini yok etmektedir?

Oysa Kur'an'ın Kasas Suresi'nin 59 ayetinde "halkları zalim olmayan memleketlerin yok edilmeyeceği" yazılıdır.

Aktaralım:

"*Zaten biz, halkları zalim olmadıkça memleketleri helâk etmeyiz.*"[178]

Ayrıca kıyamette zaten insanlar ölecektir; Tanrı niçin **kıyametten önce** memleketleri yok etmekte, insanları öldürmektedir?

***

İslam felsefesinde Levh-i Mahfûz diye bir şeyin yazılı olduğu bir kitabın varlığını kabul etmek ne anlama gelir?

Birincisi böyle bir kitabın var olduğunu kabul etmek, insanın özgür iradesini ortadan kaldırır. İnsanın bütün davranışlarının, yaşarken ne yapacağının, cehenneme mi cennete mi gideceğinin hepsi **önceden** Tanrı tarafından yazılmıştır. İnsanın iyi mi, kötü mü olacağı baştan bu kitaba yazılmıştır. İnsan bu dünyada ne kadar çabalarsa çabalasın hayatını kendi ellerine alamaz. Levh-i Mahfûz da ne yazıldıysa o olacaktır. İnsanın "kaderini değiştirmek" gibi bir olanağı yoktur; yani özgür iradesi yoktur. Sonuç, baştan bellidir.

İkinci sorun, Tanrı'nın niçin her şeyi bu kitaba yazdığıdır. Tanrı'nın "unutma yetisi" olamaz. Tanrı'nın kitaba yazmadan da her şeyi hatırlaması, bilmesi gerekir.

Bilim açısından bu iki sorunu çözmek basittir. Bilim, evrenin ve insanın "kaderinin" bir doğaüstü gücün elinde olduğuna inanmaz. Evrendeki her şeyin ne olacağına baştan karar verildiğine inanmaz. Bilim buna inansaydı kendi kendini inkâr etmiş olurdu. Bilim bilinmeyeni çözmeye, bulmaya çalışır. Bilinmeyen geleceğin anahtarı bilimin elindedir.

Amel Defteri

Amel, bir insanın bir iş için yaptığı iyi veya kötü davranışlar demektir. Amel defteri, insanın yaptığı iyi veya kötü işlerin yazıldığı defter demektir. İslam felsefesi böyle bir defterin varlığına inanır.

Tanrı'nın insanı izleyen melekleri vardır. Yazıcı melekler insanın bütün amellerini (iyi veya kötü davranışlarını) yazarlar.

[177] İsra Sûresi, 58. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.261.
[178] Kasas Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.391.

"*Hayır, hayır! Siz hesap ve cezayı yalanlıyorsunuz.*

Hâlbuki üzerinizde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır.

Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler."[179]

"*Üstelik, biri insanın sağ tarafında, biri sol tarafında oturmuş iki alıcı melek de (onun yaptıklarını) alıp kaydetmektedir.*

İnsan hiçbir söz söyleyemez ki, onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın."[180]

İşte, insanın iyi-kötü davranışlarının yazıldığı bu defter, Amel Defteri'dir.

Kıyametten sonra, insanlar sorguya çekilirken bu amel defterleri insanlara verilecektir. Sorgulananlara Amel defteri sağından verilirse cennete gideceklerdir; solundan verilirse cehenneme gideceklerdir. Hakka Suresi'nin 19-35. ayetlerinde Amel Defterleri'nin verilişi, bu defteri alan insanların tutumları anlatılır. Amel defteri sağdan verilenler sevineceklerdir; soldan verilenler üzülecektir.

"*O gün (hesap için Allah'a) arz olunursunuz. Hiçbir sırrınız gizli kalmaz.*

İşte o vakit, kitabı kendisine sağından verilen kimse der ki: 'Gelin, kitabımı okuyun!'

'Çünkü ben, hesabımla karşılaşacağımı zaten biliyordum.'

Artık o, hoşnut bir hayat içindedir.

(...)

Kitabı kendisine sol tarafından verilen ise şöyle der: 'Keşke kitabım bana verilmeseydi.'

'Hesabımın ne olduğunu da bilmeseydim.'

'Keşke ölüm her şeyi bitirseydi.'"[181]

Birinci soru şu: Tanrı her şeyi, insanın davranışlarını, geleceğini daha önceden Levh-i Mahfûz'a yazmamış mıydı? Niçin ikinci kez bunları meleklerine yazdırmaktadır?

İkinci soru şu: Sorguya çekilen ve amel defterleri verilen insanların cennete mi, cehenneme mi gideceği zaten Levh-i Mahfûz'a Tanrı tarafından yazılmıştı. Cennete kim gidecek, cehenneme kim gidecek Levh-i Mahfûz'da ta başından saptanmıştı. O halde bu insanları sorgulamaya ne gerek var? Levh-i Mahfûz'da cehenneme gideceği belirlenen insanın ne suçu var? Cehenneme gidecek insan, Levh-i Mahfûz'da yazılanı yerine getirmiştir. Tanrı onun hanesine "cennete gidecek" diye yazsaydı, cennete gidecekti. Hem insanların kaderini önceden belirlemek, hem de onlardan hesap sormak anlaşılmaz bir durumdur.

[179] İnfitâr Sûresi, 9-12. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.586.
[180] Kâf Sûresi, 17-18. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.518.
[181] Hâkka Sûresi, 18-21, 25-27. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.566.

İnsanın amelini (iyi ve kötü davranışlarını) Levh-i Mahfûz'a yazan kim? Tanrı! O zaman şu şu sözler ne anlama geliyor?

"*Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış olmasın.*"[182]

"*Yeryüzünde vuku bulan veya başınıza gelen hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılı olmasın. Kuşkusuz bu Allah'a göre kolaydır.*"[183]

Levh-i Mahfûz'da inkâr edecekleri (kafirleri) belirleyen ve yazan Tanrı ise insanın iradesinin hiçbir anlamı yok! İnsanları suçlamaya da gerek yok!

***

İnsanların kötü davranışlarını (kötü amellerini) güzel (süslü) gösteren kim?

"*Kötü ameli kendisine süslü gösterilip de onu güzel gören kimse, ameli iyi olan kimse gibi mi olacaktır? Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, dilediğini hidayete erdirir.*"[184]

Buradan anlıyoruz ki, insanın kötü davranışlarını, iyi gibi gösteren Tanrı'dır. Dilediğini saptıran (kötü amele iten), dilediğini iyi amele iten Tanrı'dır. Ahirete inanmayanlara (kötü amel yapanlara) kendi tutumlarını güzel gösteren Tanrı değil mi?

"*Şüphesiz, ahiret hayatına inanmayanların işlerini biz kendilerine güzel göstermişizdir de o yüzden bocalayıp dururlar.*"[185]

Eğer böyleyse kötü davranış gösterenleri suçlamanın anlamı ne?

Bir de şu ayetlere bakalım. Bu ayetler, kötü davranışta bulunanların yaptıklarını güzel gösterenin şeytan olduğunu belirtir.

"*Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere peygamberler gönderdik. Fakat şeytan onlara işlerini güzel gösterdi.*"[186]

"*Şeytan, onlara yaptıklarını süslü göstermiş ve böylece onları yoldan çıkarmış. Bu yüzden de onlar doğru yolu bulamıyorlar.*"[187]

"*Şeytan, onlara işlerini süslemiş ve onları doğru yoldan alıkoymuştur.*"[188]

Kötülüğü iyi gibi gösteren Tanrı mı, Şeytan mı?

Bir yerde Tanrı deniyor, diğer yerde şeytan! Denebilir ki, şeytan da Tanrı'nın kontrolünde olduğuna göre, kötülüğü güzel gösteren Tanrı'dır. Böylece yine aynı noktaya geldik. O zaman

[182] Hadîd Sûresi, 22. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.539.
[183] Hadîd Sûresi, 22. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.249.
[184] Fâtır Sûresi, 8. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.434.
[185] Neml Sûresi, 4. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.376.
[186] Nahl Sûresi, 63. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.272.
[187] Neml Sûresi, 24. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.378.
[188] Ankebût Sûresi, 38. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.399.

insanları kötü diye yargılamak anlamsız değil midir? İslam felsefesinin bu soruya inandırıcı bir yanıtı yoktur!

Belâ

Dışarıdan gelen ve sıkıntı yaratan duruma belâ diyoruz. İslam felsefesi için belânın nereden geldiği önemlidir. Belâ insanın yaşadığı toplumsal koşulların bir ürünü müdür, yoksa Tanrı'nın insanı denemek için gönderdiği bir kötülük müdür? İslamcılar bu soruyu çelişkili biçimde yanıtlarlar. Bu soruya verilen yanıt kaderle direk ilgilidir. İyilik (sevindirici durum) için de aynı soru geçerlidir ve kaderle bağlantılıdır.

Nisa Suresi'nin 78. ayetine göre, hem belâ (kötülük, üzücü durum), hem de iyilik (sevindirici durum) Allah'tan gelir. Yani kötülüğü gönderen de, iyiliği gönderen de Tanrı'dır.

"*Onlara bir iyilik gelirse, 'Bu, Allah'tandır' derler. Onlara bir kötülük gelirse, 'Bu, senin yüzündendir' derler. (Ey Muhammed!) De ki: 'Hepsi Allah'tandır.*"[189]

Teğabun Suresi'nin 11. ayetinde kötülüğün (musibetin=belânın) Allah'ın izniyle başa geldiği belirtilir. Yani Allah'ın izni olmadan belâ ortaya çıkmaz. Belâyı gönderen Allah'tır.

"*Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez.*"[190]

Âl-i İmran Suresi'nin 166. ayetinde bu fikir tekrarlanır.

"*İki topluluğun (ordunun) karşılaştığı günde başınıza gelen musibet Allah'ın izniyledir.*"[191]

Bütün bu ayetler, belânın Allah'tan geldiğini ortaya koymaktadır.

Bir de Nisa Suresi'nin 79. ayetine bakalım:

"*Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük gelirse* ***kendindendir****.*"[192]

Bu ayette, iyiliğin Allah'tan; ama kötülüğün (belânın) insanın kendinden geldiğini öğreniyoruz. Yukarıdaki ayetlerle açıkça çelişiyor. Bu ayette kötülüğü gönderen Allah değil!

Bu ayeti destekleyen başka ayetler de var. Şimdi birkaç örnek yazalım:

"*Başınıza her ne musibet gelirse,* ***kendi yaptıklarınız*** *yüzündendir.*"[193]

"*'Bu, nereden başımıza geldi?' dediniz, öyle mi? De ki: 'O (musibet),* ***kendinizdendir****.* "[194]

Konuyu netleştirme amacıyla iki önerme yazmamız gerekiyor. İlk aktardığımız ayetlerin önermesi şudur:

---

[189] Nisâ Sûresi, 78. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.89.
[190] Teğâbun Sûresi, 11. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.556.
[191] Âl-i İmrân Sûresi, 166, 167. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.71.
[192] Nisâ Sûresi, 79. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.89.
[193] Şûra Sûresi, 30. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.485.
[194] Âl-i İmrân Sûresi, 165. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.70.

"Belâyı Allah yaratır!"

İkinci grupta aktardığımız ayetlerin önermesi şudur:

"Belâyı insan yaratır!"

Şimdi birbiriyle çelişik olan bu iki önermeyi hiçbir felsefeci bağdaştıramaz. Birinci önermede belâyı gönderen Allah'tır. İkinci önermede belâyı yaratan insanın kendisidir. Birinci önermede merkez Allah'tır. İkinci önermede insandır.

Bu kadar açık olan bir çelişkiyi, birbiriyle antagonist (uzlaşmaz) olan çelişkiyi İslam felsefesi boş laflarla uzlaştırmaya çalışır. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nden konuyla ilgili bir yorum aktaralım:

"Buna göre insanların başına ne gelirse gelsin, çevrelerinde iyi veya kötü ne olursa olsun bunların tamamı, hayrı-şerri, iyisi-kötüsü Allah'tandır."[195]

"Allah'ın yarattıklarının şerri, kötülüğü yaratma bakımından Allah'a ait olmakla beraber her yaratılanın bir hikmeti, bir **faydası**, ilâhî plana uygun bir fonksiyonu vardır."[196]

Verilen bu yanıt çelişkiyi ortadan kaldırmıyor. Belânın yararı nedir? Belâ, ilahi bir planın parçası olarak kabul edilirse, sadece birinci önerme desteklenmiş oluyor. Ya ikinci önerme ne olacak? "İnsanın iyiyi kötüyü seçme hakkı vardır," demek zaten birinci önermeye terstir. Çünkü Levh-i Mahfûz diye bir kitap ortada vardır. O kitaba Allah belâyı, insan dünyaya gelmeden önce yazmıştır. Mutlaka olacaktır. İnsan nasıl belâdan kaçsın? Ne yazılmıştı o kitapta?

"*De ki: 'Bizim başımıza ancak, Allah'ın bizim için yazdığı şeyler gelir.*"[197]

"*Yeryüzünde ve kendi benliklerinizde meydana gelen hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce bir Kitap'ta belirlenmiş olmasın.*"[198]

Demek ki, "belâyı seçip seçmemek" insanın elinde değildir. İnsanın özgür iradesine bağlı değildir. Allah'ın Levh-i Mahfûz kitabına bağlı; doğal olarak sadece Allah'a bağlıdır. İnsanın kendisine bağlı değildir, Tanrı tarafından yazılmış kaderine bağlıdır.

Bilim açısından sorunun yanıtı nettir: Belâyı insanın içinde yaşadığı toplumsal koşullar, ortam yaratır. İnsan kendi iradesiyle belâya ortak olur veya olmaz. Hayatta zorunluluklar vardır; insan zorunlulukların bilincine varırsa (zorunluluğun nedenlerini bilirse) özgür iradesini kullanabilir. Karşısına çıkan bir belânın nedenini bilirse iradesini kullanarak tercihini yapar.

Yanan bir sobaya dokunan el yanar. Bu insanın başına gelmiş bir belâdır. Ama insan yanan bir sobaya dokunulmayacağını bilirse, elini dokundurmaz, belâdan kurtulur. Özgür iradesini kullanmış olur. Kadercilik ile bilim aynı kefeye sığmaz.

---

[195] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.98.
[196] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.720.
[197] Tevbe Sûresi, 51. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.194.
[198] Hadîd Sûresi, 22. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.500.

Allah'ın Dilemesi

İslam felsefesi Allah dilemeden (istemeden) hiçbir olayın, hiçbir şeyin meydana gelmeyeceğine inanır. Yani her şey Tanrı'nın iradesiyle gerçekleşir. İslam felsefesinin en çok kullandığı sözcüklerden birisi "İnşâallah" sözüdür. İnşâallah = "Allah dilerse" anlamına gelir. Tanrı dilemeden, insan dileyemez; Tanrı istemeden; insanın istediği hiçbir şey ortaya çıkmaz.

"*Allah'ın dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz.*"[199]

"*Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.*"[200]

Bu ayetler Tanrı'nın belirleyici olduğunu, insan iradesinin Tanrı'nın emri altında olduğunu ortaya koyar. Bu durum İslam felsefesinin "kadercilik anlayışına" bağlı olduğunu gösterir. İslam felsefesinde insanın istekleri (dilemesi), her zaman Tanrı'nın dilemesinin altındadır. Sözgelimi bir genç doktor olmayı dileyebilir; ama eğer Tanrı istemezse, ne yaparsa yapsın doktor olamaz. Böylece insan iradesinin, çabasının bir önemi kalmaz.

İslam felsefesinde Tanrı'nın dilediği her şey hemen anında olur.

"*Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak 'Ol!' demektir. O da hemen oluverir.*"[201]

Diyalektik maddecilik, bilimin yolundan gider; her şeyin oluşması için bir nicelik süreci gereklidir; nicelik birikimi olmadan sıçrama olmaz, yeni bir nitelik ortaya çıkmaz. Yeni dikilmiş bir elma ağacının, meyve verebilmesi için belli bir süreci yaşaması zorunludur; belirli bir zaman alır. Yeni dikilmiş bir meyve ağacına "meyveyi şimdi ver!" demekle ağaç elma vermez.

***

İslam felsefesinin kaderci anlayışını belirginleştirmek için "Tanrı'nın dilemesinin" ne anlama geldiğine ayetler üzerinden bakalım.

Eğer Allah dilerse insanları, toplumları yok edebilir.

"*Ey insanlar! Allah dilerse sizi yok eder ve başkalarını getirir.*"[202]

"*Rabbin her bakımdan sınırsız zengindir, rahmet sahibidir. Sizi başka bir kavmin soyundan getirdiği gibi, dilerse sizi giderir (yok eder).*"[203]

Tanrı bir millete fenalık (kötülük) dileyince, bu dileğin önünde kimse duramaz.

"*Allah, bir kavme kötülük diledi mi, artık o geri çevrilemez.*"[204]

---

[199] İnsân Sûresi, 30. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.579.
[200] Tekvîr Sûresi, 29. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.586.
[201] Yâsin Sûresi, 82. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.444.
[202] Nisâ Sûresi, 133. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.98.
[203] En'âm Sûresi, 133. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.144.
[204] Ra'd Sûresi, 11. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.249.

Tanrı dilerse insanların gözlerini kör eder; insanları başka yaratıklara dönüştürür:

"*Eğer dileseydik, onların gözlerini büsbütün kör ederdik.*

Yine eğer dileseydik, oldukları yerde başka yaratıklara dönüştürürdük."[205]

Eğer Allah dilerse insanlar birbirini öldürmez.

"*Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Lâkin Allah dilediğini yapar.*"[206]

Tanrı dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola sokar. Yani insanın Tanrı'ya inanması da, inanmaması da Tanrı'nın elindedir.

"*Allah, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir.*"[207]

"*De ki: 'Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, kendisine yöneleni de doğru yola erişir.'*"[208]

"*Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir.*"[209]

O halde bir insanın Tanrı'ya inanıp inanmaması kendi elinde değildir. Tanrı isterse (dilerse) o insan imanlı olacaktır; istemezse imansız olacaktır! Buna göre Tanrı'nın, insanları niçin "imansızsınız" diye suçlaması anlamsız olmuyor mu? Sonra Tanrı dilese de, herkes imanlı olsa daha iyi değil mi? Devam edelim. Allah dilerse, herkesin Allah'a inanacağını gösteren bir demet ayet sunalım, konuyu pekiştirmek için!

"*İşte bu Kur'an Allah'ın hidayet rehberidir. Onunla dilediğini doğru yola iletir. Allah, kimi saptırırsa artık onun için hiçbir yol gösterici yoktur.*"[210]

"*Fakat Allah, dilediği kimseyi doğru yola eriştirir. O, doğru yola gelecekleri daha iyi bilir.*"[211]

"*Allah, kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek kimse yoktur.*"[212]

"*De ki: 'En üstün delil yalnızca Allah'ındır. O, dileseydi elbette sizin hepinizi doğru yola iletirdi.*"[213]

"*Allah dilemedikçe yine de iman edecek değillerdi.*"[214]

"*Eğer Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzere toplardı.*"[215]

[205] Yâsîn Sûresi, 66, 67. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.443.
[206] Bakara Sûresi, 253. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.41.
[207] İbrâhim Sûresi, 4. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.254.
[208] Ra'd Sûresi, 27. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.251.
[209] Müddessir Sûresi, 31. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.575.
[210] Zümer Sûresi, 23. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.460.
[211] Kasas Sûresi, 56. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.391.
[212] A'râf Sûresi, 186. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.173.
[213] En'âm Sûresi, 149. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.147.
[214] En'âm Sûresi, 111. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.141.
[215] En'âm Sûresi, 35. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.130.

"*Allah'ın saptırdığını yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa, sen onun için asla bir çıkış yolu bulamazsın.*"[216]

"*Allah, dilediğini hidayete erdirir.*"[217]

"*Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi elbette topyekûn iman ederlerdi.*"[218]

Allah birini kendisi saptırıyor ve onu artık kimse doğru yola getiremiyor. Peki, saptırmasa o insan için ve Tanrı için daha iyi olmaz mı? İslam felsefesinin bu soruya cevabı şudur: Tanrı cehennemi doldurmak için yemin etmiştir; bu nedenle herkesi hidayete (imana) eriştirmiyor:

"*Biz dileseydik herkesi doğru yola iletirdik. 'Fakat cehennemi tümüyle cinlerden ve insanlardan dolduracağım' diye kesin söz verdim.*"[219]

İnanılmaz bir yanıt!

Kalbin Mühürlenmesi

Bilindiği üzere kalp, kan dolaşımını sağlayan organımızdır. İslam felsefesinin ilk ortaya çıktığı çağda, İslam felsefesinin beyin üzerine yeterli bilgisi yoktu. O nedenle kalbe birçok işlev yükledi. "Kalp inanma yeteneğini sağlayan organ", "ilham kaynağı olan organ", "sevme, acıma gibi duygularımızı sağlayan organ", "düşünme-anlama-kavrama yeteneğimizi sağlayan organ" vb. olarak kabul edildi.

Bu yakıştırmaların en önemlisi; kalbi, bir düşünme-kavrama organı olarak görmekti. Kısacası anti-bilimsel bir yaklaşımla, kalp, beynin yerine kondu.

Bunu en iyi gösteren ayet Hac Suresi'nin 46. ayetidir. Birkaç çevirisini aktaralım:

"*Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, **düşünecek kalpleri**, işitecek kulakları olsun?*"[220]

"*Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki olanları **akıl edecek kalpleri**, işitecek kulakları olsun.*"[221]

"*Onlar yeryüzünde hiç dolaşmıyorlar mı ki, **düşünecek kalpleri** ve işitecek kulakları olsun.*"[222]

"*(Hiç de) yer (yüzün) de gezip dolaşmadılar mı ki (bari) bu sebeple **düşünecek kalplere**, bu suretle işitecek kulaklara malik olsun (lar).*"[223]

"*Yeryüzünde hiç dolaşmadılar mı ki, **kalpleri olsun da onunla akıllarını çalıştırsınlar**.*"[224]

---

[216] Nisâ Sûresi, 88. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.91.
[217] Bakara Sûresi, 272. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.45.
[218] Yûnus Sûresi, 99. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.219.
[219] Secde Sûresi, 13. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.372.
[220] Hac Sûresi, 46. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.336.
[221] Hac Sûresi, 46. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sentez Yayınevi, s.277.
[222] Hac Sûresi, 46. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.300.
[223] Hac Sûresi, 46. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.337.
[224] Hac Sûresi, 46. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.308.

"*Yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı ki, **düşünmeye yarayan kalbleri**, işitmeye yarayan kulakları olsun.*"[225]

İslam felsefecileri beynin yerine konan kalbin ne anlama geldiğini fazla düşünmediler. Bilim, beynimizi düşünme organı kabul ederken; onlar kalbi kabul ettiler. İslam felsefecileri bunu yarım ağızla olsa da kabul ederler. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin yaptığı açıklama şöyle:

"Kur'ân-ı Kerim'de kalp kelimesi, bilinen anlamı yanında, insanın düşünüp taşınarak bilgi üretme, varlığın hakikatını kavrama, iyi ve kötüyü, doğru ve yanlışı birbirinden ayırma gibi zihinsel faaliyetler gösteren melekesini yani **aklı** da ifade eder."[226]

İslam felsefesi eski çağlarda, beyin organını ve fonksiyonlarını bilmiyordu; bu nedenle beyin yerine kalbi koydu. Her şeyi bilmesi gereken Tanrı'nın bunu da bilmesi gerekmez mi?

* * *

Bir insanın düşünme organını kalp olarak gösterirseniz, doğal olarak insanın Tanrı'ya inanmasını da bu organa bağlarsınız. İslam felsefesi, insanın inanıp inanmamasını, o çağda kalple ölçtü. İnsanın kalbinin (gönlünün) İslam'a açılması gerekiyordu ki, insanlar İslam'a inanabilsinler. Kalp göğüsteydi; göğsün imana açılması gerekiyordu:

"*Allah kime doğru yolu gösterir, imana muvaffak ederse onun göğsünü İslâm için açar (genişletir). Kimi de sapıklıkta bırakmak dilerse onun da kalbini son derece daraltır, sıkar.*"[227]

İnsanın göğsünü (kalbini) kim İslam'a açacaktı? Yukarıdaki ayette görüldüğü gibi Tanrı!

Daha önce gördüğümüz gibi, "Tanrı dilemeden" insanlar Müslüman olamıyordu. Ancak Tanrı'nın kararıyla bu mümkündü. Eğer Tanrı o insanın yazgısını "Müslüman olacak" diye yazmışsa, o insan Müslüman olabilirdi.

Peki, Tanrı Müslüman yapmak istediğinin kalbini İslam'a açarken, Müslüman yapmak istemediğinin kalbini ne yapıyordu? O kalplere "mühür" vuruyordu; "kilit" vuruyordu; "katılaştırıyordu"; veya "perde" koyuyordu. Allah'ın bilerek saptırdığı insanların kalpleri mühürleniyordu. Şimdi ayetlere bakalım.

"*Allah'ın; (hâlini) bildiği için saptırdığı ve kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi gördün mü?*"[228]

"*Allah, her kibirli zorbanın kalbini işte böyle mühürler.*"[229]

"*Allah, bilmeyenlerin kalplerini işte böyle mühürler.*"[230]

---

[225] Hac Sûresi, 45, 46. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 7, Kaynak Yayınları, 1998, s.13.
[226] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Cilt 1, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.144.
[227] En'âm Sûresi, 125. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.144.
[228] Câsiye Sûresi, 23. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.500.
[229] Mü'min Sûresi, 35. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.470.
[230] Rûm Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.409.

"*Onlara apaçık mucizeler getirdiler. Fakat onlar önceden yalanlamakta oldukları şeye inanacak değillerdi. İşte biz haddi aşanların kalplerini böylece mühürleriz.*"[231]

"*Biz onların kalplerini mühürleriz de onlar hakkı işitmezler.*"[232]

Peki, Tanrı niçin inanmayanların kalbini mühürlemektedir? Kalpleri mühürlemese, perde koymasa, inanmazlar Tanrı'ya inansa daha doğru olmaz mı? Tanrı bu insanların inanmamaları için özellikle kalplerini mühürlemiştir:

"*Kur'an okuduğunda, seninle ahirette inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz*

***Kur'an'ı anlamamaları** için kalpleri üzerine perdeler, kulaklarına da ağırlık koyarız.*"[233]

"*Şüphesiz biz, onu **anlamamaları** için, kalplerine perdeler gerdik, kulaklarına da ağırlıklar koyduk. Sen onları hidayete çağırsan da artık ebediyen hidayet bulamazlar.*"[234]

İnananların kalplerini açan Tanrı'nın, aslında inanmayanların kalplerini açması gerekmez mi? İnananın zaten kalbinin mühürsüz olması gerekiyor. Asıl iş inanmayanları inandırmak olmalı. Hem insanların inanmamaları için kalplerine mühür vurmak, Kur'an'ı anlamamaları için bunu yapmak, hem de insanları suçlamak anlaşılır değildir. Tanrı mührü ve perdeleri kaldırsa, bu insanlar Kur'an'ı anlayacaklar, Müslüman olacaklar.

Tanrı bütün insanları Müslüman yapmak istemiyor mu?

***

İslam felsefesi; Tanrı, inanmayanların kalbindeki mührü açsa bile, inanmayanların yine inanmayacağını düşünür.

"*Allah, onlarda bir hayır (hakka yöneliş) olduğunu bilseydi, elbette onlara işittirirdi. Onlara **işittirseydi dahi** mutlaka yine yüz çevirerek dönüp giderlerdi.*"[235]

Bu ayet önemli olduğu için farklı çevirilerini aktarmamız gerekiyor:

"*Allah onlarda bir hayır olduğunu bilseydi, kesinlikle onlara işittirirdi. Onlara **işittirseydi de**, yine onlar yüz çevirerek kabul etmezler.*"[236]

"*Allah kendilerinde bir hayır olduğunu bilseydi elbette onlara işittirirdi. Onlara **işittirseydi bile** mutlaka yüz çevirir, döner giderlerdi.*"[237]

Her şeye gücü yeten Tanrı, inanmayan bu insanları değiştiremiyor; inandıramıyor mu? Hani Tanrı dileyince hemen oluyordu. Bir "ol" emri yetiyordu.

---

[231] Yûnus Sûresi, 74. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.216.
[232] A'râf Sûresi, 100. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.162.
[233] İsrâ Sûresi, 45-46. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.285.
[234] Kehf Sûresi, 57. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.299.
[235] Enfâl Sûresi, 23. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.178.
[236] Enfâl Sûresi, 23. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.154.
[237] Enfâl Sûresi, 23. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.166.

Kader konusunu bir sonuçla bağlayalım:

İnsanların bütün davranışlarının yazılı olduğu, hiç kimsenin görmediği Levh-i Mahfûz kitabıyla, insanların kendi "kaderini" kendisi çizdiği fikri arasında bir uçurumsal çelişki vardır. Kaderin Tanrı tarafından yazılması ile insan tarafından yazılması arasında bağdaşmaz bir çelişki vardır. Ayrıca kaderin Tanrı tarafından yazılmasının, kişiyi sorumluluktan kurtarması gerekir. Kaderi yazan başkadır; bu kaderi gerçekleştiren insan başkadır. Hem bir insanın ne yapacağını baştan belirleyeceksin; onu kötü bir biçimde yaratacaksın; onun "alınyazısını" saptayacaksın; hem de sonradan bu kadere uygun davrandı diye insanları cezalandıracaksın. Hiçbir adalet bunu kabul edemez. Araştırmacı Arif Tekin "kader" konusunda haklı olarak şunları yazar:

"Her şeyden önce eğer insanın, düşünen ve yönetebilen bir yaratıcısı varsa, kendisinin insanı sorumlu tutmaya hakkı olmaz. Aksi halde bu zulümden öte bir şey olamaz. Çünkü onun kendisi insanoğlunu kötülük yapmaya uygun bir biçimde yaratmış. Eğer yaratıcı sorgulama yaparsa, sanki kendini sorgular. Çünkü insanın mühendisi onun kendisi. Dolayısıyla kalkıp kendisinin var ettiği bir yaratığı/insanoğlunu sorgulaması/sorumlu tutması aklın işi olamaz. Bir mal eğer çürükse, kimse ona vay sen niye böylesin, neden sağlam değilsin diyemez; ancak imalatçı hakkında soruşturma açılır."[238]

İdealizm, kaderciliği ideolojik bir önyargı haline getirir; idealist kişi bu önyargının kurbanı olur. Kadercilik, hayatın değişmez olduğunu, daha önceden herkesin hayatının belirlenmiş olduğunu, idealist kafaya kabul ettirir. İnsanın hayatını değiştirecek iradesi, gücü yoksa, her şey ulaşılmaz doğaüstü etken tarafından kararlaştırılıyorsa, umutlu bir gelecek için koşturmak boşuna olur. İdealizm gizliden gizliye bu görüşü idealist beyne kazır. İnsanlığın kendi gücüyle iyi bir gelecek kurma umudunu elinden alır.

[238] Arif Tekin, *Kur'an'da Allah*, Berfin Yayınları, 2009, s.157.

SON SÖZ

İslam felsefesine göre evren 6 gün içinde yaratılmıştır. Evren yaratılırken hiçbir madde kullanılmamıştır; evren **yoktan** var edilmiştir. Oysa bilimsel felsefeye göre evren, evrimsel süreç içinde 13,7 milyar yıl önce oluşmuştur. Bilim "maddenin sakınımı yasasını" kabul ettiğinden dolayı, "hiçbir şeyin yoktan var olacağını" kabul etmez. Evren felsefi düzlemde bir maddedir. Bu madde hiçbir zaman yok olmaz. O nedenle evren, bir başlangıcı, ya da sonu olmaksızın evrimleşmektedir.

İslam felsefesi dünyayı düz bir oluşum olarak düşünür. Bilimsel felsefe ise dünyanın düz değil, elipsoid yapıda olduğunu söyler. İslam felsefesi, dünyayı hareketsiz, düz bir oluşum olarak kabul eder. Dünyamız hem kendi etrafında, hem de güneşin etrafında dönmektedir. Dünyanın kendi ekseni etrafında dönmesi ile gece ve gündüz oluşur. İslam felsefesi gece ve gündüzün oluşumunu doğaüstü gücün yaratımına bağlar.

İslam felsefesi yıldızların varlığına bilimsel bir açıklama getiremez. Yıldızların süs için, insanlar gece yollarını bulsunlar diye ve şeytanların taşlanması için yaratıldığını söyler. Bilimsel felsefeye göre yıldızlar enerji kütleleridir; süs için yaratılmamışlardır. Evrenin gelişim sürecinde milyonlarca yıl boyunca oluşmuşlardır. Ayrıca yıldızların varlığı "şeytan taşlama" gibi idealist fikirlerle açıklanamaz.

İslam felsefesine göre dağlar, yerin sarsılmaması (depremi engellemek) için yaratılmışlardır. Oysa bilimsel felsefe bu açıklamayı kabul etmez. Dağlar, evrenin oluşum sürecinde milyonlarca yıllık evrimsel gelişimin ürünüdür.

* * *

İslam felsefesi ilk insanı ya çamurdan, ya topraktan, yaratır. Ayrıca İslam felsefesi insan soyunu Adem ve eşinden üretir. Bilimsel felsefe farklı düşünür. İnsanın ortaya çıkışını evrimsel süreçle açıklar.

İslam felsefesine göre her insan bir kadere sahiptir. Kader, insanın başına geleceklerin doğaüstü güç eliyle çok önceden belirlenmiş olmasıdır. İnsan dahil, dünyadaki her şeyin, her olayın yazıldığı bir kitap vardır.

Bilimsel felsefe, kadere inanmaz; insanın özgür iradesine dayanır. İnsan, yaşadığı toplumsal koşulların ürünüdür. İnsan iradesini bu somut koşullar içinde kullanır. İnsanın kendisi "kaderini" (hayatını) kendisi yaratır.

İnsanın varlığı, geleceği bir doğaüstü gücün emrinde değil, insanın kendi elindedir. İnsan toplumsal koşulları değiştirerek insana uygun bir hayat kurabilecek yeteneğe sahiptir. Eğer böyle olmasaydı; eşitlikçi, kardeşçe bir toplumu, insanın kendi eliyle kuracağına dair hiçbir umudumuz olmazdı.

YARDIMCI KAYNAKÇA

Abdülkerim Abdülkadiroğlu-Nuran Abdülkadiroğlu, *Mehmet Akif'in Kur'an-ı Kerim'i Tefsiri*, Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, 1991.

Adem Tatlı, *Evrim ve Yaratılış*, Nesil Yayınları, 2008.

Alexandre Meinesz, *Yaşam Nasıl Başladı (Evrimin Üç Kökeni),* ODTÜ Yayınları, 2010.

Ali Bulaç, *İslam Dünyasında Düşünce Sorunları*, Çıra Yayınları, 2012.

Ali Şeriati, *Kur'an'a Bakış*, Fecr Yayınları, 2013.

Ali Şeriati, *Medeniyet ve Modernizm*, Bir Yayıncılık, 1985.

Alparslan Açıkgenç, *İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim*, İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2006.

Andre Brahic-Paul Tapponier-Lester R. Brown-Jacques Girardon, *Yerkürenin En Güzel Tarihi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2012.

Çağlar Sunay*, Evren*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2011.

Cahit Eriş, *Allah'ın Varlığı ve Birliği*, Gülhane Yayınları, 2010.

Cemil Sena, *Hazreti Hz.Muhammed'in Felsefesi*, Remzi Kitapevi, 1971.

Cemil Sena, *Tanrı Anlayışı*, Remzi Kitapevi, 1978.

Deniz Şahin, *Yaşamın Tarihi*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2011.

Desmond Morris, *Çıplak Maymun*, İnkilap Kitapevi, 2009.

Donald R. Hill, *Gökyüzü ve Bilim Tarihi,* Boyut Yayınları, 2010.

Ekrem Demirli, *İslam Metafiziğinde Tanrı ve İnsan*, Kabalcı Yayınları, 2009.

Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınevi, 2008.

Erdoğan Aydın, *Kur'an ve Din*, Kırmızı Yayınevi, 2008.

Fatih Çollak, *Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri*, Üsküdar Yayınevi, 2011.

Fuat Aydın, *Batı İslam Algısının Arkeolojisi*, Eski Yeni Yayınları, 2011.

Hasan Aydın, *İslam Düşünce Geleneğinde Bilgi Kuramı*, Naturel Yayınları, 2005.

Humberto R. Maturana-Francisco G. Varela, *Bilgi Ağacı,* Metis, 2010.

İbrahim Agâh Çubukçu, *İslam ve Çağdaşlaşma*, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

İbrahim H. Karslı, *Din Adamı,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.

İlhan Arsel, *Kur'an'ın Eleştirisi (III cilt)*, Kaynak Yayınları, 2001, 2008, 2010.

İlhan Arsel, *Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı*, Kaynak Yayınları, 2008.

Joseph Silk, Evrenin Kısa Tarihi, TÜBİTAK Bilim Kitapları, 2013.

Kur'an Türkçe Meâl ve Tefsir V cilt, çev. H.Karaman – M.Çağrıcı – İ.K.Dönmez – S.Gümüş, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.

Kur'an'ı Kerim Çözümü, çev. Ahmet Hulisi, Kitsan, 2010.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Elmalılı M.Hamdi Yazır, Sentez Yayınları, tarihsiz.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet, 1994.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Yaşar Nuri Öztürk, Yeni Boyut Yayınları, 2004.

Kur'an'ı Kerim ve Yüce Meâli, çev. Süleyman Ateş, Vatan, 1975.

Kur'an'ı Kerim, çev. Hasan Basri Çantay, Risale, 1993.

Kur'an'ı Kerim'in Türkçe Anlamı, çev. Ömer Dumlu Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004.

Marcus Chown, *Atomların Dansı*, Alfa Yayınları, 2011.

Mehmet Bayrakdar, *İslamda Bilim ve Teknoloji Tarihi*, Rehber yayınları, 1989.

Mehmet Doğramacı, *Kur'an'ın Kalbinden Hayatın Kalbine Yürüyüş*, Kitsan Kitap, 2011.

Metin Hotinli, *Büyük Patlama Kuramı*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2012.

Metin Özbek, *İnsanın Tarih Öncesi Evrimi*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2011.

Mücteba Uğur, *Hicri Birinci Asırda İslam Toplumu*, Çeri Yayınları, 1980.

Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Ansiklopedisi, cilt III*, Remzi Kitapevi, 1977.

Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, 1993.

Richard Dawkins, *Tanrı Yanılgısı*, Kuzey Yayınları, 2012.

Şeriati Ali, *Kur'an'a Bakış*, Fecr Yayınları, 2013.

Server Tanilli, *İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi?*, Say, 1991.

Thomas S. Kuhn, *Kopernik Devrimi,* İmge Kitapevi, 2007.

Turan Dursun, *Din Bu*, *Cilt II*, Kaynak Yayınları, 1990.

Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi, Cilt III, V, VII*, Kaynak Yayınları, 1997, 1998.

Turan Dursun*, Kur'an*, Kaynak Yayınları, 1995.

Yaşar Nuri Öztürk, *101 Soruda Kur'an*, Hürriyet Yayıncılık, 1988.

Yaşar Nuri Öztürk, *Allah Kelamı Ayetler*, Hürriyet Yayıncılık, 1988.

Zakir Barutçu, *Tevrat, Zebûr İncil ve Kur'an-ı Kerim'deki Ortak Âyetler*, 2002.

ARKA KAPAK

Hem evrenin, hem de insanın bir doğuş tarihi vardır. Evrenin tarihi milyonlarca yıl süren bir değişim tarihidir. Bilim; evrenin ve insanın tarihini evrimci değişimle açıklar.

Nesnel idealist felsefeler yaratılış efsanelerine dayanırlar. Bu çalışma nesnel idealist felsefenin evrene-insana bakışını incelemektedir.

Bilimsel felsefenin de, idealist felsefenin de kullandığı felsefi kategoriler (kavramlar) vardır. Bilimsel felsefenin ve idealist felsefenin kategorileri farklı olduğu gibi, olayları açıklarken kullandığı yöntemler de farklıdır. Bilimsel felsefe, diyalektik yöntemi kullanır. İdealist felsefe metafizik yöntemi!

Bu çalışma nesnel idealist felsefenin evrene ve insana bakışını incelerken diyalektik yöntemi kullanıyor. Olguları diyalektik bağıntıları, hareketleri içinde; nedensellikleri içinde araştırıyor.